

GECEYARISI ŞARKILARI

Ahmet Altan

Ahmet Altan

GECEYARISI ŞARKILARI

CAN

9. BASIM

Ahmet Altan
GECEYARISI
ŞARKILARI

TÜRK YAZARLARI

1. basım: Eylül 1995, Can
2. basım: Ekim 1995, Can
3. basım: Kasım 1995, Can
4. basım: Aralık 1995, Can
5. basım: Ocak 1996, Can
6. basım: Nisan 1996, Can
7. basım: Temmuz 1996, Can
8. basım: Ekim 1996, Can
9. basım: Kasım 1996, Can
10. basım: Mart 1997, Can
11. basım: Haziran 1997, Can
12. basım: Ağustos 1997, Can

ISBN 975-510-662-6

© Ahmet Altan / Can Yayınları Ltd. Şti. (1995)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Eko Basımevinde basıldı. (1997)

Dizgi: Serap Kılıç

Ahmet Altan

GECEYARISI

ŞARKILARI

DENEMELER

Zaman, kimseyi beklemeyi;

perçek aşk sansuz kadı.
E

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

**AHMET ALTAN'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
BÜTÜN KİTAPLARI**

DÖRT MEVSİM SONBAHAR / roman
SUDAKİ İZ / roman
YALNIZLIĞIN ÖZEL TARİHİ / roman
GECEYARISI ŞARKILARI / deneme
TEHLİKELİ MASALLAR / roman

Ahmet Altan, 1950 yılında doğdu. Orta ve lise öğrenimini çeşitli okullarda dolaşarak tamamladıktan sonra Orta Doğu Teknik Üniversitesine devam etti, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. Yirmi dört yaşında gazeteciliğe başladı. Gece muhabirliğinden, genel yayın müdürlüğüne kadar gazeteciliğin hemen hemen bütün kademelerinde çalıştı. 1987 yılında köşe yazarı oldu, 1990'da genel yayın müdürüymen gazeteciliğe ara verdi. Çeşitli televizyon programları hazırladı. Birçok yazısından dolayı yargılandı ve 1995 yılında bir buçuk yıl hapse mahkûm edildi. İlk romanı Dört Mevsim Sonbahar 1982'de yayınlandı. 1985'te yayınlanan ikinci kitabı Suda-ki İz, toplatıldı ve müstehcenlikten yargılanarak mahkeme kararıyla yakıldı. Üçüncü romanı Yalnızlığın Özel Tarihi 1991'de basıldı.

İÇİNDEKİLER

Meçhul Bir Kadına Mektuplar	7
Ten ve Hüzün	13
Evet, İsyan	19
Bir İnsan Yapmak	25
Yaralanırım	31
Bir Çizgi Bir Nokta	34
Çırılçıplak Bir Nilüfer	40
Eylül	46
Aşklarım, Savaşlarım ve Kürtlerim	48
Şarkı Söyler Gibi	54
Kokular, Sesler, Acılar	60
Beşinci Mevsim	66
Ya Zakkumlar	69
Günaha Çağrı	72
Sevgili Yalanlarımız	78
Kendini Sevmek	84
Kırmızı Esvaplı Hainler	90
Darmadağınık	96
Geceyarısı Şarkıları	102
Zamanı Durdurmak	108
Dar Kapı	114
Cinayetler Kentinin Kadını	120
Hayata Dair	123
Sardunyalar ve Çıldırnak	128
Okyanuslar ve Âlemler	134
Nar Çiçeklerine Çılgılık	140
Sevmek Tuhaf Bir Şey Rauf Bey	146

MEÇHUL BİR KADINA MEKTUPLAR

. Dağınık kaşlarınızın sınırlarını çizdiği o ışıltılı gözlerinizden bir pırıltı uçuverdiğini sanki görüyorum.

Aşk! aşk yapan duygunun, bütün kadınların peşine düştüğü o suçortaklığının tadını tadıyorsunuz.

Bu yazı size bir suç armağan ediyor.

Sanırım Stefan Zweig'ı pek okumadınız, zaten şu sıralarda pek moda değil... Eğer, Zweig'ı okusaydınız, onun bu yazının başlığının tam tersi bir başlık taşıyan muhteşem hikâyesini bilirdiniz... Hani şu 'Meçhul Bir Kadından Mektuplar' isimli şaheserini.

İnanın, o hikâyeyi çok severdiniz.

O, her kadının içinde saklı olan 'meçhul bir kadın' olma arzusunun bütün yakıcılığını, çekiciliğini ve acısını bir tek hikâyede yaşadınız.

Zweig'ın karısıyla birlikte intihar ettiğini de bilmiyorsunuz tabii.

Niye intihar ettiğini tahmin edemezsiniz.

Dünya Savaşı çıktığı ve insanlar birbirini öldürdüğü için, böyle bir dünyayı daha fazla paylaşmaya tahammül edemeyip kendini öldürdü... Halbuki o sıralarda, Latin Amerika'da savaştan epeyce uzakta ve güvenlik-teydi.

Ama başkaları ölürken, kendini güvende hissetmeye dayanamayacak kadar ilgiliydi başkalarının hayatlarıyla. Bu ilgiyi kendi hayatıyla ödedi.

"Ne kadar aptalca," demeyin ne olur, beni çok kırsınız.

Zweig'in karısının niye intihar ettiğini ise hep merak etmişimdir. Savaşa dayanamadığı için mi kocasıyla birlikte öldü, yoksa kocasını ölüme giderken yalnız bırakmadığı için mi? Dünyanın yanması mı o kadına daha çok acı veriyordu yoksa sevdiği bir erkeğin acı çekmesi mi?

Bütün yazarlar ölüme karşı Zweig gibi davranmaz elbet.

Zweig'in görmeye tahammül edemediği savaşa Hemingway gönüllü gitmişti.

Eğer ikisi de bugün Türkiye'de yaşasalardı, Hemingway Güneydoğuda bir savaş muhabiri, Zweig İstanbul'da kendini vurmak için elden düşme bir tabanca arayan mutsuz bir yazar olurdu.

Graham Green buralarda olsaydı, istihbaratçıların, teröristlerin, kaçakçıların ortaklaşa gittikleri, sınır yakınlarında bir kerhanenin romanını yazardı.

John Le Carré, Türk, Alman ve Amerikan casusları arasında geçen görüşmeleri, yapılan anlaşmaları, ikili çalışan casusların psikolojisini anlatır, savaşı ve düşman-sız bir ortama kavuşan gelişmiş dünyanın, kendisini konusuz bırakan sıkıcılığından Türkiye sayesinde kurtulurdu.

Savaş ve ölüm, yazarların ilgisini çektiği kadar kadınların da ilgisini çekiyor mu sizce?

Avrupa'nın, PKK'yı desteklemekten vazgeçerek, PKK'yı güçsüzleştirirken Türkiye'deki darbe sevdalı-larını da güçsüzleştirilmesi günlük tartışma konularınız arasında mı?

Eğer içtenlikle konuşursak, bunlarla çok da fazla ilgilendiğinizi sanmıyorum.

Aşk sizin daha çok ilginizi çekerti.

'Acaba beni seviyor mu' sorusu, 'savaş çıkacak mı' sorusundan daha heyecan verici gelirdi size.

Sevildiğinizi öğrenseniz, bu kez de 'yeteri kadar sevilip sevilmediğinize' takılırdı aklınız. Ah, biliyorum, hiçbir kadın 'yeterince' seviemez. Sarah Bernard, boşuna "Aşk oburluktan ölür," demiyor.

Biliyor musunuz, Tanrı erkeklere 'yaşanan günü', kadınlara ise geçmişle geleceği armağan etti. >

Siz yaşanan anla pek ilgilenmezsiniz, geçmişin hesaplaşması ya da geleceğin endişesi vardır sizde. Onun için size 'o an' hiç yetmez. Siz geniş bir zamana yayıldığınız için huzursuz, erkekler daracık bir zamana sıkıştıkları için anlayışsız olurlar. ✓

Zweig gibileri ise ne o âna sığarlar, ne de geleceğin kancalarına takılırlar.

Onların hayatı, karanlık bir boşluktan, arkalarında ışıklı bir iz bırakarak ölüme atlamakla geçer.

İçinden geçtikleri boşluğu yazılarıyla ve bazan da aşklarıyla doldururlar.

Zweig'ı mutlaka okumalısınız.

Yazarların, nasıl yazı yazdıklarını incelediği bir denemesi var.

Müthiş bir tevazuyla kendini de sıradan insanlar arasına koyarak şöyle diyor.

"İlk bakışta onlar da sizin benim gibi insanlardır."

Yazarların da herkes gibi yaşadığını, herkes gibi giyindiğini, herkes gibi dolaştığını anlatıyor.

"Bizim yaptıklarımızı yaparlar," diyor, "sonra da masanın başına geçerler ve bizim yapamadığımız bir şeyi yapıp yazı yazarlar."

Aklına şu soru takılıyor elbette!

Bize bu kadar benzeyen insanlar bizim yapamadığımız bir işi nasıl yapıyorlar?

Zweig'a göre, bir yazar yazı yazarken kendisinden başka bir şey oluyor. Ne yaptığını aslında kendisi de fark edemiyor.

Yazıyı yazdıktan sonra, ona yazıyı nasıl yazdığını sorsanız, o size, 'işlediği cinayeti bilmeyen bir katil' gibi bakacaktır.

Aynı sizin kimliğiniz gibi, yazının nasıl yazıldığı da meçhul kalıyor.

Meçhul kalan yalnızca bu değil ki...

Dağlarda birbirlerini öldürenler, bir insan öldürürken ne yaptıklarını biliyorlar mı, bir insan başka bir insanı öldürürken tam manasıyla kendinde mi? Herkes gibi âşık olan, herkes gibi seven, herkes gibi gülen biri, tüfeğini bir insana çevirdiği anda hâlâ kendisi midir, yoksa o anda başkası mı olur?

Cinayetin, yazının ve aşkın arasında garip bir ortaklık var gibi.

Bu üçünü de yaparken insanlar kendilerinden başka biri oluyorlar.

Âşık olan biri, kendinin âşık olmayan halinden ne kadar farklı.

Cinayeti işleyen, öldürmediği andaki kimliğinden ne kadar uzak.

Yazıyı yazan, yazmadığı zamanki yapısından ne kadar değişik.

Bir insanın, kendinden başka biri hâline geldiği ânı çok merak ediyorum. Tüfeği kaldırdığı, kalemi tuttuğu, özleminden yandığı anda ne değişiyor içinde?

Cinayet, yazı ve aşk, insanın tanrısallığa en çok yaklaştığı üç durum.

Biri öldürerek tanrısallaşılıyor, biri yaratarak, biri de kendini çoğaltarak.

Cinayet, aşk ve yazı birbirine benziyor, ama Zweig cinayetlere dayanamadığı için kendini öldürüyor, Yese'nin ise aşka dayanamadığından vuruyor kendini.

Siz Yesenin'i de bilmiyorsunuz.

Ben bütün bunları, size anlatabilmek için biliyorum.

Yesenin Sovyet Devrimi sırasında yaşamış serseri bir şairdi. Herkes de onun serseri olduğunu söylerdi zaten.

Bir şiiri, yanlış hatırlamıyorsam, şöyle başlıyordu.

"Bilmiyorum niçin bana şu Yesenin rezili

Bilmiyorum niçin bana şu şarlatan diyorlar."

Devrime içi pek ısınmadı nedense, devrimciler de onu pek sevemediler.

Sonra, Isadora Duncan adlı o dans büyücüsüne âşık oldu. Onun peşinden dolaştı durdu dünyayı.

Devrimin katılığına ayak uyduramadığı gibi, aşkın acısına da katlanamadı.

İntihar mektubu yerine bir şiir bırakarak vurdu kendini.

Biliyor musunuz, mutlu yazar pek yoktur.

Mutlu katil ve mutlu âşık pek olmadığı gibi.

Mutluluk daha sıradan olanlara mı nasip acaba, yoksa daha sıradan olanlar mutsuzluğa daha kolay mı dayanıyor.

Siz soruları seversiniz, bütün kadınlar gibi... Cevapları sanki sorular kadar sevmiyorsunuz, sanki cevapsız soruları keşfetmenin peşindesiniz.

Erkekler cevapları arar, siz soruları ararsınız.

Siz sorularınızla huzursuz, erkekler cevaplarıyla sıkıcıdır.

Huzursuzluklarınız ve huzursuzluğunuza duyduğunuz merak, aşkı doğurur.

Siz Zweig'ı mutlaka okumalısınız.

Zweig, sevgilisiyle birlikte intihar eden bir Alman şairi olan Kleist'in biyografisini yazmıştı. Şöyle diyordu Kleist için:

"Bazan, ölmeyi beceren ve ölümden zamanı aşan bir şair yaratabilen biri de bulunmalıdır."

Yazdığı kitaptaki gibi, ölümden bir şiir yaratarak öldü kendi de.

Ölümlerin bu kadar çok olduğu ülkemizde, ölümden bir şiir yaratanların çok az olduğunu biliyorum. Ölümü, şiirinden soyduğumuz ve sıradan acılara, manasızlıklara çevirdiğimiz bir zamanda yaşıyoruz.

Ölümün manasızlaştığı yerde aşk da ölüyor.

Ben ölümden değil, şiirsiz bir ölümden kurtulmak için âşık oluyorum.

Zweig, ölümün manasızlaşmasına dayanamadığı için ölüyor.

Siz ise... Evet, biliyorum, siz mutlu bir gelecek var mı, diye merak ediyorsunuz. Ve, hep aynı soruyu soruyorsunuz kendinize:

"Ne olacak?"

Dağınık kaşlarınız altında ışıldayan gözleriniz her yerde bu soruyu yaşıyor.

Zweig öldüğü ve ben âşık olduğum sürece mutlu bir gelecek var.

Zweig ölüyor, ben âşık olarak, kendi geleceklerimizi yaksak bile...

TEN VE HÜZÜN...

Acaba kendimizi en çok savunduğumuz sırada mı alıyoruz en büyük yaralarımızı, en büyük budalalıklarımızı en akıllıca davrandığımızda mı yapıyoruz acaba, rahatı ve güvenceyi en çok istediğimizde mi kaybediyoruz en büyük mutluluklarımızı, en çok korktuğumuzda mı acaba korktuğumuz başımıza geliyor?.. Kendimizi bu kadar savunmasak, bu kadar akıllı olmasak, rahatın peşinde bu kadar koşmasak ve bu kadar çok korkmasak, yaralarımız, pişmanlıklarımız ve acılarımız daha mı az olurdu acaba?

"Tanrıyı ve insanları deneme," diyen Nietzsche'ye aldanmayıp her şeyi ve herkesi bu kadar çok deneyden geçirdiğimiz için mi Tanrıyı ve insanları kaybediyoruz?

İnsanları bu kadar çok denediğimiz, kendimizi kal-kanlarımızın arkasına böylesine iyi gizlediğimiz, hiçbir acıya ve sıkıntıya razı olamadığımız için mi en çok istediklerimiz en uzağımıza düşüyor, mutluluk ele geçmez bir masal kuşuna dönüşüyor?

Schiller'in o muhteşem 'Eldiven' şiirinde anlattığı hikâyeyi belki daha iyi okumalıydık, oradaki şövalyenin adım seslerini belki daha çok duymalıydık.

Hep erken öleceğini düşünen, hayatı bu düşünce nedeniyle telâşla geçen ve düşündüğü gibi erken ölen Schiller'in söylediklerine biraz daha dikkat etmeliydik, kendi ölümünü bilen birçok şeyi bilebilir çünkü.

Arenada, bütün şövalyelerin âşık olduğu ve evlenmek istediği harikulade güzel prenses kral babasıyla birlikte oturuyor, çevreleri genç ve yakışıklı şövalyelerle dolu, hepsi bir küçük tebessüm için bekliyorlar.

Borazanlar çalınıyor ve aslanlar çıkıyor arenaya, kocaman yeleleri, gergin belleri, iri pençeleriyle kükreyerek dolaşıyorlar.

Prensес zarif ellerini saklayan uzun eldivenlerden birini çıkartıp aslanların arasına atıyor.

— Kim eldivenimi alıp bana getirirse onunla evleneceğim.

Müthiş bir sessizlik oluyor, bir anda herkes susuyor.

Bir şövalye diğerlerinden ayrılıyor, taş merdivenlerden ağır ağır inmeye başlıyor, parlak çizmelerinin çıkardığı adım sesleri tek tek duyuluyor.

Arenaya giriyor, aslanlar hareketsiz ve şaşkın, bu cesur şövalyeye bakıyorlar, o hiçbirine aldırmadan eldiveni alıyor, gene adım sesleriyle taş merdivenleri çınlatarak çıkıyor.

Eldiveni prensesin kucağına bıraktıktan sonra, kendisine hayranlıkla dönen prensese bir kez bile bakmadan yürüyüp gidiyor.

Nietzsche, "Tanrıyı ve insanları deneme," diyor.

Schiller, eldiven şiirini yazıyor.

Biz, herkesi her zaman deniyoruz, emin olmak, güvenmek istiyoruz, sevgisini ve bağlılığını her an kanıtla-sın, hayatını ve her şeyini tehlikeye atsın ve bunu binlerce kez yapsın istiyoruz.

Kendimizle ve korkularımızla o kadar doluyuz ki, hiçbir duyguyu, hiçbir insanı, hiçbir nesneyi olduğu gibi bütün gerçekliğiyle göremiyoruz, her şey kendimizle ve korkularımızla oluşturduğumuz prizmalardan kırılarak ulaşıyor bize, her şeyi olduğundan başka bir biçimde ve olduğundan başka bir yerde görüyoruz, belki de

bu yüzden aradığımız şeyleri aramamız gereken yerlerden başka yerlerde arıyoruz. Mutlulukla aramıza, korkularımızı ve kendimizi sokuyoruz.

Aragon'un dediği gibi eğer 'mutlu aşk yoksa', bu aşkın suçu değil.

Aşk, acısından, kederinden, tedirginliğinden, ayrılığından, üzüntüsünden, yarasından ayıklamaya çalışanların aşkı, mutlu olmayan aşklar.

"Ben acıya, aldatılmaya, kedere razıyım," diyenlere verilebilecek bir armağan mutlu aşk... Aşk iki eli dolu bir eski ilahe, birinde mutluluğu, birinde acıyı veriyor. Acıyı almadan öbürünü almak mümkün değil.

Çok mu korkuyoruz acıdan ve yaradan ve kederden?

Korku bizi acılardan koruyor mu peki?

Aşk, o eski ilahe, o tanrıların orospusu, acıdan korkana inadına acıyı verip öbür elini kapatıyor.

Acısız mutluluk olmuyor.

Lermontov, çocukluğumun müthiş yazarı, 'Zamanımızın Bir Kahramanı' isimli kitabını yazdığında Rusya'yı birbirine katmıştı... Hiçbir kadını sevmeyen, ama bütün kadınları kendine âşık etmekten hoşlanan birini anlatıyordu... Şu hiç unutmadığım Peçorin'i, Lermontov'un ve hepimizin zamanının kahramanı olan yalnız ve sevgisiz adamı.

Ne kadar şanslıydı Peçorin, bütün kadınlar onu seviyor, ona âşık oluyor, ama o kimseyi sevmiyordu, duyguları çelik gibi zırhlarının içine hapisti, dokunulmaz ve yaralanmazdı, insafsızdı, kadınları kendine âşık edip kaçıyordu, kendi duygularına yaklaşılmasına bile izin vermiyordu.

Çocukluğumun kahramanı bir korkaktı.

Ve mutsuzdu.

Ve Lermontov, yalnızca tek bir roman yazabilmiş, ikincisinin yarısındayken, yirmi yedi yaşında bir düello-

da öldürölmüş o uzun saçlı şair, sanırım o da mutlu değildi.

Peçorin, edebiyatın unutulmaz kahramanları arasına girdi, korkulardan örölmüş bir kahramana ilgiyle baktı insanlar.

Sevmeden sevmek, dokunulmadan dokunmak, yaralanmadan yaralamak, acı çekmeden acı çektirmek, zırhlarımızı, akıllarımızı, hesaplarımızı bunları elde etmek için mi kuşanıyoruz?

Onun için mi deneyip duruyoruz insanları?

Her sınamada onlar biraz daha fedakâr, biz biraz daha mı güçlü oluyoruz.

Güçlü olmak isteğinin aslında nasıl bir korkaklık olduğunu fark edememek kaç aşka mal oluyordur insana.

Ama korkulardan kurtulmak da ne kadar zor.

Her seferinde hep acıyan yerimiz aklımıza gelir.

Aşk her gördüğümüzde, hemen kendi üstümüze kapanmamız, hep o acıyan yerimizi korumak istememizden.

Kendimizi bu kadar sakınarak nasıl yaşayabiliriz hayatı?

Bu kadar güçlü, bu kadar akıllı, bu kadar zırhlı olarak nasıl değebiliriz hayata?

Bir Peçorin mi olmalıyız?

Yoksa kendi aşkında yanan bir Anna Karenina mı?

Peçorin kimseyi sevmeydi. Anna Karenina istediği kadar sevilmedi.

Peçorin, Anna Karenina'ya âşık olsun isterdim, sevmeyi bilen ve sevmekten korkmayan o kadına tutulsun isterdim... Peçorin, eminim o zaman "Ya o beni sevmese," diye soracaktı... Ben de ona, "Anna Karenina, Anna Karenina'ysa eğer, seni sever," derdim.

Âşık bir Peçorin... Mutlu olurdu herhalde, ama büyük bir ihtimalle onu edebiyat kahramanları arasından silerlerdi o zaman.

Hangisini tercih ederdi acaba, unutulmaz bir roman kahramanı olmayı mı, yoksa korkusuzca seven ve sevilen mutlu bir âşık olmayı mı?

Siz hangisini seçerdiniz?

Hayat seçimlerle dolu ve Pascal'ın dediği gibi 'her seçim bir kaybediştir,' bir şeyi seçer, bir başka şeyi kaybedersiniz.

Ya da hiçbir şeyi seçemez ve her şeyi kaybedersiniz.

Bu da bir seçim... Bir şeyi seçip bir başka şeyi kaybetmek mi, hiçbir şeyi seçmeyip her şeyi kaybetmek mi?

Zırhlarımız, korkularımız, savunmalarımız, hesaplarımız bizi hep bir şeyi seçmemeye götürüyor, aklımız "öbürünü kaybetmemeliyiz" diyor... Ve en akıllı, en güçlü, en zırhlı, en hesaplı olduğumuz zamanda, her şeyi kaybediyoruz, en çok istediğimiz bizden en uzağa düşüyor.

Kendi seçimimizi yapamadığımız için de insanları sinayıp duruyoruz.

Eldivenlerimizi aslanların arasına atıp "Beni seviyorsan onu getir," diyoruz.

Bir eldivene bir aşk gidiyor.

Nietzsche, "Tanrıyı ve insanları denemeyin," diyor.

Schiller, eldiven şiirini yazıyor.

Peçorin, Anna Karenina'yı sevmiyor.

Anna Karenina, âşık olmayı hayatıyla ödüyor.

Peçorin mi olmalı, Anna Karenina mı?

Her seçim bir kaybediş.

Hele, hem Peçorin'i hem Anna Karenina'yı seviyorsanız.

Bütün kitapları okuyorsunuz, hayatın karmaşık yollarından dolanıyorsunuz ve çıka çıka hep aynı mısraya çıkıyorsunuz.

"Ten hüzünlü heyhat... Ve okudum bütün kitapları."

Heyhat ten hüzünlü, bütün kitapları okusanız da.

En büyük yaraları kendinizi en çok savunduğunuzda alıyorsunuz, en büyük budalalıkları en akıllıca davrandığınızda yapıyorsunuz, en güçlü olmayı en çok korktuğunuzda istiyorsunuz ve mutluluk hep uzaklarda kalıyor.

Savunmasız, güçsüz ve hesapsız olmak belki de mutluluğun kapısını açacak.

Ama bunun için Peçorin'in Anna Karenina'ya âşık olacağı bir kitap bulmak gerek.

Anna Karenina, Peçorin'e sevmeyi öğretmeli.

Ve, ten bu hüzünden kurtulmalı.

•

EVET, İSYAN

Yaşlandım ben artık, kadınlardan bile korkmuyorum, eskiden beni acıtan sözler şimdi yalnızca gülümsetiyor beni, zalim bir bilgelik çoktan derinleştirdi alnımın çizgilerini, sabahları yorgun ve anlayışlı bakıyorum günışığına, fırtınalı kıskançlıklar ölü bir deniz gibi çoktan çekildi yamacımdan, yaralarımı öyle bir sardım ki artık yaralanmıyorum, ayrılıklar gelip çattığında yalnızca gözlerimi kısıp bakıyorum, ruhum kendi kederiyle çoktan kapandı çılgın okşayıslara, bir kiraz ağacı gibi erken rüzgârlarla döktüm ben çiçeklerimi.

Ama gene de öfkeyle çalkalanıyor işte içim.

Ruhum suçlarla kamaşıyor.

Düşündüklerimin hepsi suçmuş, bütün sevgilerim ve kızgınlıklarım suçmuş benim, düşündüklerimi söylersem ya ensemden tutup hapse atarlarmış, ya bacağım-dan vururlarmış.

Yaşlandım ben artık, kadınlardan bile korkmuyorum, onlardan mı korkacağım!

İsyanın tuzlu tadını kendi kanım gibi hissediyorum.

Hiçbir nutkuna inanmıyorum bunların.

Kendi ırkımdan başka sevilecek ırklar olduğunu da biliyorum, kendi dinimden başka dinler olduğunu da.

Düşüncelerimi inkâr edeceğime ırkımı inkâr ederim.

Düşüncelerimden vazgeçeceğime dinimden vazgeçerim.

Gözü dönmüş bir toplumun suçortağı olmaktansa, kurbanı olmaktır tercihim.

Kalabalıklar kurbanlarının cesetlerini sokaklarda sürüklemek istiyorsa, ben kurbanlardan yanayım.

Düşüncelerinden dolayı insanlar hapislere atılıyorsa, ben hapse atılanları tutuyorum.

Kendi ırkdaşlarımla yaptıklarından utanıyorum.

Suçü önlemek bahanesiyle işlenen suçlardan utanıyorum.

Bir ömür aynı dili konuştuğum insanların anadilinde söylediklerini duymaktan utanıyorum.

Parlamentoyu basanlardan utanıyorum, yalan söyleyenlerden, sığ kurnazlıklara sapanlardan, insanları linç etmek için toplanan insanlardan utanıyorum.

Ben yaşlandım artık, kadınlardan bile korkmuyorum, akşam üstleri son ışıklar bulutları sırmalayarak parladığında tek başıma karanlık bir odada oturmaya dayanacak kadar eskidim ben, çoktan kendi yalnızlığıma sarınıp kendimi sıcak tutmayı öğrendim, kenarları çizgilenen gözlerim kederini çoktan en derinlerine kapattı, bir kiraz ağacı gibi erken rüzgârlarla döktüm ben çiçeklerimi.

Ama gene de öfkeyle çalkalanıyor işte içim.

İsyan içimi parçalayarak çarpıyor tenime.

Düşündüğünü söyleyeni vuruyorlar.

İnsanları enselerinden tutup götürüyorlar.

İhanet hep bir adım önümüzde duruyor. Düşünürsen eğer, değdiğin yer ihanetin çizgisi oluyor.

Kim bu adamlar, ne hakla bizi ihanetle suçluyorlar, kim çiziyor ihanetin çizgisini, kim korkutuyor herkesi, korkuya boğularak cesareti arayan bu kalabalıklar kim, kim beni inkâr ediyor, benim inkâr ettiğim kim?

Suç sevgilimizden bile yakın bize, onun için dudaklarımızı uzatınca içimiz suçla kamaşıyor.

Şiire ve isyana dönmeliyiz yeniden.

Kadınlardan bile korkmam kendi gençliğimden korktuğum kadar, ama isyan için gerekiyorsa eğer, gençliğime, acılarıma, yaralarım dönmeye razıyım.

Razıyım İsmet Özel'i aynı hüzünlü coşkuyla okumaya.

*"Kesik kolları var aşkın
döl ve inat barındıran
Hırpani bir okşayışla akşam
yanaşınca çocuklara
ben karakavruk yüzümün arkasında
kırbaçlayarak büyüttüğüm ağrıyı bırakıyorum
bana ne çerçilerden, çerilerden, kullardan
halksa kal'am onu kal'a kılan benim."*

Kim beni korkutan? Genelkurmay mı, savcılar mı, polis mi, yoksa kendi halkım mı?

Benim ırkım mı sokaklarda insan avına çıkan, benim ırkım mı düşünceleri yasaklayan?

Düşüncelerimi inkâr edeceğime ırkımı inkâr edirim.

"Halksa kal'am onu kal'a kılan benim."

Kendi kalemiz mi şimdi bizim zindanımız?

Bizi kendi halkımızla mı kuşatıyorlar?

Yaşlandım ben artık, kadınlardan bile korkmuyorum, eskiden canımı acıtan sözler şimdi yalnızca gülümsetiyor beni, çiçekçilerin önünden frezyalara, anemonlara, fulyalara sessizce bakarak geçiyorum, çiçek almıyorum artık kimseye, hergeleliklerim sakallarımın al-

ında yalnızca benim için dolaşıyor, bir sır gibi saklıyorum kendi serseriliklerimi.

Ama öfkeyle çalkalanıyor işte içim.

Ruhum suçlarla kamaşıyor.

İsyanın bir tomurcuğa benzediğini şehvetle hatırlıyorum.

Kendi 'kal'amdan' duyduğum utançla ve isyanla yarıyorum kendi bedenimi.

Parlamentoyu basanlar, insanları öldürenler mi, bir adım önüme ihanetin çizgisini çizenler mi benim 'kal'am'? O zaman ben kendi kal'amdan çıkıyorum, kalelerini terk edenler benim halkım, surların derinlerinden açıklıklara çıkanlarla ortağım, isyanı duyanlarla yürürüm yürüyeceksem, isyan beni gençliğime ve aşklarıma döndürecekse, gençliğime ve aşka dönerim, çözerim sıkı sıkıya sardığım yaraları, yeniden kanayan böğrümü aşklara ve acılara açarım, şiir söyleyeceksem onlara söylerim.

"Yıllardır çocuk başları akıyor yamacımızdan

*yıllardır balçıklı bir hayvan çeperlerimizde
kentimiz cebinde cinayet fotoğraflarıyla*

sofraya oturuyor

köylü –biraz sessizlik– ne tuhaf bir kelime?

Asfalt yakıyor genzimi

asfalt adamlarını topluyor aramızdan

yıkılıp omuzdaşlarımın seslerine

yıkılıp bir boran içinde toplayarak çiçeklerimi.

Ben merd-i meydan

yani toprağın ve kanın güürzü

güllerin bin yıllık mezarı bendedir

yukardan bakarım efendilerin pusatlarına

insanların bütün sabahlarını merak ederim

*gök hırpalanmaktadır merakımdan
ıtır kokan benim yumruklarımdır
benim kavgamdır o, aşk diye tanınan."*

Şiire ve isyana dönmeliyiz yeniden.

Sarı frezyalara, mor anemonlara, uçuk fulyalara dönmeliyiz, belki yeniden birilerine çiçekler almalıyız, belki yeniden gözlerimi kısıarak gülümsemeliyim, vurulacaksam bir çiçekçinin önünde vurulmalıyım, tutuklanacaksam bir kadının koynundayken olmalı bu.

Bu utancı paylaşmamalıyım.

Kendi *kal'amdan* çıkıp yalnız yürümeliyim, yollar da bulmalıyım diğer yalnızları, ihanetin çizgisini geçmeliyim hainlerden ayrılmak için.

Yaralarımı tek tek yeniden kanatmalıyım.

Annemin mezarından başka yerlerde de ağlamalıyım.

Öfkeye, isyana, acıya bırakmalıyım kendimi.

Ve aşka.

Aşktan ve kendimden kaçmamalıyım.

Yeniden yürümeliyim şiirlerle.

*"Ben dünyaya doğru yürümekle meşhurum
bahar da sürgülenir içime katranlar da
hem koşarak yarattığım sevgiler vardır
hem körlenmiş sevgilerin acısıyla koştururum."*

Koşarak sevgiler yaratmalıyım körelmiş sevgilerin acısıyla koştururken, anemonlar almalıyım kendime, gömleğimin cebinde bir sarı gül taşımalıyım, kendi kaleminden çıkıp ihanetin çizgisini geçmeliyim, ben isyana ve şiire doğru yürümeliyim, yaralarımı tek tek açmalı, kederlerimi ve sevinçlerimi eski yerlerinden çıkarmalıyım, kadınlardan korkmalı ve kadınlara sığınmalıyım, kendi halkımı kendim bulmalıyım, kuşatmaları vurula

vurula yarmalıyım, yalnızlaşmalı ve diğer yalnızlara kavuşmalıyım.

*"Yürürüm çünkü ölümdür yürünülmeyen
yürürüm yürüyüşümdür yeryüzünün halleri."*

Evet, isyana yürümeliyim.

Öfkeyle ve suçla kamaşmalı ruhum.

Ben 'onlardan' değilim ve onlar benden değil.

Elimde bir demet anemon ve cebimde tek bir sarı gülle geçmeliyim ihanetin ve isyanın çizgisini.

Kadınlara yeniden çiçekler götürmeli ve tutuklanacaksam kadınların koynunda tutuklanmalıyım.

BİR İNSAN YAPMAK

Fransızların o muhteşem heykeltıraşı Rodin'e bir heykeli nasıl yaptığını sorduklarında tek bir cümleyle cevap vermişti.

– Taşın fazlasını atıyorum, geriye heykel kalıyor.

Bir heykel, '*taşın fazlası*' atılarak yapılıyor, peki insan nasıl yapılır?

Rodin'in heykel yapması gibi hepimiz de insanlar yaparız. Tanıdığımız, sevdiğimiz her insan aslında bizim yaptığımız insanlardır. Ve biz insanları Rodin'in heykellerini yaptığının tam tersini yaparak yaratırız.

Bir insanla karşılaştığımızda, o küçük bir kil parçasıdır. Onun bütününe görmeyiz, bilmeyiz de.

Alırız o küçük kil parçasını ve onu yoğurup kendi toprağımızdan birşeyler katmaya başlarız, bacaklar yaparız ona, kollar, sonra bir gövde, kendi kafamıza uygun bir kafa.

Küçük kil parçasına kendi toprağımızı ekleyerek yaptığımız insan, ne kadar kendisidir ne kadar bizdir, onu hiçbir zaman kestiremeyiz. Heykelin ilk kil parçası ondandır, ama gerisi hep bizim toprağımızdır. Bizim kafamızda yaptığımız insanlar, kendilerinden çok bize benzerler.

Zaman zaman heykelin içinden kendileri çıkıverirler, yaptığımız heykelin kolu bacağı düşer, kafası yana yatar, birden sinirleniriz, "*Neden sen benim yaptığım*

heykele benzemiyorsun," diye, ya da "Neden benim yaptığım heykeli bozuyorsun," diye.

İşin garip yanı, o heykeli yaparken de içten içe heykelin aslına benzemediğini, kolunu, bacağını değiştirdiğimizi, bütün çirkinliklerini, eksikliklerini kendi toprağımızla kapatıp değiştirdiğimizi hissederiz, ama bu gerçeği inanılmaz bir dirençle saklarız kendimizden. Özellikle kadınlar, gördükleri gerçekleri kendilerinden saklamakta, heykellerini kendi yaptıkları gibi görmekte çok dirençlidirler ve bu işi erkeklerden çok daha uzun zaman sürdürebilirler.

Biz, küçük bir kil parçasına kendi toprağımızı ekleyerek heykeller yaparız.

Rodin, taşın fazlasını atarak yapar.

Ve onun heykelleri bizimkinden daha uzun ömürlü olur.

Paris'te Rodin'in müzesini gezerken, yıllarca resmi ni masamın üzerinde tuttuğum o kadın heykelini görmek istemiştım önce. Heykeli bulmuştım. Benim tahmin ettiğimden çok daha küçüktü, ama benim tahmin ettiğimden çok daha güzeldi.

Dizlerinin üstüne kapanmış bir kadının heykeliydi, saçları yüzünü kapatmıştı, vücudu çırılçıplaktı, yuvarlak kalçaları vücudunun diğer kısımlarından daha parlaktı. Kalçaların neden daha parlak olduğunu, dayanamayıp o kalçaları okşadığımda anlamıştım. Çünkü benim gibi herkes dayanamayıp kadının kalçalarını okşuyordu ve kadının kalçaları binlerce elin okşayışıyla parlıyordu.

O heykeli gördüğümde çok gençtim.

Ve benim küçük bir kil parçasına kendi toprağımdan ekleyerek yaptığım kadınlar o heykele benzedi, kalçaları yuvarlak, belleri ince, yüzleri saçlarıyla örtülüydü.

Yüzleri görünmediği sürece bir sorun çıkmıyordu, ama her defasında, heykel başını çevirip bana bakıyordu ve yüz benim yaptığım ya da yapmak istediğim yüz değildi.

Bu sefer, aynı anda birçok küçük kil parçası alıp birçok kadın yapmaya başladım.

Bunun adına '*sadakatsizlik*' diyorlardı. Onların ortasında durup hepsine birden bakıyordum, aralarından başını çevirmeyecek biri çıkacak mı diye; hepsi de başını çeviriyordu, yüzleri benim yaptıklarım değildi.

Sonra, kadınların da benden küçük bir kil parçası alıp bundan bir heykel yaptıklarını keşfettim. Ve ben de onlar gibi olmadık bir yerde başımı çevirip onlara bakıyordum.

Daha sonra herkesin heykeller yaptığını fark ettim.

Aslına benzemeyen milyonlarca heykel vardı çevrede. Herkes kendi yaptığı heykele sarılıyordu ve herkesin heykeli kendi sarılışına dayanamayıp parçalanıyordu.

Ve bütün heykeller karşılıklı birbirine haykırıyordu.

— *Ah, sen çok değiştin!*

Küçük bir kil parçası alıp ondan büyük heykeller yapıyorduk.

Sonra heykeller başlarını çevirip bakıyorlardı ve yüzleri bizim yaptığımız yüzler değildi.

Ama en korkuncu, bazılarının, yüzleri değişik olan ve kendi kollarında parçalanan heykellerinden ayrılmak istememeleriydi. Ve iki heykelin karşılıklı birbirini parçalamasıyla geçen bir hayat yaşanıyordu.

Tolstoy, karısıyla evlenirken büyük bir hata yapmış ve günlüğünü karısına göstermişti. Heykelin başını çevirdiği andı o. Karısı, gördüğü yüzü asla affetmedi, ama ayrılmadılar.

İşi kendi aralarında bir inada döndürdüler:

Çok uzun süren evlilikleri boyunca günlük tutup bunu birbirlerine gösterdiler. Tolstoy, karısının kızkardeşiyle kırıştırdı, karısı kızının piyano hocasını sevdi.

Tolstoy seksen yaşında karısından kaçtı, ıssız bir dağ istasyonunda ayakkabılarını çıkartıp karların arasında yalınayak yürüdü. Ertesi sabah zatürree oldu ve ıssız dağ istasyonunun kasvetli bekleme salonundaki ke-revetin üzerinde günlerce hasta yattıktan sonra orada, karısından uzakta öldü.

İki dünya savaşı arasındaki dönemde Amerikan gençliğinin en sevdiği yazarlardan biri olan Fitzgerald'la karısı Zelda'nın macerası, Tolstoy'ların macerasından da vahşiydi.

Onlar da yaptıkları heykellerin yüzünü daha evliliklerinin başında görmüşlerdi ve gördükleri bu yüzü parçalayıp yeniden yapmak için düşmanlıkla aşkın sarmaş dolaş olduğu çılgın bir dövüşe girmişlerdi. Her zaman olduğu gibi onların kavgasında da kadın daha vahşiydi.

'*Muhteşem Gatsby*'nin, bütün dünyayı kendine hayran bırakan yazarı, bir gün Paris'te yakın arkadaşı Hemingway'e gidip heyecanla, "*Ernest, seninle konuşmam lâzım,*" demişti.

Hemingway'in bir çatı katındaki küçücük çalışma odasına gitmişlerdi, odaya girince Fitzgerald, pantolonunu indirivermişti.

– Ernest, baksana, Zelda benimkinin çok ufak olduğunu söylüyor, ufak mı gerçekten?

Muhteşem Gatsby'nin yazarının aklını, karısı bir başka yere takıvermişti.

Zaten Fitzgerald ne zaman yeni bir kitaba başlasa, Zelda gelip aynı şeyi söylerdi.

– Biliyor musun Scott, yeni bir adamdan hoşlanıyorum.

Zelda, heykelin yüzünü böyle değiştirmek istiyordu.

Yıllar sonra, kaldırıldığı bir akıl hastanesinde çıkan yangında yanarak öldü.

Dünya edebiyatına yepyeni bir '*kısa hikâye*' stili armağan eden Hemingway ise, yaptığı heykellerin yüzünü görmeye dayanamadığından kadından kadına, içki şişesinden içki şişesine dolaşarak geçirdi ömrünü.

Rodin, taşın fazlasını atarak yapardı heykelini. O, elindeki büyük mermeri tanırdı.

İnsanı tanımak mermeri tanımak kadar, insanlarla ilişki kurmak her çekice açık bir mermerle ilişki kurmak kadar kolay değil.

Kendisine âşık olan, kendisi gibi mermerlerle oynayıp heykeller yapan, bir iddiaya göre kendisinden bile daha yetenekli olan gencecik Camille Claudell'i çıldırtıp akıl hastanelerine düşürmüştü.

Camille, âşık olduğu bu büyük dâhinin yüzünü daha baştan görmüş ve bu yüzü değiştirmek istemişti, ama yıllarca birlikte yaşadığı kadını bırakıp Camille'le olmayı yanaşmayan Rodin, kızın bütün yaşamını mahvetmişti. Elleri Camille'in ellerinden daha büyüktü ve çekici daha ağır vuruyordu, Camille'in yüzünü değiştirememişti, ama heykeli parça parça etmişti.

Belki de o yere kapanan kadının yüzü o nedenden görünmüyordu.

Belki de Rodin, yüzü görünen heykelin parçalana-
cağını daha o zamandan biliyordu.

Taşı tanımak kadar kolay değil insanı tanımak.

Kimse tanımaz sevdiğini, sevdiğinden bir küçük kil parçası alıp ona kendi toprağını ekleyerek büyük bir heykel yapar. Yaptığı heykel, kendisine benzer.

Oynar bir zaman yaptığı heykelle.

Onunla konuşur.

Heykeli değil, aslında kendi sesini dinler.

Kendi duymak istediğini duyar.

Sonra heykel başını çevirir, muhakkak her heykel bir gün başını çevirir.

Yüzü görünür. Gördüğü yüz, görmek istediği yüz değildir.

Ve insanlar hayâl kırıklıkları yaşarlar. O hayâl kırıklıklarında garip bir çocuksuluk çıkar ortaya, kabahatin heykelde olduğunu sanırlar, içten içe gerçeği görmekten hep kaçtıklarını bilseler de, bunu kendilerine kolay kolay itiraf edemezler işte: İsterler ki, sevdikleri insan, kendi yaptıkları heykele benzesin, kendi yaptıkları heykel gibi konuşsun, yüzünü hiç çevirmesin.

Küçük bir kil parçasından bir heykel yapmak kolay iş değil, çok emek ister.

Ama insanlar emekten pek kaçınmazlar, aşk derler onun adına.

Aşk dedikleri, bir insandan küçük bir kil parçası alıp bir gün yıkılacağını gizliden gizliye hep bilerek, o küçük parçadan kocaman bir heykel yapmaktır. Ve kendileri bir heykel yaparken, kendilerinin de heykeli-nin yapıldığını bilmezler.

Sonra birden yüzlerini çeviriverirler.

Heykellerin kolları bacakları yanlış oynar, parçalar dökülür.

Her seferinde, yeni küçük kil parçalarından yeni heykeller yapmak için, arkalarında kırık bir heykel bırakarak uzaklaşırken, aynı mahzun sesle, aynı sözcüğü söylerler.

— Elveda.

YARALANIRIM

Kadınların zehirli bir şal gibi sarındıkları keder yaralar beni, usulca kapadıkları gözlerinden kirpiklerine sızan hüznle yaralanırım.

Çocuklar yaralar beni, beklediklerinin artık hiç gelmeyeceğini öğrendiklerinde gözlerine yerleşen bakışlarla yaralanırım.

Gençler yaralar beni, minik bir yıldırım gibi bedenlerine çarpan mermilerle sarsılıp ellerini son kez veda eder gibi havada salladıktan sonra toprağa yıkılan gençlerle yaralanırım ben.

Ve bu yazılarımla kanarım.

Sevinçleri bilirim, sevimleri bilirim, ağaçları ve dantel dantel çiçekleri bilirim, kahkahaları bilirim, kadınların dudaklarından şöyle bir uçuveren ahlâksız gülümsemelerini bilirim.

Mallarmé'den bir dize, Yahya Kemal'den bir beyit, küçük bir şaka ve bir tas kirazla hayatın sevinçlere döndüğünü bilirim.

Bilirim elbet, bilirim tabii, sevinci bilirim, ama kederli kadınlarla yaralanırım işte.

Çocuklarla, gençlerle yaralanırım.

Güne korkuyla başlayan sahipsiz ihtiyarlarla yaralanırım.

Ben yazılarımla kanarım.

Sadre şifa olmaz yazılar, bunu bilmekle yaralanırım.

Ölümün kara bir rüzgâr gibi estiği diyarlarda üşü-
yerek dolaşan insanlarla yaralanırım.

Korkuyu, ağır bir yük gibi taşıyan insanlarla yara-
lanırım ben.

Geleceği için geçmişini satmak zorunda kalan in-
sanların zavallı ezikliğiyle yaralanırım.

Göç kolları düzen kavimlerle yaralanırım ben.

Kadınların kederi yaralar beni.

Beklediklerinin hiç gelmeyeceğini öğrenen çocukla-
rın bakışı yaralar.

Çiçekleri bir daha görmeyecek gençler yaralar.

Ben yazılarımla kanarım.

Sevişirken, kendi terleriyle yaldızlanıp ısıldayan ka-
dınlara sevgiyle dokunmayı bilirim, göz kırpmayı, çap-
kın kadınlarca ayartılmayı, her kitaptan bir başka hayat
emmeyi bilirim.

Bilirim elbet sevinci, neşeyi bilirim, istekle çıldır-
mayı ve çıldırtmayı bilirim, çimen kokusunu, gazel din-
lemeyi bilirim.

Ama kadınların kederi yaralar beni.

Çocukların bakışı, gençlerin yıkılışı yaralar.

Yasa бүрүнөн kavimler yaralar beni.

Ağıtlarla yaralanırım.

Ayrı düşen âşıklerle yaralanırım.

Efendilerin kırbaç gibi şaklayan zulmüyle yarala-
nan insanlar yaralar beni.

Korkuyla susan insanlar yaralar.

Ben yazılarımla kanarım.

Salınarak yürümeyi, ıslık çalmayı, türkü mırıldan-
mayı, dostlarla içmeyi, işreti ve zinayı, kadınların ba-
caklarına iştahla bakmayı, deniz kıyısında yürümeyi, el
ele tutuşmayı, güzel memelere tapınmayı bilirim.

Bilirim elbet, bilirim tabii, ama kederli kadınlar ya-
rarlar işte beni, bekledikleri artık bir daha hiç gelmeye-
cek olan çocuklar, budanmış dallar gibi yıkılan gençler,

sahipsiz ihtiyarlar, korkuyla susan insanlar, yaslara bürünmüş kavimler yaralar beni.

İnsanlarla yaralanırım beni.

Ve ben yazılarımla kanarım.

•

,

BİR ÇİZGİ BİR NOKTA

Şimdi çok daha iyi anlıyorum. Alphonse Daudet'nin o unutulmaz hikâyesinin başına niye '*eğlenceli hikâyeler isteyen hanımefendiye*' diye yazdığını. Eğlenceli hikâyeler isteyen hanımefendi için yazdığı hikâye neydi biliyor musunuz? Altın beyinli bir adamı anlatıyordu, her isteyene beyninden bir parça kopartıp armağan eden, sonunda bir gün kendisinden altın isteyen birine vermek için elini beynine attığında, orada bulabildiği son bir iki kırıntıyı kazıyıp parmaklarının ucuna bulaşmış altın tozlarıyla ölen adamı. Eğlenceli hikâyeler isteyen hanımefendiye Daudet bunu anlatmıştı, ancak bir yazarın anlatabileceği eğlenceli bir hikâye.

Eğlenceli hikâyeler isteyenlere aslında Baudelaire'in '*Albatros*' şiirini de anlatabilirim. Göğe yükseldiğinde açılan kanatlarıyla yeryüzünün en görkemli kuşu olan albatrosun kanatları uzun, geniş ve büyüktür. Ama gökyüzünün fatihi, bir geminin güvertesine inip kanatlarını kapatıp insanların arasında dolaşmaya başladığında güçsüzleşir, gemiciler pipolarıyla onun kanatlarını dürterler, yürüyüşü şaşkınlaşır. Ve sonra yeniden havalanır, metrelerce uzunluğundaki kanatlarını açar ve yükselip gider. Baudelaire, şiirinde albatrosu anlatır, kanatları açıkkenki haliyle, gemilerin güvertesinde dolaşan halini.

Daudet altın beyinli adamı anlatır. Baudelaire, albatrosu.

Ben ne anlatmalıyım, eğlenceli hikâyeler isteyenlere?

Çizgileri ve noktaları anlatabilirim belki. Sıkıntıyı ve acıyı.

Sıkıntı, dümdüz, hiç kesintisiz uzayıp giden bir çizgidir. Bazı insanlar sıkıntının uzun ve kesintisiz çizgisini seçerler. Sürprizsiz, tehlikesiz, acısız bir çizgi. Ne büyük patlamalar, ne korkunç çöküşler, ne belalı acılar, ne rengârenk mutluluklar. Rahat ve tekdüzedir sıkıntının yolu. Eğlenceli hikâyeler isteyen hanımefendiler genellikle bu çizgiyi seçenlerin arasından çıkar.

Acının yolu ise Mors alfabesi gibidir. Uzun bir çizgi, acı; küçük bir nokta, mutluluk; uzun bir çizgi, acı; küçük bir nokta, mutluluk; uzun bir çizgi, acı; küçük bir nokta, mutluluk. Acılar sarsıcı ve uzun, mutluluklar çıldırtıcı, ama kısadır. Her uzun acı, kısa bir mutlulukla ödüllendirilir. Her kısa mutluluk uzun bir acıyla cezalandırılır. Sıkıntıya ve sıkılmaya yer yoktur. Acıyı seçenler hiç sıkılmazlar, ama acılarla mutlulukların gitgelinde çalkalanıp dururlar, acı çizgilerinde mutluluk noktalarını bekler, mutluluk noktalarında şimdi bitecek diye endişelenirler.

Ve acıyı seçenler sıkıntıyı seçenlerin arasına girdiklerinde bir gemi güvertesine inmiş albatros gibidirler, acıya ve mutluluğa açılan kanatları kapanır, sarsaklaşırlar, sıkıntı çekenlerin acıyıp alay ettikleri zavallılara dönerler. Sonra birden havalanırlar, kanatlarını açırırlar, sıkıntıyı seçenler onlara imrenir o zaman, rüyalarında albatrosları görür ve ertesi gün durup dururken ağlama krizlerinden birine tutulurlar.

Hayat bu iki yoldan birini seçmektir işte.

Uzun, upuzun, kesintisiz bir çizgi mi seçeceksiniz.

Yoksa bir çizgi bir nokta, bir çizgi bir noktayı mı seçeceksiniz.

Aşklar, kitaplar, şarkılar, gözyaşları ve kahkahalar, bir uzun çizgi ve bir kısa noktadan çıkar, bütün noktalar, bütün cümleler, bütün renkler bu Mors alfabesinin içinde saklıdır.

Bu Mors alfabesinin içinde yürüyenler şu sorunun cevabını hiç bulamazlar.

İnsan sevdiğine mi bağlanır, yoksa kendini sevene mi?

Sevmek mi daha bağımlı kılar insanı, sevmek mi?

Acı sevmekte mi gizlidir, yoksa sevmekte mi?

Ya mutluluk hangisinde bulunur, sevmekte mi sevmekte mi?

Ve şu korkunç ve tehditkâr cümle her köşebaşında onları bekler.

"Bir insanda sevdiğimiz ne varsa, onun sevmediğimiz yanlarından beslenir."

Tümüyle sevicecek yanları olan birini sevemez miyiz, yoksa sevebilmemiz için mutlaka sevmediğimiz yanları mı olmalı, insanların sevmediğimiz ya da sevmediğimizi söylediğimiz ya da sevmediğimizi sandığımız yanları mı çekiyor bizi?

Bizi seven biri bizi değiştirmek istediğinde, kötü olduğunu söylediği yanlarımızı bizden ayıklamak için çaba gösterdiğinde, aslında bize duyduğu sevgiden mi kurtulmaya çalışıyor, tümüyle onun sevebileceği biri olduğumuzda bizi sevmeyecek mi?

Tümüyle sevicebilir olmak, aslında sıkıntıyı seçenlerin dünyasına dahil olmak manasına gelmiyor mu?

Daudet, eğlenceli hikâyeler isteyen hanımefendiye altın beyinli adamı anlatıyor, beynini parça parça dağıtan adamı.

Baudelaire, albatrosu yazıyor.

Altın beyinli adam da, albatros da kalabalıklara ve dümdüz sıkıntılara yabancı.

Bazan, bir toplumda sıkıntıyı seçenlerin dümdüz çizgisi büyüyüp kalınlaşıverir, acıyı seçenlerin bir çizgi bir noktasını kuşatır ve kalabalığın büyüyüp kalınlaşan çizgisi, acıyı seçenlerin alfabetini de bozar. Acı da sıkıntı gibi, mutluluk noktalarını atlayarak dümdüz uzar, hiç mola vermeyen bir acı haline gelir. O küçücük, kişilere ait mutluluk noktaları, toplumun büyüyen sıkıntısının kalın çizgisi altında ezilip yok olur.

O zaman, eğlenceli hikâyeler isteyen hanımefendiler için garip hikâyeler yazılır.

Acının uzayan kesintisiz çizgisi mutlulukları yutup geçer.

O minik noktalar kaybolur.

Acılar da sıkıntıya döner.

En dayanılmaz olan da budur işte, acının sıkıntıya dönmesidir. Hayatı taşınmaz bir yük haline getiren, sonunda bir mutluluk vaadi olan acının o vaadini kaybetmesidir.

Toplum, küçük noktaları yutup sıkıntıyı da, acıyı da sonsuz çizgiler haline getirmiş, birbirine benzetmiştir.

Bin bir acıyla besleyip büyütmeye çalıştığınız küçük mutluluk noktaları, çiğnenip yok edilmiş, kalabalıkların sıkıntısı altında ezilip gitmiştir.

Aşkın kabuğu incelir böyle zamanlarda.

Tahammül aşınır, çabuk incinip çabuk bıkarsınız.

Sevmediğiniz yanlarını sevdiğiniz insanların, sevmediğiniz yanlarını sevmekten de birden vazgeçebilirsiniz.

Kesintisiz bir çizgiyi iki kişi birlikte yürümek ağır gelir, tek başına yürümeyi tercih edersiniz. Hiçbir yere varmayacak sonsuz bir çizgide iki kişi olmak iki kere sıkıntı çekmek haline dönüşür.

O zaman eğlenceli hikâyeler isteyenlere Daudet'yi anlatırsınız.

Albatrosları, şaşkın kargalara çeviren sıkıntılı kalabalıklardan söz edersiniz.

Böyle zamanlar, sıkıntıyı seçenlerden daha fazla yaralar acıyı seçenleri.

Kulaklarınızı dikey Mors alfabesini duymayı beklersiniz.

Bir uzun çizgi, bir küçük nokta, bir uzun çizgi, bir küçük nokta.

Duyduğunuz ise, ölüm gibi kesintisiz ve uzun bir çizginin tekdüze sesi olur.

Acı sıkıntıya dönüşür, bu dayanılmazdır işte.

Böyle zamanlarda, o cevapsız soru daha sık sorulur.

İnsan sevdiğine mi bağlanır, yoksa kendini sevene mi?

Sıkıntıyla boğulan bir toplumun ortalık yerinde hangisine daha çok ihtiyacımız var, sevmeye mi sevilmeye mi?

Bir insanda sevdiğimiz ne varsa sevmediğimiz yanlarından mı beslenir?

Mutluluk duraklarını kaybetmiş uzun bir yolculukta, acıyla ve sıkıntıyla ne kadar gidebiliriz?

Artık sesimizde hep keder, hep hüznün varsa, bu Mors alfabemizde küçük noktalar olmadığından, neşeyi ve sevinç bilmediğimizden değildir, aslında bize ait olmayan sıkıntıların hayatımızı kuşatıp alfabemizi bozmasından, bütün işaretlerimizi değiştirmesinden, şifrelerimizi dümdüz çizgilere çevirmesindendir. Mutlulukların paylaşılmaz, acıların dayanılmaz, sıkıntıların tahammül edilmez oluşundandır.

Altınlarınızı ayuğ ayuğ dağıtır, kanatlarınızı büzer, kalabalığın içinde sessizleşirsiniz.

Çizginin kesintisiz ve bitişsiz olması, mutluluğun bitişini getirir.

Küçük noktalarınızı yitirirsiniz.

Kalabalık yalnızlaştırır sizi.

Anlatacak eğlenceli bir hikâye aradığınızda aklınıza Daudet'nin hikâyesinden başkası gelmez.

Her kadında, *'eğlenceli hikâyeler isteyen hanımefendiyi'* görmeye başlarsınız. Öyle olmadıklarını bilirsiniz, ama gene de kuşkularınız artar işte, huzursuz ve huysuz olursunuz.

Sevmediğiniz yanlarını sevdiğiniz insanlardan kaçmaya başlarsınız, siz, siz olmaktan çıkıp kalabalıklara benzersiniz, dümdüz bir çizgiye çevirirler sizi, acılarınızı sıkıntılara dönüştürür, mutluluklarınızı alfabenizden silip atarlar.

Bir çizgi bir nokta değildir artık hayat.

Bir çizgidir yalnızca.

Ama gene de, bir insanda sevdiğimiz ne varsa onun sevmediğimiz yanlarından beslenir. Ümit de buradadır belki, insanların sevmediğimiz yanlarındadır. Küçük noktalar orada saklıdır.

Eğlenceli hikâyeler isteyenlere Daudet'yi anlatıp kanatlarımızı büzerek hep kederden söz etsek de... İnsanların sevmediğimiz yanlarından minicik, hergele bir gülümseme takılır dudaklarımızın bir yerine... Ve sevil-meyecek yanlarımızı, kanatlarımız gibi alabildiğine büyütürüz, bu sıkıntılı kalabalığın arasından biri gelip bizi sevsin, uzun çizgisinin sonuna bir nokta koysun diye...

ÇIRILÇIPLAK BİR NİLÜFER...

Olduğum her şeyi olmaktan vazgeçiyorum... Ve işte kendimden soyunuyorum.

Türk değilim, Müslüman değilim, Sünni değilim, erkek değilim, kırk üç yaşında değilim, hiçbir meslekten değilim.

Olduğum her şeyi olmaktan artık utanıyorum.

Olduğum her şeyi olmaktan vazgeçiyorum ve onların yerine bir başka şey de olmuyorum.

Sonsuz bir nehirde hiçliğe akan köksüz ve kızıl bir nilüfer gibi çırılçıplak akıyorum.

Ve hep aynı şeyi soruyorum, kendime kavuşabilmek için kendimden ne kadar soyunmalıyım?

Siz kendinize kavuşabilmek için kendinizden ne kadar soyunmalısınız.

Türk, Kürt, Müslüman, Hıristiyan, Alevi, Sünni, Yahudi olarak ne kadar kendinizsiniz.

Ne kadarınızı gazete ve televizyon haberleri oluşturuyor.

Olduğunuz şeyler sizi kendiniz mi yapıyor, yoksa ruhunuzla teniniz arasındaki o büyük engelleri mi oluşturuyor taşıdığınız sıfatlar.

Hepimizin gözlerinde biriken o ortak hüznü, ortaklaşa taşıdığımız bir yorgunluğun sırtımıza yüklediği çaresiz keder değil mi?

Ve artık kendimizden, yorgunluğumuzdan ve çaresizliğimizden soyunmamız gerekmiyor mu biraz?

Hepimiz bir sürüye sığınan zavallı bir kuzu ve hepimiz bir sürünün parçası olmanın verdiği cesaretle bir kurt değil miyiz ve hep kendi kendimizi yemiyor muyuz?

Kendinizden, olduğunuz şeylerden ve köklerinizden soyunmaktan korkuyor musunuz?

Soyunup çırılçıplak, köksüz ve kızıl bir nilüfer gibi hiçliğe akmak istemez misiniz?

Geçmişinizi, geleceğinizi ve anınızı bir anda reddetmek ve geriye eğer bir şey kalırsa, yalnızca o olmak.

Kızıl ve köksüz bir nilüfer çiçeği...

Çırılçıplak bir ruh, çırılçıplak bir zevk, çırılçıplak bir istek, çırılçıplak bir şefkat, çırılçıplak bir şehvet, çırılçıplak bir acı.

Latinler, eskiden saatlerinin üstüne şöyle yazarlardı.

Vulnera omnez, ultima nekat.

Hepsi yaralar, sonuncusu öldürür.

Öldüren sonuncuya kadar yaralana yaralana gitmek istemiyorum ben artık... En azından ortak yaralar istemiyorum... Yaralanacaksam benim kendi yaralarım olsun, öleceksem benim kendi ölümüm.

Bütün ortaklıklarımı yakıyorum... Ortak olduğum her şey utandırıyor beni.

Turgenyev'i okumuyorsunuz, Lermontov'u okumuyorsunuz, Refit Halit'i, Halit Ziya'yı, Ece Ayhan'ı, İsmet Özel'i, Nâzım'ı, Necip Fazıl'ı, Fazıl Hüsnü'yü, Mallarmé'yi, Poe'yu, Dickens'ı okumuyorsunuz.

Neden sizinle ortak olacağız.

Dinimizden ve ırkımızdan dolayı mı?

Aynı dinden ve aynı ırktan olduğumuz için mi başka dinden ve başka ırktan olanları öldüreceğiz?

Ben ırkımı ve dinimi artık kitaplardan ve yazarlardan seçiyorum.

İrkdaşlarımla dindaşlarımı da aynı kitaplarla aynı yazarları sevenlerden.

Hacı Arif Beyi birlikte dinlemiyoruz. Fauret'nin Pavan'ını birlikte sevmiyoruz, ne ortaklığımız var sizinle?

Bütün antlaşmalarımı yırtıyorum, bütün savaşlarımı bitiriyor, bütün barışlarımdan vazgeçiyorum.

Başkalarını öldürdüğünüzde duyduğunuz ortak coşkularda beni aramayın, kutlama törenlerinizde ben yokum.

Sizden yana değilim, başkalarından yana değilim, kendimden yana bile değilim.

Bütün köklerimden kesiyorum kendimi.

Bütün ortaklarımdan ayırıyorum.

Sizi yaralayan dakikalarla yaralanmayacağını, sizi öldüren saatlerle ölmeyeceğim, kendi yaralarımı, kendi ölümlerimi kendim seçeceğim.

Kendi dakikalarımı, kendi saatlerimi, kendi zamanımı yapacağım.

Ortaklarımı satırlardan, dizelerden, notalardan başka yerde aramayacağım.

Sizin silâhlarınızdan korkmuyorum... Sizin korktuğunuz hiçbir şeyden korkmuyorum.

Kendi korkularımı kendim yeniden yaratıyorum.

Kendi sevinçlerimi, kendi acılarımı, ellene ellene lekelenmiş ortak sevinçlerle ortak acıların arasından seçmiyorum.

Sürünüzden ayrılıyorum, ne sizin kuzunuz, ne sizin kurdunuzum...

Sevgilerinizde de yokum... Ortak sevgileriniz boğuyor beni.

Tek tek seviyorum, seçerek, ayırarak, tanıyarak seviyorum.

Köklerimden kopup kıpkızıl ve köksüz bir nilüfer gibi çırılçıplak bir hiçliğe akıyorum... Kaybolmuş çalgıcılar bana kantatlar çalıyor kıyılarda.

O müziği duyanlarla ortağım, Mahmut Yesari'nin ölümüne ağlayanlarla ortağım.

Kendine dökülen bir şelale gibi kendi öfkelerimi içiyorum. Sizin öfkeleriniz bana uzak.

Ortak öfkelerin sıradan güvenliği içinde kendime sığınacak bir yer aramıyorum.

Çırılçıplak, yapayalnız, kendim bile olmadan yaşamayı tercih ediyorum.

Dininizden, ırkınızdan, cinsinizden, sınıfınızdan değilim.

Cinayetlerinizden hoşlanmamam, cinayetleri sevmediğimden değil, aşklarınızdan hoşlanmamam aşka karşı olduğumdan değil, barışlarınızdan hoşlanmamam barıştan tat almadığım için değil... Cinayetleriniz zekâsızca işlediğiniz, aşklarınızı sevgisizce yaşadığınız, barışlarınızı sinsice kurduğunuz, bütün cinayetlerinizi, aşklarınızı, barışlarınızı içine girdiğiniz sürülerin onayına sundüğünüz, hayatın bütün cephelerinden müziği, şiiri, manayı boşalttığınız için cinayetlerinizde, aşklarınızda ve barışlarınızda yokum.

Bundan yıllarca önce babam bir yazısında, "Ben bu daktilonun tuşlarına dört oktav yukarıdan basmayı da bilirim," diye yazmıştı.

Siz yaşamınızın tuşlarına dört oktav yukarıdan basabilir misiniz, bir piyano gibi çalabilir misiniz yaşamınızı, yeni bir tek ses çıkartabilir misiniz o avuçlarınızdaki inanılmaz armağandan?

Olduğum her şeyi olmaktan vazgeçiyorum.

Olduğum her şeyi olmaktan utanıyorum artık.

Paylaşacak bir utançtan başka da bir şeyim yok zaten.

Refik Halit, o unuttuğunuz, hiç hatırlamadığınız, sürgünlerde hayatını perişan edip sonra da bir kenara attığınız, dilinizin büyük ustası, bir hikyesinde, eve gelen haciz memurlarının, evde buldukları bir piyanoya nasıl vahşi bir hınla çivi aktıklarını anlatıyordu.

Siz de piyanolarınıza çivi akıyorsunuz.

Refik Halit'i okumayarak akıyorsunuz. Dede Efendi'yi dinlemeyerek akıyorsunuz, Ahmet Haşim'in dizelerini unutarak akıyorsunuz.

Yaşamınızda bir kez matematiğin felsefesini merak etmediniz.

Marks'ı l bir sakallı, Adam Smith'i bir hırsızlar feylesofu, Napolyon'u elini karnından çekemeyen bir cüce sanıyorsunuz...

Cellatları kahraman, şairleri salak diye belliyorsunuz.

Sizin cellatlarınıza selm durmayacağım, sizin kahramanlarınıza tapınmayacağım, sizin yalanlarınızı çocuklarıma doğru diye ğretmeyeceğim.

Sizinle birlikte piyanolara çiviler akmayacağım.

İnadınıza şairleri seveceğim, yazarları seveceğim, müzisyenleri seveceğim, sonbaharda keman konçertolarını, ilkbaharda piyno sonatlarını dinleyeceğim, ilahilerden günahkâr zevkler alacağım.

Aykırı kadınlara şık olup aykırı kadınlarla aykırı aşklar yaşayacağım.

Tanrıya inanmayacağım, ama güzel sesli hafızların okuduğu mevlitleri de kaşırmayacağım.

Orospuların derinlerinde bir şefkat, fırtınaların içinde bir sükunet, şiirlerde bir gerçek, nutuklarda bir ihanet saklı olduğuına hep inanacağım.

Kolayca kabullenmeye yatkın olduğum hiçbir şeyi kabullenmeyeceğim.

Olduğum her şeyi olmaktan vazgeçiyorum... Kendimden soyunuyorum işte.

Kendim olmak için kendimden ne kadar soyunmalıyım bilmiyorum.

Sürünüzden ayrılıyorum.

Sizin kuzunuz, sizin kurdunuz değilim.

İhtilâllerden de kuşkulanıyorum artık, isyanlara yatkınlığım artıyor.

Trampetlerinizle heyecanlanmıyorum, marşlarınızla coşmuyorum.

Sizin kahramanlarınız benim kahramanlarım değil, benim kahramanlarım ise size yabancı.

Cellatlarınıza tapınmıyorum.

Şehirlerin gizli ve loş sokaklarında dolaşıyorum ben, anacaddelerin soğuk ışıkları bana karanlık gözüküyor.

Bütün antlaşmalarımı yırtıyorum, bütün savaşlarımı bitiriyorum, bütün barışlarımdan vazgeçiyorum.

Sonsuz bir nehirde bir hiçliğe doğru, kaybolmuş çalgıcıların müziklerini dinleyerek yapayalnız akıyorum... Çırlıçıplak ve kıpkızıl bir nilüfer gibi...

EYLÜL

Beni, bu eylül öldürecek.

Bir aşk kadar zehirli, bir orospu kadar güzel... Zina yatakları kadar yakıcı, terk edilişler kadar hüznü.

Sabah serinlikleri, yeni bir aşkın haberlerini getiren eski Yunan ilahelerinin bağbozumu rengi solukları kadar ürpertici.

Öğlen güneşleri, üzüm salkımları kadar sıcak.

Akşam rüzgârları, tene dokunan bir kamçı kadar şehvetlidir.

Ben her yıl ölümü ve aşkı bu ayda beklerim...

Ve her yıl eylülün çıplak beyaz ayaklarına bir yazı bırakırım.

Eylül sabahları, kristal kılıçlar kadar keskin ışıklarıyla tenimi kanatarak uyandırır beni.

Ben eylüle akarım.

Bir hüznün gibi akarım ben eylüle, kanayan bir aşk gibi, siyah şallara bürünmüş genç bir ölüm gibi akarım.

Sevişerek, ağlayarak ve ölererek akarım ben eylüle.

Her yıl, hep aynı vakitte, geniş bir ırmak gibi bütün hayatı berrak sularında yıkayarak gelir, beni ve her şeyi koynuna alarak, bir meçhule hüznüyle emzirerek götürür hep.

Kadınları ve hüznü eylülde çok severim... Keman konçertolarını, akşam saatlerinde bir ışık yangını içinde kıpkızıl tüten yalnız ağaçları, ürkek tebessümleri ve edepsiz kahkahaları severim.

Lacivert bir deniz benim ellerimde oynar.
Sahiller, yaşlı bir kadın gibi kendine terk edilir.

Şarkılar, incecik bürümcükten acılar vaat eder her
dinleyene.

Bitenin, başlayana dokunduğu yerdir eylül... Onun
için yanık yanık tütsü kokar, onun için değdiği yeri ka-
natır.

Eylülde aşk, eylülde acı, eylülde yalnızlık zordur,
eylülde her şey zordur, ben eylülü onun için severim.

Eylül ışıklarında çırılçıplak ruhlar yıkanır.

Herkes her şeye kapısını aralar, 'bir aşk oluverir aşı-
nalık.'

Ölüm, kıvırcık saçlarını hayatın göğsüne dokundu-
rur.

Aşk ve ölümü ben hep bu ayda beklerim.

Nasıl da mahzun ve nasıl da tehditkârdır.

Ben eylülde bütün aşklardan ve kadınlardan korka-
rım.

Ben her yıl eylülün çıplak beyaz ayaklarına bir yazı
adarım.

Ve ben eylüle akarım.

Bir hüznün gibi akarım ben eylüle, kanayan bir aşk
gibi akarım, siyah şallara bürünmüş genç bir ölüm gibi
akarım.

AŞKLARIM, SAVAŞLARIM VE KÜRTLERİM...

Kadınları anlatmak isterim aslında, sevişirken yal-dızlanan tenlerini, ince tül perdeler gibi her açtığınızda bir başka kadınla karşılaştığınız karmaşık ve değişken ruhlarının rengârenk kıpırtılarını, şehvetle bağırırken başka, kızarken başka, küserken başka, konuşurken başka bakan gözlerini, zaman zaman tenlerinin altında do-laşan hergele gülümsemeyi, zaman zaman gözlerinin ke-narından uçuveren hüznü, kırılganlıklarını ve vahşetle-rini anlatmak isterim aslında.

Hep kadınları yazmak isterim. Ve aşklarımı...

Beni her seferinde hep aynı yerimden vuran aşklarımı.

Bir kadında, bütün kadınlara duyduğum aşkları... Bütün kadınlarda, hep aynı kadına duyduğum aşklarımı.

Sonra şiirler söylemek isterim... Hepsi aşk üstüne.

Mutlulukla mutsuzluğun birbirine sarıldığı o ka-ranlık çizgiyi yazmak isterim.

Sonra savaşlarımı yazmak isterim.

Tek başıma yaşadığım, o parçalayıcı, yok edici sa-vaşlarımı... Hem vuran hem vurulan olduğum, gümüş-ten kılıçlar gibi beni lime lime eden sözcüklerle kendi-mi parçaladığım savaşlarımı, gözlerimin beni terk ettiği, ellerimin benden uzaklara düştüğü, uykularımın aldık-

ları son yarayla ölmek üzere beni bırakıp kaçtıkları o tek kişilik savaşlarımı anlatmak isterim.

Her savaştan sonra parça parça kendilerine sığındığım kadınlar.

Hepsi de benim çocuklarım olan kadınlar...

Neden bütün kadınların kaçınılmaz olarak anneme benzediğini merak ettiğimi yazmak isterim...

Annemi yazmak isterim...

Bir hastane adasında annesinin ölümünü bekleyen bir çocuğu yazmak isterim...

Bunları yazmam tabii...

Gazeteler, dergiler, televizyonlar bunlar için değil... Akıllı yazılar yazmak gerekir.

Parlamentodan, genelkurmaydan, milli gelirden, PKK'dan, aşiret reislerinden, idamlardan, mahkemelerden, demokrasiden, enflasyondan söz etmek gerekir.

Ve ben hep bunları yazarım.

Kürtlerle Türkler birbirini öldürmesinler diye yazılar yazarım... Ve Kürtlerle Türkler birbirlerini öldürürler.

Türkler beyaz adamı oynar, Kürtler Kızılderilileri...

Kürtler, Türk sözünü duyunca eli sopalı jandarmayı, Türkler, Kürt sözünü duyunca kalın bıyıklı PKK'lıyı düşünür.

Kürtler, Türk çocuklarının el ele kuytularda dolaşıp birbirlerine 'Seni seviyorum,' dediklerini, âşık olduklarını, sevindiklerini, üzüldüklerini, ağladıklarını unuttur.

Türkler, Kürt delikanlılarıyla Kürt kızlarının birbirlerine ilanı aşk etmek istediklerinde 'hiştetkim' dediklerini zaten bilmez.

'Çok seviyorum,' sözlerinin Kürtçesinin 'gelik hiştetkim' olduğunu, ışısız mezralarda, karanlık mağara-

larda, pınar başlarında bu sözlerin binlerce kez tekrarlandığını hiç düşünmez.

Bir Türkün, "Bırakın Kürtler istediklerini söylesinler," demesi vatana ihanettir... Savcılar, polisler, mahkemeler ayağa kalkar.

Kürtlerin arasından birinin, "Şu Türklerle bir daha konuşsak," demesi ise vatana ihanet değilse de davaya ihanet manasına gelir.

Ben Türklerle Kürtler hakkında yazarım...

Aslında yazmak istediğim ise kadınlardır.

Bütün kavimlerin kadınlarının ruhlarının aynı ürpertilerle değiştiğini, bütün kavimlerin kadınlarının, ruhlarının derinliklerinde aynı anda yedi kadın taşıdıklarını, bütün kavimlerin kadınlarının mutsuzluğu mutluluğa, mutluluğu mutsuzluğa çeviren o sihiri emzirdiklerini, bütün kavimlerin kadınlarının ruhlarında ahlâksızlık çiçeklerin açtığını, bütün kavimlerin kadınlarında aynı korkunç şefkatin gizli olduğunu anlatmak isterim...

Bunları anlatmam tabii...

Her gün uzun namlulu silâhlarıyla ölü ele geçirilen teröristlerin sayısını, öldürülen askerlerin kaç kente gönderildiğini dinlerim.

Benim annem kaç kere ölür...

Ben kaç kere âşık olurum...

Kaç kere kendi savaşlarımda kendimi parçalarım...

Benim uykularım nerelere kaçar yarabbim... Neden terk eder o uykular beni.

Bir kadının gözlerine dikkatle bakarsınız, orada, sevişirken büyüyen o gözbebeklerinde yıldızları göreceğinize inanır mısınız? Ben inanırım.

Ve dikkatle bakarım gözlerine... İçlerine düşüp kaybolduğum çok olur.

Parmaklarınızın ucuyla onların tenine dokunduğunuzda, bütün huzursuzluklarınızın ve savaşlarınızın di-

neceğine, iyi olacağınıza, kaybettiğiniz uykularınıza kavuşacağınıza inanır mısınız siz.

Ben inanırım.

·Bütün kavimlerin kadınlarına dokunurum... kadınlara dokunurken ellerim uzar benim...

Sizi öldürmek için iyileştirir kadınlar.

Bütün kavimlerin kadınları beni öldürürler.

Ve türküler söylerler kadınlar...

Seviştikten sonra çırılçıplak türküler.

"Odam kireçtir benim, terim ilaçtır benim," diye söylerler.

"Berfin, berfin," diye söylerler.

Geçen gün o ciddi ve akıllı ve vatansever ve yiğit ve kahraman gazetelerden birini okudum, 'berfin' Kürtçe 'kar tanesi' demekmiş... Ve Kürtlerin çocuklarına Berfin ismi takmaları yasakmış.

Kürtler kar tanesine 'berfin' diyorlar ve çocuklarına o ismi takamıyorlarmış...

Bir çocuğum olsa ona berfin ismi takmak isterdim... Herhalde bu da vatana ihanet olurdu... Bir başka ihaneti vataniye daha...

İhanet-i vataniye beni hiç ilgilendirmiyor, aşklarımı yazmak isterim ben, beni hep aynı yerimden vuran aşklarımı... Ve ben her kanadığımda, imparatora isyan ettiği için idama mahkûm edilen kocasının, Roma geleneklerine göre kendini bıçaklaması gerektiği halde korkmasına dayanamayan kadının, bıçağı kendi karnına soktuktan sonra kocasına uzatıp 'non dole', 'bak acımıyor,' demesi gibi hep aynı şeyi söylerim... "Bak acımıyor."

Aşkın insanı nasıl yaktığını ve insanın acılarla kavruklarak daha da yanmak istediğini anlatmak isterim... Neden insan en büyük mutluluğu, bu korkunç acıda bulur onu merak ederim.

Neden mutluluk acının hemen yanında gizlidir ve neden birinden tatmak için mutlaka öbüründen de tat-

mak gerekir... Ruhlarının derinliklerinde yedi ayrı kadın taşıyan kadınlar, âşık olduklarında yedi kere mi acı çekerler acaba?

Erkeklerden daha çok acı çektikleri için mi, erkeklerle daha çok acı çektirmek isterler?

Ben kadınları yazmak isterim.

Sonra yazıyı, her şeyden bağımsız, saf, belki aşktan bile daha mutlu ve aşktan bile daha yakıcı olan yazıyı anlatmak isterim... İnsanların niye yazı yazdığını, kendi yazılarıyla nasıl vurulduklarını, yazıların yazarları, kadınların erkekleri öldürdüğü gibi nasıl büyüleyerek öldürdüğünü ve geride yazıdan başka hiçbir şeyin kalmadığını anlatmak isterim.

Aşklar, kadınlar, yazılar.

Bunlar yazılmaz tabii...

Akıllı yazılar yazmak lâzım, öğütler vermek lâzım, her şeyi bilmek, vatanı sevmek lâzım, dış politikadan, milli birlik ve bütünlükten, 'cumhuriyet tarihinin en kritik günlerinden' söz etmek lâzım, yurttaşlık derslerini yazarlık diye yutturmak lâzım.

Vatanı sevmek için kadınları, aşkları, yazıları unutmak lâzım.

Kadınların gözlerine bakmamak lâzım.

Ama ben kadınların gözlerini vatanımdan çok seviyorum... Ve artık kendimi ele vermek istiyorum, evet, sizin kadar vatansever, sizin kadar akıllı, sizin kadar kahraman değilim.

Sizin savaşınızı yaşamıyorum, ben kendi savaşlarımda ölüyorum.

Kendi aşklarımda, kendi kadınlarımda ölüyorum.

Uzun namlulu tüfekleriyle ölü ele geçirilenleri ve vurulan genç askerleri artık duymak istemiyorum.

Hiçbir kavim bana yakın değil ve hiçbir kavimden uzak değilim.

Uykularım beni çoktan terk etti...

Artık çok sevdiğim korkularımı da kaybediyorum.

Annem kaç kere ölür bilmiyorum...

Ben kaç kere ölürüm bilmiyorum...

Türk çocuklarının birbirlerine 'seni seviyorum' diye fısıldadıklarını, Kürt çocuklarının '*hiştetkim*' dediklerini biliyorum. Bütün kavimlerin kadınlarının bedenlerinde azgın çiçekler açtığını, hepsinin aynı şehvet ve şefkatle beni öldürdüğünü biliyorum.

Bütün kavimlerin kadınları...

Kadınlar... Benim çocuklarım...

Hepsinin adını Berfin koyuyorum.

ŞARKI SÖYLER GİBİ...

Milyonlarca yıldan beri akan hayat, her rüzgâr değiştiğinde değişen egzotik bir çiçek gibi biçimden biçime, renkten renge, kokudan kokuya geçerken, iki şey hiç değişmeden, bu değişimi sırtında taşıdı. Aşk ve cinayet.

Hayat, canavar bir ipekböceği gibi kozasını hep öldürmekle sevmenin etrafında ördü.

Ve insanlar hiç durmadan hep bu iki vazgeçilmez tutkuyu, öldürmeyi ve sevmeyi anlattılar.

Niye öldürdüklerini ve niye sevdiklerini keşfetmeye çalıştılar.

Bazan sevdikleri için öldürdüler, bazan öldürdükleri için sevdiler.

Geliştikçe, cinayetlerini daha büyütüp savaşları icat ettiler.

Cinayetlerini özgürleştirirken, garip bir şekilde, cinayetlerinden değil aşklarından korktular.

İnsanların topluluklar halinde karşı karşıya gelip aynı anda birçok cinayeti bir arada işlemesiyle oluşan savaşlar, bu cinayetleri herkesten iyi planlayan komutanları yarattı. Komutanlar daha iyi komutan olup başka komutanlardan daha fazla adam öldürebilmek için insanlara 'yaşamanın' önemli olmadığını anlatmaya başladılar.

"Ölün," dediler, *"kabileniz için ölün, kralınız için ölün, padişahınız için ölün, bayrağınız için ölün, vatanınız için ölün."*

Kabileler, krallar, padişahlar, bayraklar, sınırlar değişti, ama öldürmek hiç değişmedi.

İnsanlar cinayetlerle ölüp aşklarla çoğaldılar.

Cinayetlere kutsal isimler bulundu, kahramanlık, cesaret, şehadet icat edildi.

Savaş giden Romalı lejyonerler kendi ölümlerini kabul ederek selâmladılar komutanlarını.

— Ave Sezar, ölüme gidenler selâmlıyor seni.

İspanya iç savaşında faşistler cinayeti daha da yücelttiler. İki kelimelik korkunç sloganlarını kazıdılar tarihe.

— Viva muerta.

"Yaşasın ölüm."

Bir insanın hayatının 'önemsiz' olduğu kılıçlarla kazındı insanların aklına.

"Bir hayat hiçbir şeydir."

Ve, Andre Malraux, Fransızların bu ünlü yazarı ve kültür bakanı, toplu cinayetlere kurban gidenlerin tarihî cevabını verdi komutanlara:

— Bir hayat hiçbir şeydir, ama hiçbir şey bir hayat değildir.

Hiçbir şey olan bir hayatla, bir hayat olmayan hiçbir şey arasına sıkışan insanların aşklarını romanlar, savaşlarını tarih anlattı.

Aşk da savaş da aynı şekilde ilgi çekiciydi.

Belki de cinayetlere ve savaşlara olan tutkuları yüzünden, insanlar aşklarını da savaşlara benzetmeye başladılar.

Saldırıları, karşı saldırıları, geri çekilmeler, pusular ve ihanetler yerleştirdiler aşkların içine. Aşkta da fetihler, fatihler, zaferler, yenilgiler, güçlüler, kurbanlar vardı. Aşk da savaş gibi taraflardan biri teslim olana kadar sürüyordu, aşta da savaşlar gibi sonuçların arasında beraberliğe yer yoktu.

Aşkta da savaşta olduğu gibi güçlüler kazanıyor, güçsüzler kaybediyordu. Aşkta da savaşta olduğu gibi güçlüler, soğuk ve vahşiydiler.

Asurluların çocukları olan Şuriyeliler, Mezopotamya ikliminin bereketli savaşları ve aşklarını yaşarken o korkunç atasözünü buldular.

"İki yürekten biri soğuk biri sıcaktır, sıcak olan yüreği çöpe atarlar, soğuk olan yürek pırlanta değerindedir."

Güçlünün ve güçsüzün, kazananın ve kaybedenin bulunduğu yerde mutluluğun olmayacağını keşfettiklerinden olsa gerek, insanlar bir şairin ağzından *'mutlu aşk'* olmayacağını ilan ettiler.

'Hiçbir şey olmayan' hayatların cinayetlerinden ve aşklarından mutluluk yerine acı çıkıyordu. Cinayetlerde ve savaşlarda acı vardı, aşklarda da acı vardı.

Niye bu kadar çok acı var sorusunun cevabı ise bulunamıyordu.

Viyana valslerinin en büyük ustası Strauss, karısını kederiyle baş başa bırakarak terk ettikten sonra acılarla sarsılan aşklarını yaşamış ve bir gün karısıyla yeniden karşılaşmıştı.

Kadın herkesin kendi kendine sorduğu soruyu Strauss'a sormuştu.

– Niye çektik bunca acıyı?

Strauss kısa bir cevap vermişti.

– Müzik gibi, hiçbir nedeni yok.

"Niye başkasının oğlu değil de benim oğlum öldü," sorusunun cevabı böyleydi.

– Müzik gibi, hiçbir nedeni yok.

"Bu acıları niye ben çektim," sorusunun cevabı da aynıydı.

– Müzik gibi, hiçbir nedeni yok.

Hayat kozasını, cinayetlerle aşkların çevresinde örüyordu ve bunun niye böyle olduğunun cevabı yoktu.

Müzik gibi nedensizdi.

Nasıl şarkı söylüyorsak öyle öldürüyor, nasıl şarkı söylüyorsak öyle acı çektiriyorduk.

Şarkıların, cinayetlerin, aşkların, acıların nedeni yoktu.

Biz insanlar böyleydik...

Bir hayatın hiçbir şey olduğuna inanıyor, mutlu aşk olmadığına iman ediyor, şarkı söyler gibi öldürüp şarkı söyler gibi acı çektiriyorduk.

Ölmeye ve öldürmeye gidenler selâmlıyordu komutanlarını.

— Ave Sezar, ölüme gidenler selâmlıyor seni.

Aşka gidenlerin bir Sezar'ı olsa, onlar da böyle selâmlardı onu.

— Ave Sezar, acıya gidenler selâmlıyor seni.

Bir savaştan bir savaşa, bir aşktan bir aşka arkamızda hep yıkılmış şehirler, parçalanmış insanlar bırakarak yürüyor ve hep aynı acıyı buluyorduk. Her savaşta ve her aşкта, uzaktan altın kuleleri, gümüş kubbeleri görünen o efsanevi kaleyi, mutluluk denilen o büyülü kenti zaptedeceğimizi sanıyor, ama her seferinde biz yaklaşıncaya kent kaybolup yerini farkına bile varmadan yıkıp geçtiğimiz bir harabeye bırakıyordu.

Komutanlar, "*Bir hayat hiçbir şeydir,*" diyordu.

Aragon, "*Mutlu aşk yoktur,*" diyordu.

Strauss, "*Müzik gibi hiçbir nedeni yok,*" diyordu.

İnsanlar cinayetlerini büyütüp savaşlara çeviriyor, baltalarını tüfeklerle, sapanlarını uçaklarla değiştirerek birbirlerini öldürüyorlardı, her şey değişiyor, ama öldürme tutkusu değişmiyordu.

Kabileleri, kralları, bayrakları, komutanları, vatanları için öldürüyorlardı.

Hiç durmadan öldürüyorlar ve öldürmeyi kutsallaştırıyorlardı.

Toplu törenlerle cinayetlerini kutluyorlardı.

Aşklarını da savaşlarına benzetiyorlardı.

Sonra, "*Niye mutsuzuz,*" diye soruyorlardı.

"*Biz niye mutsuzuz ey Tanrım?*"

Macbeth kral olmak için kralını öldürüyor, Othello kıskandığı için Desdmona'yı boğuyor, Brütüs özgürlük için Sezar'ı hançerliyor, Romeo aşkı için vuruluyor, Hamlet intikam için cinayetler planlıyordu.

Shakespeare biçim biçim cinayetleri anlatarak hayatı çözmeye çalışıyordu.

Macbeth, kralı öldürdükten sonra kanlı ellerine bakarak haykırıyordu:

"*Koca Poseidon'un bütün denizleri*

Yıkayabilir mi bu elleri? Yıkayamaz

Ellerim kana boyar denizleri."

Tarih, '*denizleri kana boyayan*' ellerle yazılıyor, komutanlar her seferinde aynı emri veriyordu:

– Öldürün!

Hayat, kozasını cinayetlerle aşkların çevresinde örüyor, aşklar da savaşlara benziyordu.

Savaşlarda da aşklarda da arkamızda harabeler bırakarak zaferlerden zaferlere yürüyorduk ve galibiyetle bitmiş bir savaşın sonucunda, savaş meydanına bakan Büyük İskender'e "*Bu nedir Aristo?*" diye sorduran şair, binlerce ölümle bitmiş savaşın sonucunu Aristo'nun ağzından tek cümleyle açıklıyordu.

– Zafer ya da hiç.

Faşistler ise ölüme tapınıyorlardı.

– Viva muerta...

Hiçbir şey olan bir hayatla, bir hayat olmayan hiçbir şey arasında, savaşlara âşık olup, aşkları savaşlara dönüştürerek kederden kedere dolaşırken, Malraux '*ölüme gidenlerin*' adına atıyordu çığlığını:

– Bir hayat hiçbir şeydir, ama hiçbir şey bir hayat değildir.

Şarkı söyler gibi öldürüp şarkı söyler gibi acı çekti-
rerek, müzik gibi nedensiz ıstırapların arasında sürükle-
nirken, bütün acıların aslında bir nedeni olduğunu, bü-
tün çektiklerimizin aslında bizi son çığlığı atmaya hazır-
ladığını görecektik.

– Bir hayat her şeydir.

Ve bu çığlıktan sonra belki savaşlara âşık olup aşk-
ları savaşlara çevirmekten vazgeçecek ve yeni şiirimizi
duyacaktık.

– Mutlu aşk vardır.

KOKULAR, SESLER, ACILAR

Gündüzleri, panjurları sıkı sıkıya kapalı, tütsü kokulu evine saklanıp yalnızca geceleri dışarı çıkan, siyah perçemleri, kara gözleri, züppeliği, zengin ailesi, kendi cinsinden olanlara düşkünlüğünü gözlerden saklayabilmek için herkese kapadığı özel dünyasıyla bu yüzyılın başında Fransız sosyetesinin ve edebiyat '*mahfillerinin*' en çok konuşulan üyesi haline gelen *Marcel Proust*, yeryüzü edebiyatının gelmiş geçmiş en büyük yapıtlarından biri olan '*Geçmiş Zaman Peşinde*'ye, çaya batırılan bir bisküvi kokusunu anlatarak başlar. Geçmiş, bir bisküvi kokusuna takılarak, içinde kaybolduğu karanlıklardan çıkıp gelir.

Yeraltı mağaraları gibi simsiyah bir karanlığa gömülmüş duran hafızamızın derinliklerinde bazan bir koku, bazan bir ses, ani ve keskin bir ışık yakarak, o girintili çıkıntılı duvarlara kazınmış görüntülerden birini aydınlatır.

Her koku, hafızanın bir başka duvarının önünde yanar, çikolata kokusu ipek yeldirmeli bir babaanneyi, taze badanayla dişmacunu kokusunun karışımı, yatılı okulların açılış günlerini '*L'air du temps*' parfümü gençlik partilerinin gizlice girilmiş yatak odalarını, taze ot kokusu bir bahar şafağının alacakaranlığında ağaçların altındaki bir sevişmeyi aydınlatır.

Sesler de, kokular gibi, hafızamızın derinliğine yaptığımız yolculuklarda bize yol gösterir, bir çingirak sesi

köşkün önündeki tozlu yoldan geçen yoğurtçuyla birlikte çocukluğumuzu, bir ezan sesi bir mahalle kavgasında kasıklarından bıçaklanan gençlik arkadaşımızın cenazesini, ağır gecelerin yorgunluğundan çatlamış bir kadın sesi ıslak havlu kokan bir kerhane odasındaki ilk orospuyu çıkartır ortaya.

Kokular ve sesler olmasa belki de geçmişimiz olmazdı.

Her şey hafızamızın derinliklerinde gizli kalırdı ve biz onlara ulaşamazdık, yaşanan her şey karanlıkların içinde kaybolur giderdi.

Geçmişe yaptığımız yolculuklar biterdi.

Proust, bir bisküvi kokusuyla başlayan on altı ciltlik nehir romanını yazamazdı.

Bir kadın sesi canımızı acıtabilmek için hıçkırıkla kahkaha arası bir tonda birşeyler söylediğinde, daha önce aynı sesle aynı sözcükleri tekrar eden onca kadını bir anda hatırlayıp çıldırmazdık.

Yağmurlu bir günde bir şemsiyenin altından fışkıran bir kahkaha, bize eski sevinçlerin yolunu göstermezdi. Kaybettiklerimiz için bu kadar çok üzülmездik.

Sevişmelerde kulaklarımıza ahlâksızca sözler fısıldayan sesler olmasa, bu sesi başka kimler duyuyor diye kıskançlıkların çengeline takılmazdık.

Kokular ve sesler olmasa birbirimizi tanıyamazdık.

Malraux, bir romanında, kendi sesini ilk kez bir plaktan duyan bir insanın nasıl şaşırdığını, kendi sesini tanıyamadığını anlatır.

Hayatımız boyunca duyduğumuz bütün sesler arasında en az tanıdığımız, daha doğrusu hiç tanımadığımız tek ses, kendi sesimizdir. Başka sesler bize birçok şeyi hatırlattığı halde kendi sesimiz bize hiçbir şey hatırlatmaz. Sesimiz, hafızamızda tek bir ışık bile yakmaz.

Kendi sesimiz bize yabancıdır.

Kendi kokumuzu da alamayız.

Kokumuz da yabancıdır bize.

Bu kadar yakın olup da sesine ve kokusuna yabancı olduğumuz tek insan kendimiziz. Belki de bu yüzden kendimizi tanımayız.

Belki de bu yüzden bir başka insanın sesine ve kokusuna bu kadar çok ihtiyaç duyuyoruz.

Belki de bu yüzden âşık oluyoruz.

Belki de, bir başkasının sesini ve kokusunu kendi sesimizin ve kokumuzun yerine koymaya, bir başkasının sesini ve kokusunu bir parçamız gibi hissetmeye âşk diyoruz.

Belki de, sevdiğimiz insanın sesine doğru akıp gitmemiz, aslında kendimize doğru yaptığımız bir yolculuk.

Orospuların zor âşık olması belki de o kadar çok sesi ve kokuyu bir arada duymalarından, hiçbirini benimseyememelerinden.

Çapkınların gizli hüznü, belki de o kadar çok ses ve koku arasında kendilerini parçalamalarından, kendilerini hiçbir kokuda ve seste tam olarak bulamamalarından.

Kendi sesimize ve kokumuza hafızamızda yer yok.

Biz kendimize yabancıyız.

O yüzden başkalarının sesiyle sevinip başkalarının sesiyle acı duyuyoruz.

Aşk aramak, hep kendi sesimizi kendi kokumuzu aramak belki. Hafızamızda bizi dolaştıracak bir kılavuza bulmaya çalışmak.

Terk edildiğimizde duyduğumuz acı, bir parçamızı kaybetmekten.

Terk ettiğimizde ardımızda bıraktığımız keder, terk ettiğimiz insanın sesini ve kokusunu kendimizle birlikte götürerek geride bıraktığımız boşluktan.

Aşk yaşarken bunun hiç bitmeyeceğini sanmamız, bize bağışlanan büyük yanılğı sonucu, âşık olduğumuz

insanın sesini ve kokusunu kendi parçamız sanınamızdan.

Sesler ve kokular olmasa geçmişimiz olmazdı.

Sesler ve kokular olmasa aşklar olmazdı.

Sesler ve kokular olmasa, acılar ve sevinçler olmazdı.

Aşk, kendimizin sandığımız bir sesin ve kokunun altında bize ait olmadığını, bir başkasının sesi ve kokusu olduğunu anladığımız zaman bitiyor.

Yanıldığımız sürece âşığız biz.

İnsan duygularını, duygulardaki minicik kıpırtıları yeryüzünde en iyi yazan yazarlardan biri olan *Proust*, siyah perçemleri, kara gözleri ve yakışıklı yüzüyle bir eşcinseldi, ama bu gerçek, onun aşkı çok iyi anlatmasına engel olmadı.

O, '*yanılışlarını*' erkeklerle yaşıyordu, ama yanılışının kiminle yaşandığı değil, nasıl yaşandığıydı onun için önemli olan ve erkeklere düşkün bir erkek, kadınlarla erkeklerin ilişkisini en iyi anlatan romancılardan biri oldu.

Bir bisküvi kokusuyla başlayan on altı ciltlik eserini bitirdiği zaman elli yedi yaşındaydı ve yanından hiç ayrılmayan hizmetçisine, "*Artık ölebiliyim Celestine*," demişti, "*kitabımı bitirdim*." Bunu dedikten iki ay sonra da öldü.

Ölürken, '*daha yazacaklarımı yazamadım*,' diyen *Dostoyevski*'nin aksine, "*kitabımı bitirdim, artık ölebiliyorum*," diyen *Proust*, geçmişe kokulardan gidildiğini anlattı bize.

Kokuyu *Proust*'tan, sesi *Malraux*'dan aldık.

Özlemi ve acıyı kadınlar verdi.

Seslere ve kokulara tutulduk.

Çocukken görüp çok şaşırdığım, bir battaniyeyi anesi sanan küçük köpek yavrusu gibi, başkalarının sesi-

ni ve kokusunu, hiç tanımadığımız kendi sesimiz ve kokumuz sandık.

Hep de öyle sanacağımız sesler ve kokular olacak.

Hep duymak istediğimiz bir ses olacak.

Hep koklamak istediğimiz bir koku.

O seslerin ve kokuların vücutları olacak, sevdiğimizi sandığımız, ama aslında sesini ve kokusunu çalmaya uğraştığımız vücutlar.

Kendi sesimizi ve kokumuzu hiç tanımayacağız, hiç bilmeyeceğiz.

Kendi kokumuz bize hafızamızda asla kılavuzluk edemeyecek.

Geçmişimizi hep başkalarının kokularından ve seslerinden yapacağız.

Hep başkalarının seslerine ve kokularına bağımlı olacağız.

Aşk diyeceğiz bu bağımlılığa.

Kendi sesimiz sandığımız ses, istediğimiz gibi konuşmayınca şaşıracağız, ses bizi terk edince parçamız koptu sanıp sakatlanacağız.

Kendi sesimiz başkasının sesi oldu diye kıskanacağız.

Bizim için kokular yapacaklar.

Chanel'ler, Dior'lar, Lagerfeld'ler, Davidof'lar karışacak aşklarımıza.

Seslerini ve kokularını istediklerimizin vücutlarını da isteyeceğiz.

"*Seni seviyorum*," dediğimizde, "*sen benim sesim ve kokumsun*," demek isteyeceğiz.

Süskind, '*Koku*' diye bir roman yazıp kokunun hayatımızı nasıl etkilediğini anlatacak bize.

Kendi hafızamızda başkalarının sesleri ve kokularını kılavuz yapıp dolaşabileceğiz ancak, kendi geçmişimize ancak başkalarıyla ulaşabileceğiz.

Aşk Tanrısı, dünyayı '*yanılın*' emriyle yaratacak.

Hep yanılacağız.

Hep yanıldığımız için hep acı çekeceğiz.

Ama sevinçlerimizi de bu yanılığa borçlu olacağız.

Bu harikulade yanılığı bize en iyi bir eşcinsel anlatacak, ilahi bir alay gibi.

Her ses ve her koku, sonsuz bir yeraltı mağarası gibi uzanan karanlık hafızamızda ışıklar yakacak, girintili çıkıntılı duvarlara kazınmış görüntüleri aydınlatacak.

En parlak görüntüler, en büyük yanılığımıza ait olacak.

Yanıldığımız sürece seveceğiz.

Sonra yanıldığımızı anlayacağız.

Ve gidip yeniden yanılacağız.

BEŞİNCİ MEVSİM

Steinbeck, '*Tatlı Perşembe*' isimli o harika kitabında bir liman mahallesinde yaşananları anlatır, balıkçılar, serseriler, orospular, göçmenler, sevimli dolandırıcılar, kilisenin papazı, mahallenin polisi, randevuevinin patroniçesi, deniz ürünleri hakkında araştırma yapan genç biyolog, hepsi toplumsal rollerini hiç aksatmadan oynarken birbirleriyle de dostça bir ilişkiyi sürdürürler.

Bir gün mahalleye genç bir kız gelir, kızın otobüs-ten indiğini gören polis onun nereye gideceğini hemen tahmin eder, işsiz kız mahallenin randevuevine gider. Patroniçenin gözü kızı pek tutmaz, çünkü kızın '*meme-leri büyük, kalçaları ise dardır*', halbuki iyi bir orospu olmak için '*küçük göğüslü geniş kalçalı*' olmak gerekir patroniçeye göre, ama gene de kıza acıyıp iş verir.

Ama kızın sadece göğüsleriyle kalçası değil, ruhu da pek uygun düşmez orospuluğa; randevuevinde çalışırken, mahalledeki serserilerin kısaca '*Doc*' dedikleri genç biyologtan hoşlanır, biyolog da onu sever, ama bunu bir türlü söyleyemez.

Sonunda genç kız randevueviden ayrılır, randevuevinin yanındaki bir arsada boş duran, yan yatmış büyük bir kalorifer kazanının içine yerleşir, kazana odun atılan deliği '*evinin*' kapısı yapar, ateşin çıktığı deliği '*perdeler*' takıp '*pencereye*' dönüştürür, randevuevinin patroniçesinin verdiği eşyalarla '*evini*' döşer.

Her aşkta olduğu gibi 'Doc'la kızın arası da pek iyi değildir ve genç biyolog bir gün kızla barışmak için onun ziyaretine gider, üstünde ziyaretin şerefine giydiği takım elbisesiyle kravatı, elinde bir demet çiçekle, diz üstü çöküp kalorifer kazanının 'kapı' niyetine kullanılan deliğinden içeri girmeye çalışırken bir yandan da şöyle düşünür:

— Herkes pencerelerden gizlice seyrederken kalorifer kazanından içeri dört ayak sürünerek girmeyi saygıdeğer bir biçimde yapabilen bir insan, hayatta her şeyi saygıdeğer bir biçimde yapabilir.

Ne bir orospuya âşık olması, ne bir kalorifer kazanından içeri elinde çiçeklerle diz üstü sürünerek girmesi 'Doc' un saygıdeğer olmasını engellemez, tam aksine bütün mahalle, 'Old Tennis Shoes' marka biralarını içip duran serserilerden patroniçeye, 'satranç oynarken niye hile yapılamayacağını' bir türlü anlayamayan sahtekâr bak-kaldan kilisenin papazına kadar herkes onların bir araya gelip mutlu olmasına yardım etmeye uğraşır.

Doc'un duyduğu 'sevginin', başka zaman çirkin, gülünç, anlamsız görülebilecek her şeyi güzelleştirip insanları sevecenlikle gülümseten bir hoşluğa çevirdiğini okurken aşkın size her şeyi yaptırabileceğine ve yaptığınız her şeyin de size bir çekicilik kattığına inanırsınız.

Bir orospuya âşık olabilir, bir kalorifer kazanından içeri dört ayak üstünde girebilir, asla yapılamayacağını sandığınız şeyleri büyük bir istekle yapabilirsiniz, aşk her şeyi olduğundan başka bir şeye dönüştürür, her şeyin görüntüsü değişir.

İnsanların yaşadığı 'beşinci mevsimdir' aşk; ısısı, ışı-ğı, görüntüsü, algılaması, kokusu, tadı, dokunuşu diğer 'dört mevsimde' yaşanılanların hepsinden değişiktir, ne güneş bildiğiniz güneştir, ne insanlar bildiğiniz insanlar, ne de siz bildiğiniz sizsinizdir.

Saygıdeğer bir şekilde bir kalorifer kazanından içeri dört ayak üstünde sokabilir aşk sizi.

Ve Doc'un dediği gibi, bir kalorifer kazanından içeri dört ayak üstünde sürünerek girmeyi saygıdeğer bir biçimde yapmayı becerebilen bir insan, her şeyi saygıdeğer bir biçimde yapmayı becerir.

Kapısından içeri girmekte tereddüt ettiğiniz bir kalorifer kazanı varsa çevrenizde, dizlerinizin üstüne çöküp girin içeri.

YA ZAKKUMLAR...

Herkesin içinde sabırlı bir tohum gibi kendi koza-
sında saklı duran bir aşk yatar; bir gün bir güneş parlar,
bir yağmur düşer ve tohumun çatlayıp çiçekler açtığını,
ruhunuzun rengârenk bir ağaç gibi rüzgârlarla dans etti-
ğini görürsünüz.

Sonra...

Geçenlerde, Steinbeck'in '*Tatlı Perşembe*'sinden söz
eden, genç bir oğlanın, sevdiği eski bir orospunun yaşa-
dığı bir kalorifer kazanına nasıl dört ayak üstünde girdi-
ğinden, aşkın her şeye bir güzellik ve sevecenlik kattı-
ğından dem vuran bir yazı yazmıştım.

Çok sevdiğim bir kadın gazeteci arkadaşım telefon
etti.

– Biz de o kazanlara dört ayak girdik, ama ya son-
ra çektiklerimiz... O yaşanan acılar, yalnızlıklar, bek-
lentiler, cevapsız kalan özlemler... Onlardan hiç söz et-
miyorsun.

O rüzgârlarla dans eden çiçekler, bazan manasız
kapislerle, yanlış anlamalarla, hoyrat fırtınalarla örsele-
nip yeniden insan ruhuna dökülür ve bu kez acının to-
humları olur aşkın çiçekleri. Zakkum yeşili çiçekler ha-
linde büyüyüp içinizi yakıp kavurur.

Aşka lânet eder, unutmaya çalışır, acıyı öldürebil-
mek için aşkı da öldürmeye uğraşırsınız.

Ve '*unuttukça birşeyler eksilir*' sizden.

Acıdan kurtulabilmek için 'eksilmeye' bile razı gelirsiniz.

Bir gün 'artık unuttum' dersiniz, Yahya Kemal gibi bir 'nekahat' dönemi yaşadığınızı sanırsınız.

"Günlerce ne gördüm ne de bir kimseye sordum.

Yarab hele kalp ağrılarım dindi diyordum

His var mı bu âlemde nekahat gibi tatlı

Gönlüm bu sevincin heyecanıyla kanatlı

Bir taze bahar âlemi seyretti felekte

Mevsim mütehayyil vakit akşamdı Bebek'te."

Sonra bir 'çifte kayık' geçer sulardan, bir 'kadın sesi' bir şarkı söyler, bütün zakkumlar çıldırır, acının çiçekleri yanık kokularıyla dağlayıp geçer içinizi.

En beklemediğiniz anda, 'mevsim mütehayyil vakit akşamken Bebek'te' ya da yağmurlarla parçalanmış bir geceyarısında ya da sabaha karşı rüyalarla yatağınızda uyandığınızda ilk günlerde olmadığı kadar derin özlemlerle sarsılırsınız, 'onu' görmek ya da hiç olmazsa sesini duymak için kıvranırsınız.

Çaresizlik, özleminizi ve acınızı daha da büyütür.

Unuttuğunuzu sandığınızı unutmadığınızı, 'eksik' parçanızın gene eski yerine oturduğunu zakkum çiçeklerini soluyarak keşfedersiniz.

Aşkın böyle bir acıya değmeyeceğini düşünürsünüz.

Falcıların söylediği gibi, 'gözyaşı olur kadınların yatağında' böyle zamanlarda.

Aştan korkar, bütün çiçekleri çiğneyip gizli bir tohum gibi yeniden gömersiniz yüreğinize.

"Ne görür ne de bir kimseye sorarsınız."

Sonra bir 'ses' duyulur, bir yağmur damlar, rüyalar da bir güneş görülür ve tohum yeniden çatlar.

'Mevsim mütehayyil vakit akşamdır Bebek'te', ruhu-nuz aşkın ve acının çiçekleriyle, bir büyük bahçe gibi rüzgârlarla dalgalanır.

Zamanla, hayatın geniş bir bahçe olduğunu, yalnızca sevincin ya da yalnızca acının çiçeklerini değil, kaçınılmaz olarak hepsini birden içinde barındırdığını, çiçeklerin bir kısmından vazgeçmenin bahçenin bütününden vazgeçmek olduğunu anlar, bahçeyi bütünüyle seversiniz.

'Mevsim mütehayyil vakit akşam olur Bebek'te ve zakkumlarınız açar ve biri size der ki, "Bırak açsınlar, çiçeksiz kalmaktan iyidir zakkumlar."

GÜNAHA ÇAĞRI

Günah ne kadar çekici yarabbi... Ve suç elbette.

Hiçbir günaha ve suça bulaşmamış masumlar içinse hayat ne kadar rahat ve ne kadar sıkıcı.

Kim günahı tanımayan bir masuma âşık olmak ister?

İnsanları günaha çağıran bir mabet kurmak isterdim, her saat başı çanlarını çalıp "Günah işleyin çocuklarım, günah işleyin çocuklarım," diye seslenen bir mabet.

İnsanlar, bir büyük güce ibadet ederler.

Tanrılarına taparlar, ilahlarına, putlarına, diktatörlerine, liderlerine taparlar.

Günah ise insanın kendine tapması, kendi arzularına ibadet etmesidir.

Ve suç... Toplumla birey arasındaki o büyük uyumsuzluk.

Şunları yapmayacaksın, bunları yapmayacaksın, onları söylemeyeceksin... Yaparsan, işte hapisane, işte sehpâ, işte işkence.

İnsanları öldürmek suçsa eğer, neden her toplum insanları öldürmek için birilerini özel olarak eğitip ordular kuruyor... İnsanları öldürmek suçsa eğer, neden polisler sokaklarda, evlerde, kapı eşiklerinde birilerini delik deşik ediyor.

Binlerce insanı bir emirle öldüren generallerin günahını Tanrı nereye yazıyor?

Tanrı, savaşanları g nahtan azade mi tutuyor acaba?

İnsan günahını tek başına işlemeli bence... Suçu tek başına işlemeli.

Günah kendi g nahınsa güzel.

Suç kendi su unsa çekici.

Günahlar işleyelim, günahlarımız için mabetler kuralım, kendi günahlarımıza tapıalım.

Yasak aşklar peşinden gidelim.

Yasak düşüncelerle oynaşalım.

S ylenmemesi gerekeni söyleyelim, yapılmaması gerekeni yapalım.

Kim âşık olur günahı ve suçu tanımamış bir masuma?

Eğer masumsanız, bir günah ve bir suç işlemediyseniz, eğer siz korkaksanız, kendi kendinize ihanet ediyorsunuz, kendi zevklerinizi, isteklerinizi, fikirlerinizi kendiniz buduyorsunuz.

Günah işlemek için içten içe  ıldırırken, bunu yapmak kendinize karşı işlenmiş bir günah değil mi?

Cehennemde yanmaktan mı korkuyorsunuz?

 u katranlı alevlerin arasında, yanıp yanıp bir türlü ölmeden tekrar yanmaktan mı?

Zebanilerden mi çekiniyorsunuz sizi dipsiz kuyulara atarlar diye?

Hayatı bir cennete satıyor musunuz?

Ya da su larınızdan, uslu bir vatandaş olmak karşılığında vaz mı geçiyorsunuz?

S ylenmemesi gerekeni hiç mi söylemeyeceksiniz?

S ylenmemesi gereken belki de aslında söylenmesi gerekendir, hiç d   nmediniz mi?

Günahı bir d   n n.

Gölgeli bir odada parmaklarınızın günaha de di ini, parmak u larınızdan bütün bedeninize bir ateşin yayıldığını d   n n.

Bunun için cehennemde yanmaya değmez mi?

Böyle bir günah için bin kere yanarım.

Ya söylenmemesi gerekenleri söylemek...

Üstelik sadece yasalardan korkmuyorsunuz... Söylememeniz gerekenleri komşularınız, ahabplarınız, iş arkadaşlarınız, partidaşlarınız, fikirdaşlarınız belirliyor.

Bunu söylemeyeceksin diyorlar.

Söylemiyorsunuz...

Düşündüğünü açıkça söylemenin zevkini hiç tattınız mı? Bunun ne muhteşem bir günah ve suç olduğunu biliyor musunuz?

Söylerseniz, evet size kızarlar... Bırakın kızsınlar.

Bir gün, bir tek gün, düşündüklerinizi açıkça söylemeniz, "Bence hiç de böyle değil, bence doğrusu böyle," desanız, öyle bir ferahlık duyacaksınız ki... Günahı ve suçu öyle seveceksiniz ki...

Masumiyeti korkaklara ve yeteneksizlere bırakın.

Bir günah mabedi kurmak isterdim, her saat başı sizi günaha çağıran.

Günah, kendine ibadettir... Sizi kendinize ibadete çağıran bir mabet.

Kendinize ibadet edin.

Cehennem, sizin için harıl harıl alevlerle beklesin, siz yanacağınızı bilin.

Sizin için hapisaneler yapsınlar.

Bir hayvan gibi kapatılacağınızı görün.

Günahı, suçu ve cezayı, şöyle belinden bir kavrayıp sarılın, dans edin onlarla, oynaşın.

Alın şu ünlü ansiklopedileri de bir bakın, yalnızca günahkârların adı var orada... Hangi masumu ansiklopediye yazacaklar.

Çar ordularının komutanı Kutuzov mu masumdu, tavşanları öldüren Pastör mü, köpekleri şartlı refleks çalışmalarında kullanan Pavlov mu, 'dünya dönüyor' diyerek bütün kiliseyi ayağa kaldıran Galile mi, Ameri-

ka'yı keşfetmek için nice insanı canından eden Kolomb mu, Bismarck mı masumdu, Deli Petro mu yoksa?

Arasanıza ansiklopedilerde masumları.

Hiç günah işlememişleri.

Masumlarla gnahsızların bir ansiklopedisi bile olmaz. Onların adını mezar taşlarından başka bir yere yazmazlar.

Kazanova günahlarıyla Kazanova.

Galile, suçlarıyla Galile.

Victor Hugo, aynı evde, aynı saatte  ayrı kadınla yatardı... Her katta bir kadın...

Birinde karısı, birinde sevgilisi, birinde hizmetçisi... O romanları kolay mı yazdı sanıyorsunuz, kaç sevişmenin emeği var onlarda.

Sanat günahın çocuğudur... Bilim de yle.

Eğer herkes gnahtan ve suçtan korksaydı, bugün hâlâ mağaralarda yaşardınız.

Aslında her şeyinizi günahkârlarla suçlulara borçlusunuz, onların yaptıklarından yararlanıp, kendinizi masum sanıyorsunuz.

Siz günahı tek başına işlemeyen korkak suortaklarısınız aslında.

Kendi gnahınızı kendiniz işleyin.

Günah kendi gnahınızsa güzel.

Suç kendi suunuzsa çekici.

Tarih dediğiniz şey nedir alt tarafı, bir günahlar ve günahkârlar antolojisi... Bir suçlular galerisi.

Kendi günahlarına ve sularına sahip çıkan insafsız, vahşi, ahlâksız ve cesur insanların hikâyesi.

Başkalarının yaptığı ahlkı kendi ahlkınız, başkalarının yaptığı kuralları kendi kurallarınız sanıyorsunuz, başkalarının suç dediğini suç, başkalarının günah dediğini günah kabul ediyorsunuz.

Ve içiniz eriyor bir günah işlemek için.

Sizin için bir mabet yaptıracam, her saat başı sizi günaha çağıran.

Bütün günahkârlarla suçlular toplanıp her şeyi yeni baştan yapabilir, günahı ve suçu yeniden icat edebiliriz.

Sonra yeni günahkârlar ve suçlular çıkar.

Annenizin her söylediği doğru değil.

Öğretmenleriniz her zaman doğruları söylemiyor size.

Karılarınızın gösterdiği yol her zaman doğruyu bulmuyor.

Kocalarınızın doğrusu her zaman doğru çıkmıyor.

Cehennem sizi bekliyor, bitmeyen alevleriyle sıcacık; günah sizi bekliyor, yanarken tatlı tatlı gülümsemenizi sağlayacak kadar zevkli.

Cehennemden korkmayın, hapisanelerden, arkadaşlarınızdan, patronlarınızdan, karılarınızdan, kocalarınızdan, yöneticilerinizden, liderlerinizden korkmayın... Onlar da sizden korkuyor zaten... Birbirinizden korkup duruyorsunuz.

Paris Helena'yı kaçırmıyorsa o büyük destan yazılır mıydı, düşünsenize bir, ya Paris bir kadını kaçırarak kadar günahkâr olmasaydı Homeros ne yazacaktı, bir masum için yazabilir miydi o destanı... Paris masum olsaydı Aşil'le Hector dövüşür müydü... Paris masum olsaydı, siz Aşil'le Hector'u bilir miydiniz?

Her şeyinizi günahkârlara borçlusunuz.

Her akşam yatairken, 'bugün kendim için nasıl bir günah işledim' diye sorun kendinize, eğer bir günah işlememişseniz kalkıp bir günah işleyin, geceler günahlar için en uygun zamandır.

Sizin için bir günahkârlar mabedi yaptıracam.

Bütün bilginleri, sanatçıları, kahramanları, isyancıları, liderleri, orospuları, çapkınları oraya toplayacağım.

Bütün eski günahlarla eski suçları, cehennem alevlerinde yakacağız.

Yeni yeni günahlar, yeni yeni suçlar işleyeceğiz.
Masumları almayacağız aramıza.
Bir masuma kim âşık olur.
Biz günahkârları seveceğiz.

SEVGİLİ YALANLARIMIZ

Bir kuşun, oradan bir çöp, buradan bir ot, beri yandan bir yaprak toplayarak kendine bir yuva yapması gibi, biz de bir kitaptan bir sayfa, bir filmde bir sahne, bir efsaneden bir bölüm, bir öğütten bir ders toplayarak kendimize bir kişilik yaparız. Yaptığımız kişilik, yuvanın kuşa uyması gibi bize uygundur, içinde kendimizi güvende hissettiğimiz, özlemlerimizi sığdırdığımız, bizi saran bir kişiliktir bu.

Topladıklarımızı nereden topladığımızı bile bilmeziz, kirpiklerini ağır ağır kaldırıp bakan o şuh kadını nerede gördük, bileğinin kıvrak bir hareketi ile çakmağını çakan erkek hangi filmde girdi yuvamıza, o cesur ve fedakâr şövalyenin cakalı aldırmaçlığını hangi kitabın sayfasından topladık, her erkeğin uğruna ölmek istediği o zalim prenses hangi masaldan bize yadigâr, hatırlamayız bile.

Bir kuşun topladığı ot, yaprak ve dal artık nasıl bir ot, bir yaprak, bir dal değil de bir yuvaysa, bizim toplayıp biriktirdiğimiz görüntüler de artık film, masal, kitap değil bizim kişiliğimizdir, kendi ruhumuzun aynalarına baktığımızda, o oluşturduğumuz kişiliği görürüz. Ve oluşturduğumuz kişiliğe göre davranırız. Garip bir sihirdir bu, başka yerlerden toplayıp biriktirdiğimiz görüntülerle bir kişilik yapar, sonra onların başka yerlerden toplandığını unuttur, kendimizin aynen düşündüğümüz gibi olduğuna inanırız.

Sakin havalarda bir kuş yuvası gibi düzgün durur yaptığımız kişilik. Her şey birbirine uygundur.

Sonra fırtına patlar ansızın.

Her şey dağılır.

Oluşturduğumuz o kişiliğin altından hiç tanımadığımız, bilmediğimiz ve görmek istemediğimiz başka bir insan çıkar.

Kendini Lükres Borciya sanan kadın, küçük bir çocuk gibi ağlamaya başlar.

Herkesin kendisine hayran olduğu zalim prenses, kıskançlıktan kavrulan bir kadına dönüşür.'

Robin Hood, bir korkak; Kazanova, aldatıldığı için ağıtlar yakan bir koca olur.

Fırtına allak bullak eder bizi.

Herkesin kendini kıskanmasını bekleyen Lükres Borciya, kıskançlıktan alev alev yanmaya başlayınca, kendine çocukluğundan bu yana bir yuva yapar gibi yaptığı kişiliğiyle onun altındaki esas yapısı kılıç kılıca gelir.

İlk tepki Lükres Borciya'lığa sahip çıkmak ve kıskanç kadını inkâr etmektir.

Robin Hood korkanın kendisi olmadığını söyler kendine.

Ve o fırtına bir yalan kasırgasına döner.

En korkunç yanı, yalan söylediğimiz, aldatmaya çalıştığımız, numaralarla kandırmaya uğraştığımız insanın kendimiz olmasıdır. Bir yanımız gerçeğe sarsılırken, diğer yanımız oluşturduğu yapma kişiliğine sahip çıkmaya debelenir.

Müthiş bir savaş başlar içimizde. Bu savaşın dışarı yansıyan ilk görüntüsü, kızgınlık ve öfkedir. Lükres Borciya kıskandığı erkeğe, Robin Hood kendini korkutan gerçeğe öfkelenir, içimizdeki çatışmayı bir öfke maskesinin arkasında başkalarından saklamaya uğraşırız.

Aynı anda iki topu havaya atıp tutmaya çalışan bir cambaz gibiyizdir, bir yandan kendimizle boğuşurken, bir yandan da bunu görmesinden korktuklarımızla cembelleşiriz.

Fırtınayla dağılan kişiliğimizi toplamaya çalışırız bir yandan da, uzun yıllar taşıyıp benimsediğimiz, kendimiz diye kabul ettiğimiz görüntüyü yeniden bir araya getirmeye çabalarız.

Bir yanımız, "*Ben Lükres Borciya'yım, herkes bana tapar,*" diye kendini geri çekmeye uğraşırken, diğer yanımız, "*Beni bırakma n'olur,*" diye yalvarmak için kıvrılır.

Bir yanımız, "*Ben Robin Hood'um, kimseden korkmam,*" diye kafa tutarken, diğer yanımız kaçmaya hazırlanır.

Bir yanımız, "*Ben Kazanova'yım, bütün kadınları fethederim,*" diye kendi kendine övünürken, bir yanımız, "*Yoksa beni aldatıyor mu Tanrım,*" diye kuşklar içinde yanar.

Fırtınayla dağılan, bütün hayatımız boyunca topladıklarımızla oluşturduğumuz kişiliği sever, onun altından çıkan gerçek yanımızdan nefret ederiz.

Yalanımız, gerçekimizden daha yakındır bize.

Yalan olan, bizim kendi seçimimizdir, onu biz toplamış, yapmak için emek sarfetmişizdir, o yalan, gerçekten daha çok aittir bize. Ama ne yazık ki yalandır.

Gerçek yanımız ise bizim aslımızdır, ama bize ait değildir, hiçbir emeğimiz yoktur onun oluşmasında, bizim kişiliğimizi oradan buradan toplayıp yaparken, gerçek biz farkına varmadan onun altına yerleşmiştir, ondan nefret ederiz, ama ne yazık ki gerçektir.

Gerçekle yalan arasında bölünürüz.

Yalan olan, yıllar içinde tenimize işleyip gerçeğe o kadar benzemiştir ki, onu silip atmak bizden birşeyler eksiltir, yalan da yıllarca tekrarlar tekrarlar gerçeğin

bir parçası olmuştur çünkü. Ama fırtınalara dayanıklı değildir işte.

Fırtınaya dayanıklı olan, sevmediğimiz, altta saklı olandır.

Bu dövüşten yoruldukça yalandan uzaklaşıp gerçeğe yaklaşımaya başlarız.

Lükres Borciya gözyaşlarıyla yalvarır.

Kazanova, "*Beni aldattın mı, söyle,*" der, "*n'olur söyle başka biri var mı?*"

Gerçeği ortaya çıkarandan, o fırtınayla tutulduğumuz insandan nefret ederiz o zaman, ama aşkla nefret de yalanla gerçek gibi birbirine geçer. Nefret ettiğimiz, hayatımızdan yok olmasını dilediğimiz, bizi yapma kişiliğimizle yeniden baş başa bırakmasını istediğimiz insanın bir adım bile uzaklaşmasına tahammül edemeyiz.

O nefret yorgunluğumuzu daha da arttırır.

Artık içimizdeki savaş da, bizi sarsan dışımızdaki fırtına da gücümüzü iyice azaltmıştır. Bir şelaleye doğru sürüklenen bir kayık gibi önce ağır ağır, sonra gittikçe hızlanarak teslim olmaya doğru gideriz.

Lükres Borciya, Kazanova, Robin Hood kişiliklerimizden çıkarız, ruhumuz alıştığı kişilikten soyundukça, soğuktan ürperip titrer.

Titreyen, üşüyen, seven, kıskanan, acı çeken birer kadınla birer erkek oluruz.

Gerçek budur.

Ve yalvarırız, "*Beni bırakma ne olur*", "*başkalarına gitme ne olur*", "*beni sev ne olur*."

Artık yalnızca kendimizden nefret ediyoruzdur.

Teselli bulabilmek için kendimize başka bir yalan uydururuz o sırada.

"*Ben Lükres Borciya'yım, ama sıradan bir kadın gibi davranmayı tercih ediyorum şimdi, yalvaran bir kadını oynuyorum, ben yalvarmaktan korkmayacak kadar güçlüyüm; bundan, güçsüz kadınlar korkar.*"

"Ben Kazanova'yım, istediğim kadını elde etmek için gerekirse yalvarırım da, bu güçsüz olduğum için, sevdiğim için, bağlandığım için değil, onu ele geçirmek için yalnızca; bu bir oyun."

Yuvanın hiç olmazsa bir kısmını kurtarmak içindir bunlar.

Fırtına diner dinmez yeniden kurabilmek için elimizde birşeyler kalsın isteriz.

Sonra elimizdeki son parçalar da dağılır.

Bütün dallar kopar, bütün yapraklar uçar.

Yuva ufalanır gider.

Yalanımız, bizim önemli bir kısmımızı da kendisiyle birlikte götürerek terk eder bizi. O hiç sevmediğimiz, nefret ettiğimiz gerçek kalır yalnızca.

Çırılçıplak, aslında bize yabancı gelen, tanımadığımız gerçek kişiliğimizle teslim oluruz.

Savaş ve fırtına bitmiştir.

İçimizdeki dövüşü de, dışarıya karşı verdiğimiz mücadeleyi de kaybetmişizdir.

Gerçek bir kadın ve gerçek bir erkek gibi sokuluruz karşımızdakine, şefkatle, sevgiyle, bağlılıkla sarılırız.

Teslim olmanın, gerçeği kabullenmenin, savaştan kurtulmanın yorgun sevinci yaşanır, gerçeikle barışmanın da hoş bir şey olduğunu keşfederiz. Lükres Borciya'yı, Kazanova'yı, Robin Hood' u küçümseriz, onların verdiği savaş manasız buluruz.

Fırtınasız bir hayat ne kadar da güzeldir, aslımızla barışmak ne kadar da hoştur, tanımadığımız bir gerçeğin aslında biz olduğunu keşfetmek ne kadar da rahatlatıcıdır.

Bir sabah uyanırız sonra, dudağımızın kenarında tanımadığımız bir gülümseme vardır.

Bir başka sabah, bileğimiz tanımadığımız bir kıvraklıkla çakar çakmağı.

Günlerden bir başka gün, kirpiklerimizi alışmadığımız bir ağırlıkla kaldırıp bakarız karşımızdakine.

Bir akşamüstü, hiç bilmediğimiz bir cesaret ve güven yerleşir yüreğimize.

Çoktan unuttuğumuz bu eski alışkanlıkları büyük bir şaşkınlıkla, yabancılık ve sevinçle karşılarız. Fırtınada dağılan yuva, fırtına bitince bir mucizeyle yeniden bir araya gelmiştir, yeniden sarmıştır bizi, yavaş yavaş gerçek kimliğimizin üzerini yeniden örter.

Artık biz yeniden Lükres Borciya'yızdır, Kazanova'yızdır, Robin Hood'uzdur, ilk fırsatta bizi gerçeklerle yüz yüze getiren, bize onca fırtınayı yaşatandan intikamımızı alır, onu ağlatır, yalvartır, acılar içinde kıvrandırırız. Bu, bizim yalan kişiliğimizi iyice güçlendirir. Fırtınayı atlatmışızdır, bir sonraki fırtınada bir daha o kadar kolay dağılmayacağımıza olan güvenimiz de pekişmiştir.

Lükres Borciya'yızdır biz, Kazanova'yızdır. Hiçbir fırtına bizi dağıtamaz. Bir yanlışlık olmuştur, tecrübesizliğimiz yüzünden bunlar başımıza gelmiştir.

Sonra, beklenmedik bir zamanda fırtına yeniden patlar.

Ve biz gene darmadağın oluruz.

KENDİNİ SEVMEK

Bir kadını anlatır gibi bir toplumu anlatan bir roman yazmak isterdim, bütün çelişkileri, kaprisleri, huzursuzlukları, korkuları, şaşkınlıkları, kararsızlıkları, başarıları, başarısızlıkları, aşkları ve hayâl kırıklıklarıyla kendi hayatını oluşturmaya çalışan, bazan mesut bazan meyus olan, bazan coşup bazan sinen bir toplumun hikâyesini anlatmak ne kadar heyecan verici olurdu.

Bir kadını mı yoksa bir toplumu mu tanımak daha zor bilmiyorum, ama ikisine de yakından baktığınızda insanı şaşırtan yeni ve beklenilmez görüntülerle karşılaşacağınız kesin. Nefretten aşk, aşktan sıkıntı, sıkıntıdan yeni arzular yaratmakta herhalde bir kadınla bir toplum birbirine çok benzerdi.

Yeni aşklarında zorluklarla karşılaştıkça eski aşklarını özlemeleri, eski aşklarının ya da eski liderlerinin kendilerini aslında daha çok sevdiklerini söyleyip '*bugünkülere*' sitem etmeleri, ama eskiye dönmeyi aslında istemediklerini içten içe bilmeleriyle ortak çok yanları çıkardı.

Siz onları tanıdığınızı sandıkça onlar kuytularından hiç tahmin etmediğiniz yeni yüzler çıkartmayı becerirlerdi.

Bir toplumda da bir kadında olduğu gibi hiç beklemediğiniz anda olgun bir anlayışla karşılaşır, sonra hiç ummadığınız bir çocuksu hercailikle şaşırtırdınız.

Hem düzenine sadık, değişimlerden çekinen, yeniliklerden korkan, yerleşikliğin içinde kısırtısız durmak isteyen bir huzur isteği, hem de her yeniliğe göz süzen, kendi kendini tazelemeye yatkın bir değişim merakı aynı ruhta yan yana yatarı.

– Hem kocasını ya da rakibesini baltayla parçalamaya hazır bir vahşet, hem de sert bir azar karşısında boynunu bükmeye hazır bir uysallık aynı bedende yaşar, ne zaman hangisinin ortaya çıkacağını kimse bilemezdi.

Birden eteklerini karnına kadar çekip hiç olmadık yerde ‘hadi’ diyen azgınlık da, komşu cenazesine giderken başına bir başörtü bağlayıveren gelenekçilik de vardı onlarda.

Bir anne gibi sevdiğini beslemek isteyen sevecen şefkat de...

Gördüğü her güzel şeyi isteyen bir arsızlık da onları oluşturan parçalardandı.

Bir düğünde ortaya fırlayıverip şıkır şıkır oynayan kısırdaklık da, hüznü türküler dinlerken ağlayıvermek de bazan kısacık aralıklarla ortaya çıkıp şaşırtırdı sizi.

Hem kanmaya hazırıdılar, hem de kendilerini kandırana beddualar okumaya.

Kandırılmaktan hem her seferinde aynı şekilde zevk alırlar, hem de bir daha kandırılmamaya yemin ederlerdi.

Hem güçlü olanlara, itiraf etmekten nefret etseler de, düşküdüler; güçlünün, zenginin, başarılının çekiciliğine kaptırırlardı kendilerini, hem de güçsüzlere acıtmaktan ve onlarla gizli gizli flört etmekten hoşlanırlardı.

Bir kere korkarlarsa korkularından kolay kolay kurtulamazlar, bir kere kendilerini güçlü hissedерlerse acımasızlaşırlardı.

Bir çocuktuk onlar... Hep bir baba ararlardı.
Bir anneydi onlar... Hep bir çocuk isterlerdi.
Hem sığınandılar... Hem de sığınılan.

En sessiz, en sakın, en sadık durduklarında ruhlarının derinlerinde bir isyan kıpırdanırdı.

Ayaklandıklarında ise korkup kaçmaya yatkındılar.
Kendilerini sevenlere ihanet ettikleri çoktu.
Sevdiklerinin ihanetlerini affettikleri de...

Alay edilmekten ödleri patlardı... Ama alay etmekten hoşlanırlardı.

Hepsi kendini çok akıllı bulur, kendilerini idare edenleri aslında kendilerinin idare ettiğini sanırlardı.

Hem aşklar ararlar, hem aşklardan yorulurlardı.

Hem sertlikten korkarlar, hem de sertlik isterlerdi gizli gizli.

Kendilerine ne yapacaklarını söyleyen eli kamçıli biri hep fantezilerini süsler, ama kamçı gerçekten ortaya çıkarsa önce boyun eğip sonra kurtulmanın yollarını bulurlardı.

Şımartılmak isterlerdi, ama çok şımartırsanız bu kez de sizi küçümserlerdi.

Kendi güçlerinin sınırlarını hiçbir zaman bilemezlerdi, ya kendilerini olduklarından daha güçsüz, ya da daha güçlü sanırlardı.

Övülmekten pek hoşlanırlardı, övünmekten de...

Kusurlarını söylerseniz yüzleri asılır, hatta şirretleşirlerdi.

Herkes onlara birşeyler anlatmaya çalışırdı, onlar ise kendilerini dinleyecek birini özlerlerdi.

Onları en çok tanıdığınızı sandığınız an, aslında onlara en yabancı olduğunuz andı. "*Ben artık onu tanıyorum, o benim artık,*" dediğiniz an onları kaybettiğiniz an olurdu.

Onları bir kedi yavrusu sanıp elinize aldığınız an bir aslan olup sizi yerlerdi, onları aslan sanıp kaçırdığınız

da ise onların bir kedi yavrusu gibi şirin olduğunu görürdünüz.

Bir kadını anlatır gibi bir toplumu anlatan bir roman yazmaya kalksanız, romanınızı mucizelerle, masallarla, efsanelerle, yalana benzeyen gerçeklerle ve gerçeğe benzeyen yalanlarla bezemeniz gerekirdi. Mutluluk peşinde koşarken yaşanan felâketlerden ve felâketlerden yaratılmış mutluluklardan söz etmek zorunda kalırdınız. Derinliklerine indikçe daha çok karanlıkla karşılaşır, ama daha çok sıcaklıkla sarılırdınız, şehvetlerinin hemen altında şefkatlerine, şefkatlerinin biraz berisinde vahşetlerine rastlar, en karmakarışık durumlarda buldukları en doğru çözüme de, en kolay durumlarda işi karmakarışık edişlerine de sayfalar ayırmak zorunda kalırdınız. Onlara acıdığınızda asıl acınacak olanın kendiniz olduğunu, onları yücelttiğinizde ise ne kadar acınacak durumda olduklarını keşfeder, kendi keşfinizden kendiniz şaşırırdınız.

Hem bu kadar güçlü hem bu kadar güçsüz, hem bu kadar akıllı hem bu kadar aptal, hem bu kadar sevecen hem bu kadar vahşi, hem bu kadar uysal hem bu kadar isyankâr, hem bu kadar sokulgan hem bu kadar uzak oluşlarını bir türlü kavrayamazdınız.

Kolayca yanıldıkları gibi kolayca yanıltırlardı da.

Hep iyileri övüp hep kötülerin peşinden gitmelerini ise imkânı yok kavrayamazdınız.

Siz onları tanımadığınız gibi onlar da kendilerini tanımazlardı.

Ve kendilerine kendilerini anlatacak birini ararlardı.

Ama onlara hiçbir zaman kendilerini anlatamazdınız, çünkü onlar kendilerini hep olduklarından başka biri sanırlardı.

Gerçekleri istediklerini söylerlerdi her zaman, ama gerçeğe duydukları nefret yalana duydukları nefretten fazla olurdu.

Bir ejderhaya da benzerlerdi, bir peri kızına da.

Bir günahkâr olduklarını hep hissederler, gizli bir vicdan azabını hep içlerinde taşırlar ve kendi vicdan azaplarını başkalarını suçlayıp mahvederek yatıştırmaya çalışırlardı.

Onlara '*muhtaç olduğunuzu*' söylemenize bayılırlardı, ama onlara gerçekten muhtaç olursanız sizi hor görürlerdi.

Onlar tarafından sevmek istiyorsanız, onlardan daha üstün olmalıydınız, ama bunu onlara söylememeliydiniz.

Bir kadını anlatır gibi bir toplumu anlatan bir roman yazmaya kalkarsanız, '*kahramanınızın*' seveceği tipi yaratmakta çok zorlanırdınız.

Kendilerini mahvedecek olanı sevmeye pek yatkındılar.

Onların seveceği birini tarif etmek, onları tarif etmekten bile zordu.

Binlerce sayfa yazdıktan sonra şunu keşfederdiniz:

Kendilerine benzeyeni seviyorlar. Yani korkunç olanı.

Öyle birini yaratmalıydınız ki, onlar kadar sahtekâr, onlar kadar dürüst, onlar kadar yalancı, onlar kadar şefkatli, onlar kadar hain, onlar kadar sıcak, onlar kadar güçlü, onlar kadar güçsüz, onlar kadar cesur, onlar kadar korkak olsun.

Onlara benzesin, ama onlardan başka birisi olsun.

Kendilerine âşık oluyorlar, ama âşık oldukları kendilerinden '*başka birisi*' olsun istiyorlar.

Kadınlar kendilerine benzeyen bir erkek, toplumlar kendilerine benzeyen bir lider arıyorlar.

Kadınlara benzeyen bir erkek olacak, ama erkeklerin özelliklerini de taşıyacak.

Toplumlara benzeyen bir lider olacak, ama liderlerin özelliklerini de taşıyacak.

Aradıkları yarı canavar yarı insan bir yaratık.

Ayrıca bunu istediklerini de sürekli inkâr edecekler ve onlara inanmış gibi yapacaksınız.

Onlar tarafından sevilme istiyorsanız onlar kadar değişken olacaksınız.

Hem çocukları olacaksınız, hem babaları... Hem dostları olacaksınız, hem düşmanları... Hem dürüst olacaksınız, hem yalancı... Hem sevecen olacaksınız, hem sert... Hem size sığınabileceklerini düşünecekler, hem sizi ezebileceklerini.

Ve sizin onları tarif edemediğiniz gibi onlar da sizi tarif edemeyecek.

Sizin onları tanıyamadığınız gibi onlar da sizi tanıyamayacak.

Büyülü canavarlar gibi karşılıklı biçimden biçime gireceksiniz, birlikte değişip duracaksınız...

Ve ne zaman ne kılığa gireceğinizi içgüdülerinizle bileceksiniz. Yanlış zamanda yanlış bir kılığa bürünmeyeceksiniz.

Bir kadını anlatır gibi bir toplumu anlatan bir roman yazmak isterseniz eğer, kaçınılmaz olarak sonunda kendi anlattığınız kahramana âşık olacaksınız.

Onu seveceksiniz... Ve aşkınıza cevap isterseniz canavarlaşacaksınız.

KIRMIZI ESVAPLI HAINLER

Elimi ta diplere, artık pek dinlenmeyen kasetlerin arasına uzatıp Reggiani'yi seçtiğimde aslında kimi çağırdığımı biliyorum... Ve antilop derisinden yumuşak botları, dağınık saçları, gereğinden fazla uzun bıyıkları, kahkahaları ve elmacık kemiklerinin altına yerleşmiş o tuhaf kederiyle, bir yanında kara gümüşten bir tase yerleştirdiği sarı bir gülü koklayan bir kadını, bir yanında iri yeşil gözleriyle zekâsına mağrur bir başka kadını sürükleyerek gençliğim sessizce geliyor... Eski Bostancı'dan ıssız bir bahçeyi, yağmurlu geceleri, uzun sevişmeleri, her sabah eflatun bir çizgiden doğan güneşi, yorgunluk ve zevkle gölgelenmiş rengârenk gözleri getiriyor.

Reggiani, o hüznü erkek sesiyle söylediği şarkısında, "Ben savaşa gitmeyeceğim bay başkan," diyor.

Sonra, 'kötü sevişmelerle' örselenen o zavallı orospunun, Sara' nın şarkısını söylüyor.

Şefkatle sarıyor orospusunu, "İncim," diyor, "mücevherim."

"Benim kötü sevişmelerle örselenmiş kadını." "

Sonra yeniden isyanına dönüyor.

"Ben savaşa gitmeyeceğim bay başkan. Jandarmalarınız ararsa ben evimdeyim."

Gençliğimle ben, çökmekte olan bir kış akşamında, Reggiani'nin sesine teslim olmuş, ışıkları yarı sönük o loş salonda aynı şarkıları bir daha, bir daha dinliyoruz...

Başka başka kadınları seviyoruz, başka başka acıları yaşıyoruz, elmacık kemiklerimizin altına saklanan o tuhaf kederden başka bir benzerliğimiz yok, ama ikimiz de aynı şarkıyı ezbere biliyoruz.

"Ben yalnızlığım ile birlikteyken yalnız değilim."

Sonra Reggiani bir savaş meydanındaki genç ölüyü anlatıyor, yüzüne çiy damlaları düşmüş o genç ölüyü.

Yeşil gözlü kadın, Alfred de Vigni'nin 'Kurt' isimli şiirini okuyor.

Gençliğimle ben bir başka ortaklığımızı hatırlıyoruz.

Yeşil gözlü kadınla Reggiani, de Vigni'yi getiriyor bize.

Kadınları kendimize âşık etmek için anlattıklarımız ne kadar da birbirine benziyor, de Vigni'nin 'kırmızı elbiseli aristokratlarını' ikimiz de anlatmayı çok seviyoruz.

Gençliğimin okuduklarını, ben daha sonra yazıyorum.

'Askerliğin kulluğu ve yüceliği' isimli kitabında, eski bir asker, bir aristokrat ve 'acılara kayıtsız kalmak ve sabırla katlanmak gerektiğini' söyleyen felsefenin savunucusu o ünlü şairin anlattığı, aklımızdan hiç çıkmayan sözler:

"Eskiden aristokratlar savaşa giderken, dostları kahramanlıklarını daha iyi görsün ve düşmanları kendilerine daha iyi nişan alsın diye kırmızılar giyerlermiş."

Gri elbiseli bürokratların, lacivert elbiseli politikacıların, yeşil elbiseli askerlerin, siyah elbiseli bankacıların dünyasında gözlerimiz hep kırmızı elbiselileri arıyor, dostları kahramanlıklarını daha iyi görsün ve düşmanları kendilerine daha iyi nişan alsın diye kırmızı esvaplarını giyenleri.

Reggiani orospusuna, hüznü erkek sesiyle, "Düşüm benim," diyor, biz kadınlara duyduğumuz şefkati

Reggiani'nin orospusuna duyduğu aşktan öğreniyoruz. Her kadına bir orospuya sarılır gibi şefkatle sarılmamız biraz da ondan.

Dışarıya erken bir kış akşamı çöküyor, salon biraz daha kararıyor, Bostancı'daki ıssız bahçeye hep yağmur yağıyor, bir kadın hep bir sarı gülü kokluyor.

Biz siyah italikle yazılmış 'stoik' sözcüğünü ilk kez Çalikuşu romanında okumuştuk, Feride'nin süründüğü ve o çok sevdiği evlâtlığının ölüsüne ücra bir köy evinde bütün bir şişesini boşalttığı 'elyotrop' kokusunu ve stoik sözcüğünü hiç unutmamıştık.

Elyotrop'un nasıl koktuğunu bilmiyorum, ama hep bu kokunun nergislerin serin kokusuna benzediğini sandım, hâlâ da öyle sanıyorum. Gençliğim de öyle sanıyor.

'Stoik' sözcüğünün ne anlama geldiğini ise çok sonraları öğrendim. 'Acılara kayıtsız kalmak ve sabırla dayanmak gerektiğini' söyleyen felsefeyi savunan, acıyı bir anlamda yücelten ve acıya katlanmayı büyük bir erdem olarak görenlere deniyordu.

Ve Alfred de Vigni bir stoikti, acıyı yüceltiyordu.

Hayatının en büyük başarısını yaşadığı gece, acının bir erkeği nasıl çarpacağını öğrendi. Yazdığı piyesin ilk gecesinde Paris onun başarısıyla çalkalanıyor, bütün kafelerde de Vigni konuşuluyor, ona rastlayanlar kendisini heyecanla kutluyorlardı, de Vigni ise acıyla kavruluyordu. Piyenin, âşık olduğu başkadın oyuncusu o gece bir başka erkekle gitmiş, de Vigni'yi terk etmişti, kadın Stoacı felsefeyi hiç duymamıştı, ama bu felsefeyi bilmek de, de Vigni'nin acılarını yatıştırmaya yetmemişti.

Gençliğimin dağınık saçları, gereğinden uzun bıyıkları vardı ve loş salonda bir gölge gibi duruyordu. Reggiani bize şarkılar söylüyordu.

Biz kırmızı esvaplarımızı giymek istiyorduk.

Eski aristokratların savaşı giderken giydiği elbisele-
re şimdi barışa gitmek için ihtiyaımız vardı.

Barışa giderken ‘dostlarımız kahramanlıklarımızı
daha iyi görsünler, düşmanlarımız bize daha iyi nişan
alsınlar diye’ giymek istiyorduk kırmızılarımızı.

Reggiani de kırmızılarını giyyordu.

"Ben savaşı gitmiyorum bay başkan.

Jandarmalarınız ararsa ben evimdeyim."

Biz aynı bahçelerden, aynı yağmurlardan, aynı aşk-
lardan geçip gelmiştik. De Vigni’yi ve acıyı biliyorduk
ve sonunda herkesin ‘barış’ isteyenleri hainlikle suçladı-
đı bir çağa ulaşmıştik.

şefkati Sara’dan öğrenmiş, elyotrop kokusunu hep
nergis kokusu sanmıştik.

Acıyla yanmış, kederlerimizi elmacık kemiklerimi-
zin altına saklamış, bıyıklarımızı gereğinden fazla uzat-
mış, canımız yandığında gülümsemeyi becermiştik.

Herkesin korktuğu yerde, herkesin bir ağızdan ay-
nı sözleri tekrarladığı, orospuların kötü sevildiği yerde,
jandarmaların insanları evlerinden topladığı, herkesin
sustuğu yerde de Vigni’yi, Reggiani’yi, kırmızı elbiseli
aristokratları, o eski bahçeyi, yağmurları, eflatun bir
izgiden her sabah doğan güneşi, yorgunlukla ve zevkle
gölgelenmiş gözleri, uzun sevişmeleri bulmuştuk.

Kırmızı elbiselerini giyenlerden başkasının, kadını-
nın memesini güvenle tutamayacağını, gençliğini, uzun
bıyıklarını, aşklarını kaybedeceğini hiçbir yerden ğ-
renmediyseş şarkılardan öğrenmiştik.

Ben acıyı, gençliğimden daha çok biliyordum.

Ben lm biliyordum, o ölümü bilmiyordu.

Gençliğim ölümden korkuyordu, ben ölümden
korkmuyordum, ben ölümün kederli bir misafir gibi
nasıl usulca geldiğini görmüştüm, o görmemişti.

Reggiani, bir savaş meydanında, yüzünde çiy dam-
lalarıyla yatan genç bir ölüyü anlatıyordu.

Ben gençliğime, o genç ölüyü gösteriyordum.

Gençliğim bana 'kötü sevişmelerle örselenmiş' Sara'yı gösteriyordu.

Reggiani, "Şehre yağmur yağıyor," diyordu, "yüreğime yağmur yağıyor."

Yağmurlar hep yağıyordu.

Biz başka başka kadınları seviyorduk.

De Vigni, bambaşka bir kadını seviyor ve terk ediliyordu.

Biz terk edilmeyi biliyorduk.

Acıyı biliyorduk biz ve canımız yandığında gülümsemeyi.

Kırmızı esvaplarını giyenlere hain diyorlardı ve biz hainleri seviyorduk, orospuları kötü seviyorlardı ve biz orospuları seviyorduk.

Biz Reggiani'yi dinliyorduk.

"Ben öldüğümde bay başkan, kuşlar ötecek," diyor-du.

Biz Reggiani'yi dinliyorduk.

"Siz öldüğünüzde bay başkan kuşlar susacak."

Erken bir kış akşamıyla kararan salonun bir köşesinde yağmurlarla ıslanan eski bir bahçe, bir köşesinde gümüş bir tasa koyduğu sarı gülü koklayan bir kadın, diğer bir köşede yeşil gözlerine ve zekâsına mağrur bir başka kadın vardı; bir köşeden eflatun bir güneş defalarca doğuyordu, bıyıklarımız gereğinden fazla uzundu, kırmızı elbiseli adamlar vardı, şarkılar vardı, nasıl koktuğunu hiç öğrenemediğimiz bir elyotrop kokusu yayılıyordu nergislerin serin kokuları gibi, de Vigni bir kenardan bakıyordu acıyla kıvranırken 'acıya dayanmalı' diyerek; kötü sevilmiş bir Sara vardı alabildiğine mahzun oturan ve biz onu okşuyorduk ve bütün kadınları bir orospuyu sever gibi şefkatle seviyorduk, elmacık kemiklerimizin altına saklanmış tuhaf bir kederi paylaşı-

yorduk, şehre yağmur yağıyordu ve yüreğimize yağıyordu yağmur.

Issız bahçelerden, yağmurlardan, aşklardan, acılardan gelmiştik ve kırmızı esvaplarını giyenlere hain diyorlardı.

Gençliğimin saçları dağınıktı.

Sarı gülleri seviyordu, kadınlara hikâyeler anlatmayı, 'kendi yalnızlığıyla yalnız olmamayı' seviyordu, ölümlü hiç bilmiyordu.

Biz kararan bir salonda Reggiani'yi dinliyorduk. Ben elimi diplere, çoktandır dinlenmeyen kasetlerin arasına uzatıp Reggiani'yi çektiğimde kimi çağırdığımı biliyordum, gençliğim de biliyordu.

Biz gençliğimle birlikte Reggiani'yi dinliyorduk.

Reggiani kırmızı elbiselerini giyyordu.

"Ben savaşa gitmiyorum bay başkan.

Jandarmalarınız ararsa ben evimdeyim."

DARMADAĞINIK

Bir volkan gibi patlıyor hayat, ateş ve acı akıyor her yandan ve belki de bu yüzden bir söğüt ağacını düşünüyorum hep, sessiz akan bir su kenarında, dallarını suya eğmiş, serin, sakın, asude bir ağaç. Çocukken bir söğüt ağacının altında oynardım, yapraklarından taç yapardım kendime, dalından tahta atıma kırbaç, kabuğundan düdük çıkarırdım.

İlk sustalı bıçağımı on üç yaşındayken aldım, yeşil bir sapı vardı, bir de sarı küçük düğmesi; düğmesine basınca bıçak bir ok gibi fırlardı yanından, parlak, keskin ve tehditkârdı. Aynı yıl Dostoyevski'yi keşfettim. Delikanlı'yı okudum önce, sonra Karamazov Kardeşler'i. Kitaplarımın sayfalarını sustalımla açardım. Daha o zamandan belliydi ruhumun ikiye çatlayacağı. Bir yanımda bıçak ısıltılarında dolaşırdı, bir yanımda kitap sayfalarında. Bir yanımda hep gürültülü ve kalabalıktı, bir yanımda hep yalnız kaldı. Hayata bakan bir yanımda hep küstahça dürüsttü, kadınlara bakan bir yanımda hep alçakça yalancısı. Bir yanımda korkaktı, bir yanımda her kavgaya koşardı. Bir yanımda kadınları aldatırken bile onlara sadıktı, bir yanımda sadıkken bile kadınları aldattı.

Hayat bir volkan gibi patlıyor şimdi.

Bir yanımda ateşler içinde sancılı, bir yanımda aklımda bir söğüt gölgesiyle kalender.

Bir yanımda kadın kasıklarının kıvrıcık kuytuluklarına akıyor azgınca, bir yanımda aç çocuklar gibi suskun ve kederli.

Bir yanım korkup kaçmalı diyor, bir yanım durup dövüşmeli...

Bir yanım Küçük Prens'i okuyor.

"Güneş benim her dediğimi yapar," diyen Küçük Prens' i.

– Sabahları ona doğ derim, doğar. Akşamları ona bat derim, batar.

Bir yanım sabahları güneşe 'doğ' diyor, bir yanım güneşin her sabah doğmasından şekvacı.

Bir yanım, Küçük Prens'i yazan o adam niye gitti de bir savaş uçağının içinde vurulup öldü diye ağlıyor, bir yanım birileri de ölmeli diye söyleniyor.

On üç yaşında almıştım ilk sustalımı.

Sonra Sierra Leone'ye, Afrika'nın bu hiç bilmediğim ülkesine giderken Paris'ten yeni bir sustalı almıştım. İlkinden daha uzun ve daha tehditkârdı. Sapı inci grisi sedefte, bıçağı yanından değil ucundan fırlıyordu.

Sierra Leone'den Gine'ye sınırı yürüyerek geçmiştim. Toprak kırmızı, ağaçlar keskin yeşildi, çıplak memeli kadınlar derelerde çamaşır yıkıyordu.

Bıçağımla çıplak kadın vücutlarına dokundum, memelerinin arasındaki o yumuşak gölgelikten karınlarının diri gerginliğine doğru bir beyaz iz bırakırdı arkasında ve bir ürperti her yanlarında.

Bir yanım onlara hep bıçağıyla dokundu, bir yanım hep şefkatle sığındı.

Bir yanım hep saftı benim, bir yanım hep serseri.

Hayat bir volkan gibi patlıyor şimdi, ateş ve acı akıyor her yandan.

Kendi anılarımızdan başka sığınacak pek yer kalmıyor.

Bir yanımızla, suya eğilen bir söğüt gibi, kendi kendimize eğiliyoruz, sakın bir gölgelik arıyoruz içimizde.

Bir yanımız ateşler içinde kavruluyor.

Bir yanımız her gün biraz daha yaşıyor, bir yanımız hep çocukluğuna doğru koşuyor.

Bir yanımız hep Küçük Prens'i okuyup yazarına ağlıyor.

Bir yanımız Bukovski'nin hikâyelerini okuyup azgınlıyor.

New York'ta nüfus kâğıdı bile olmayan aç insanlar görmüştüm. Bir lokantada yemek yerken bir tanesi içeri girmiş, kararlı adımlarla masaya doğru yürümüş, tel gibi gerginleşmiş bir sesle ve korkutucu bir kibarlıkla, "*Yemeğinizi bitirdiniz mi?*" demişti.

Sakalları tozlu, saçları dağınık, pantolonu yırtıktı. Paltosunu günlerden, belki de aylardan beri üstünden çıkarmadığı belliydi.

Yemeğimi bitirmemiştım, ama bitirdim demiştım.

Tabaktaki köfteleri alıp paltosunun cebine doldurmuş, sonra da garsonlar kendisini fark etmeden hızlı adımlarla çıkmıştı.

Açlığı görmüştüm ve beynimin bir kenarı, gördüğüyle donup kalmıştı. O adamı hep beynimin o donuk yerinde saklayıp durdum.

New Orleans'da ucuz bir bara gitmiştim, benden başka bir-iki adam vardı.

Loş ve müşterisiz barda tezgâhın üzerinde kadınlar yürüyor, erkeklerin önünde durup soyunuyorlardı.

Erkekler kadınlara bakmıyorlardı.

Ben bakıyordum.

Benim önümde durup minicik şeffaf külotlarının içine para sokmamı istiyorlardı.

Cilveli olmaya çalışıyorlardı, ama cilve yapamayacak kadar endişeliydiler.

Cebimdeki bütün paralarımı onların minik külotlarının içine doldurmuştum.

Beni cilveleriyle kandırdıklarını düşünmüşlerdi.

Bense yüzlerindeki endişeyle dağlanmıştım.

New York'taki o aç adamı düşünüyorum, New Orleans'daki müşterisiz ve endişeli orospuları.

Dostoyevski'yi düşünüyorum, sara krizleriyle sarsılan o sefil kumarbazı. Küçük Prens'i yazan ve İkinci Cihan Savaşında kullandığı uçakta vurulup ölen, Saint Exupéry'yi düşünüyorum.

Bıçaklarımı düşünüyorum.

Bıçağın sivri ucunun kadınların memelerinin arasında bıraktığı o beyaz izi.

Kadınlarımı düşünüyorum.

Beni aldatan ve benim aldattığım kadınlarımı.

Söğüt ağacını düşünüyorum.

Akmıyormuş gibi akan bir su kenarındaki, serin, sakın, asude bir söğüt ağacını.

On yedi yaşında stajyer muhabirken gördüğüm polis nezarethanelerini, falaka sopalarını düşünüyorum.

San Francisco'da, deniz kenarındaki ıstakoz lokantalarını düşünüyorum.

Kenya'da bir minibüsün penceresinden seyrettiğim aslanı, aslanın karacayı nasıl parçalayıp yediğini, bir sırtlan sürüsünün aslanı kaçırpı karacanın geri kalanını paylaşmak için nasıl uluduklarını düşünüyorum.

Öpüşmeleri düşünüyorum. Kadın dudaklarındaki o yakıcı lezzeti.

Babamı, hapisanedeki tel örgülerin arasında ilk gördüğüm günü hatırlıyorum.

Senegal'deki, bozulan bir cipin içinde mahsur kaldığım o korkunç ormanı düşünüyorum. Afrika gecesinin donduran, şaşırtıcı soğuğunu.

Macaristan'daki üniversite mezunu, kibar yüzlü orospuların konuşmaya başlayınca nasıl inanılmaz şeyler söylediklerini.

Hayat bir volkan gibi patlıyor şimdi.

Ateş ve acı, ruhumun parçalarını iyice koparıyor.

Bir yanım bıçaklarıyla oynuyor, bir yanım kitaplarını okuyor.

Bir yanım aşklarına iyice bağlanıyor, bir yanım bütün sadakatinden kopuyor.

Bir yanımı iyice ıssızlaştırıyor, benden bile uzaklaşıyor.

Bir yanım kalabalıklarla birlikte yanıp yok oluyor.

Bir yanım hep konuşuyor, hiç susmadan bağırmak istiyor.

Bir yanım '*artık susma zamanı*' diyor.

Bir yanım derin bir suskunlukta, bir yanım hep konuşuyor.

Bir yanım ümitsiz, '*bilmek neye yarar*' diyor.

Bir yanım '*durma bildiğini anlat*' diye zorluyor.

Bir yanım sustalısını açıp açıp kapıyor.

Bir yanım söğüt yapraklarından taç yapıyor.

Kendi kendimize eğilip susmalı mıyız, konuşmanın zamanı geçti mi artık, yenildik mi, bitirdik mi hayatı?

Bağırmalı mıyız yoksa, dövüşmeli miyiz, sevişmekten ve yaşamaktan vazgeçmemeli miyiz, dayanmalı mıyız bütün acılara?

Hayat bir volkan gibi patlıyor şimdi. Ateşle ve acıyla yakıyor.

İlk sustalımı hatırlıyorum.

İlk yattığım kadını.

Yattığım bütün kadınları hatırlıyorum.

Okuduğum kitapları hatırlıyorum.

Gördüğüm ağaçları, orospuları.

Gözyaşlarını hatırladığım gibi kahkahaları da hatırlıyorum. Kadın gülüşlerini.

Küçük Prens'i sonra. Güneşe her istediğini yaptıran Küçük Prens' i.

'*Gülünü kuzu yiyecek*' diye korkan Küçük Prens'i.

Gülümü kuzu yiyecek diye korkuyor bir yanım.

Karacaları parçalayan aslanları seyrediyor bir başka yanım.

Bir yanım bıçaklarla oynuyor, bir yanım kitaplara dalıyor.

Kalabalıklara bakan bir yanım küstahça dürüst, kadınlara bakan bir yanım alçakça yalancı.

Susmalı mıyız artık, konuşmanın zamanı geçti mi?

Haykırmalı mıyız yoksa?

Bir yanım kederle, sessizce yanıyor, bir yanım sonuna kadar haykırıyor.

Bir söğüt ağacını düşünüyorum, akımıyormuş gibi akan bir suya dallarını eğmiş, serin, sakın, asude bir ağacı.

Hayat bir volkan gibi patlıyor şimdi.

Ve ben, bıçaklara, aşklara, kitaplara, kadınlara, açlara, orospulara dağılıyorum.

GECEYARISI ŞARKILARI

Vakit geceyarısını geçiyor... Orospular jartiyerlerine bir jilet ilıştırıp işe çıkmaya hazırlanıyor şimdi, hır-sızlar yün atkılarını boyunlarına dolayıp ceplerine sokuşturdıkları eldivenleriyle sabaha dönüp dönmeyeceklerini bilmeden evlerini terk ediyorlar, katiller cinayet-ten önce son bir tek daha içiyorlar, otel odalarındaki âşıkların kasıkları günah kokularıyla karıncaalanıyor, nöbetteki askerler ayaklarını yere vura vura ısınmaya çalışıyor, dağlardaki baskın korkusuyla yarı uykudalar, yalnız kadınlar yüzlerinde '*hydratant*'larıyla soğuk yataklarına ağıyorlar, bar müşterileri çakırkeyiflikten hep aynı sarhoşluğa geçmeye hazırlanıyorlar, bankerler yarınki döviz kurunun hesabını yapıyorlar karılarına sarılırken... Radyoda boğuk sesli bir kadın geceyarısı şarkılarını söylüyor.

Hayat, bütün karmaşasıyla karanlığın içine saklanmış; ıssız sokaklarıyla terk edilmiş gibi görünen gece kendi koynunda çoğalıyor.

Ben, her zaman olduğu gibi ölümü ve kadınları düşünüyorum bu saatte.

Hiç tanımadığım çocuklar ölüyor bu topraklarda, her gün, her gece ölüyorlar, gençlerin yaşlılardan daha çok öldüğü yerde bir felâket var demektir.

Hiç kimseyi ölümden kurtarmaya gücümüz yetmiyor.

Ölüm gecenin içinden geçiyor, karanlık taşra kentlerinin terk edilmiş sokaklarından dağlara doğru yürüyor.

Kuşatılıyoruz ve kuşatıldığımızı hissediyorum.
Boğuk sesli bir kadın gecenin şarkılarını söylüyor.
Eski tahta masanın üstüne kazınıyor Eluard'ın şiiri.

*'Kapılar tutulmuş neylersin
Neylersin içerde kalmışsın
Yollar kesilmiş
Şehir yenilmiş neylersin
Açlıktır başlamış
Elde silâh kalmamış neylersin
Neylersin karanlık da bastırmış
Sevişmezsın de neylersin.'*

Ölüme karşı kadınlardan başka sığınacak yerim yok benim... Kadınlara karşı ise sığınacak tek yerim yazılar... Yazılar ise beni yeniden ölüme götürür.

Ölümden kadınlara, kadınlardan yazılara, yazılardan ölüme dolaşır dururum geceyarıları, jartiyerlerine jilet takmış orospuları, yün atkılarını boyunlarına dolaşan hırsızları, cinayetden önce son kadehlerini içen kâtilleri, yalnızlıklarına ağlayan kadınları düşünürüm. Şiirler gelir aklıma, bir tane de Baudelaire'den söylerim.

*'Derdim, yeter, sakın ol, dinlen biraz artık,
Akşam olsa diyordun, işte oldu akşam,
Siyah örtülere sardı şehri karanlık
Kimine huzur iner gökten, kimine gam.'*

Bana hiç huzur inmez gökten geceyarıları, daha ziyade payıma düşen gamdır, bir konyak kokusu duyurım, kekremsi ve acı.

*'Bak göğün balkonlarından geçmiş seneler
Eski zaman esvaplarıyla eğilmişler,
Hüzün yükseliyor güler yüzle sulardan.'*

Vakit geceyarısını epey geçiyor, uzak pencerelerdeki bütün ışıklar teker teker sönmüş, tek tük köpek havlamaları...

Bir yerlerde çocukları öldürüyorlardır.

Ölmeden önce o çocuklar nasıl da son kez kederle bakarlar dünyaya.

Barıştan, dostluktan, iyilikten yana olanlardan değilim, vahşetse vahşet, kavgaysa kavga, ölümse ölüm, bütün bunlara varım, ama çocukları öldürmek niye, iktidar için dövüşülecekse iktidarı isteyenler dövüşmeli, ölecekse benim yaşımdakiler ölmeli.

Ölüm gecenin içinde yürüyor.

Gece alabildiğine sessiz ve karanlık.

Büyük şehirlerin kaldırımlarında jartiyerine jilet takmış orospular dolaşıyor şimdi. Bankerler çoktan uyudular, kâbuslar görüyorlar. Hırsızlar birazdan evleri soyacaklar.

Eski geceleri hatırlıyorum ben.

Kadınların saçlarını, yumuşacık bir kıvrımla başlayan boyunlarını, sevişirken kıpır kıpır oynayan memelerini, yatağın içinde bir yandan bir yana dönüşlerini hatırlıyorum, son çığlıktan önce gözlerini saklayan gözkapaklarını ve kokularını, yastıklara sinen kokularını...

Kadınlar olmasa ölüme hiç dayanılmaz.

Ve kadınlar nasıl da öldürürler beni... Beni her öldürdüklerini hatırladığımda nasıl da gülümserim, kaç defa bir kadının ellerinde öldüm, kaç defa bir başka kadın diriltti beni, onların güzelliklerine ne övgüler düzdüm ve beni her öldürdüklerinde onlara Ronsard'dan bir dördlük söyledim.

*'Bir ihtiyarlıktır bir gün aldığında sizi,
Mumla ocak başında yün eğireceksiniz,
Anıp mısralarımı, coşup diyeceksiniz,
Güzellik çağında Ronsard ne çok övdü beni.'*

Gökyüzü kalın bulutlarla kaplı, sokak ışıklarını emip yok ediyor, sabaha belki yağmur yağacak... Yağmurlu bir sabahtan yeni krizler çıkacak, biraz daha çökecek her şey, yöneticiler yeni emirler verecek, bir toplumun suya düşen bir taş gibi dibe biraz daha gömüldüğünü göreceğiz ve toplum çöktükçe daha çok çocuk ölecek... Radyolarda spikerler döviz fiyatlarını ağlayarak okuyacak, ölüm haberleriyse bu kadar keder yaratmayacak.

Vakit geceyarısını çoktan geçti. Sabah yaklaşıyor. Boğuk sesli kadın şarkı söylüyor, kederli şarkılar. Kaloriferi söndürdüler, ev soğuyor.

Orospular çoktan bulmuşlardır müşterilerini. Hırslılar evlere girmiştir; parayı mı yoksa her gece duydukları bu yakalanma korkusunu mu daha çok sevdiklerini anlayamadan çekmeceleri karıştırıyorlardır eldivenli elleriyle. Katiller cinayetlerini ya işlemişler ya da işlemek üzeredirler. Bankerler huzursuz huzursuz dönüyorlardır yataklarında. Sevgililer hafifçe terli vücutlarıyla birer sigara yakmışlardır, mutlu elleriyle birbirlerine usul usul dokunuyorlardır.

Birileri yarın kaç çocuk daha öldürteceklerini düşünüyorlardır.

Barlar dağılıyordur şimdi. Kimisi bir gecelik sarhoş aşklar bulmuştur, sabahına pişmanlıkla uyanmak üzere manasız bir sevişmeye hazırlanıyordur, kimisi o sarhoş aşkı da bulamamaktan kederli, ıslıkla çaldığı kopuk şarkılarla kendini teselli etmeye çalışarak yalpalaya yalpalaya soğuk evine gidiyordur.

Yalnız kadınlar, yüzlerinde 'hydratant'larıyla huzursuz uykularına dalıp erkeksiz gecelerde giydikleri kalın pazen geceliklerinin içinde yorganlarına sarınmışlardır.

Ölüm, karanlık taşra kentlerinin sokaklarından dağlara doğru yürüyordur.

Ben ölümü ve kadınları düşünürüm bu saatlerde.

Beni ölümden kadınlar kurtarır, sonra kendileri öldürmek üzere... Ve öldürürler beni, defalarca defalarca öldürürler.

Ama benim ölümüm çocukların ölümüne benzemez, ben her seferinde dirilirim, onlar hiç dirilmez. Ölmeden önce son kez kederle bakarlar dünyaya.

Onları öldürten o yaşlılar Hlebnikov'un şiirlerini hiç bilmezler.

*'Yıldızlara bakmak uzun uzun
Bir ölüm hükmünü imzalamaktan
Çok daha hoş gelir bana
Ve çok daha hoş gelir
Çiçeklerin sesini dinlemek
Bahçede dolaşırken
Çok daha hoş gelir evet
Beni öldürmek isteyenleri öldüren
Tüfekleri görmekten.'*

Hlebnikov niye yönetici olamayacağını böyle anlatır, yöneticiler Hlebnikov'u hiç okumaz.

Vakit geceyarısını çoktan geçti.

Her istasyonda o boğuk sesli kadın.

Saçlarını hatırlıyorum bütün kadınların, minik minik öpücüklerle dokunduğum boyunlarını, parmak izi gibi hepsi birbirinden farklı olan meme uçlarını, kokularını, ah o yastıklara sinen kokularını.

Onlara okuduğum şiirleri.

Anlattığım hikâyeleri.

Hepsi de orospuları merak eder, hepsi de hiç olmazsa bir kere orospu olmak ister.

Ne kalçaları bıçak yarasına dayanıklıdır, ne jartiyerlerine jilet takabilirler, ne ıssız bir köşebaşında sarmısak kokan bir sarhoşla pazarlık edebilirler, ne de mobilyası bir kerevetle bir sehpa olan kireç badanalı bir odada itin birinden dayak yemenin acısını bilirler, ama gene de isterler bir kere orospu olmayı. Onlar da benim orospularımdır.

Ölüm karşısında onlara sığınırım... Onlara karşı da yazıya... Yazı beni yeniden ölüme götürür.

Ölümden kadınlara, kadınlardan yazılara, yazılardan ölümlere dolaşır dururum geceyarıları...

Her istasyonda o boğuk sesli kadın kederli şarkılar söyler.

ZAMANI DURDURMAK

Eğer bir alıcı çıksaydı, bir şeytan mesela, ne karşılığında satardınız ruhunuzu, ne karşılığında cehennemlerde yanmaya razı olurdunuz?

Bir volkan gibi, içi çağıldayan çılgın alevlerle dolu olduğu halde aynı zamanda bir selvi ağacı kadar da huzurlu olan bir aşkı, böyle bir mucizeyi, bir tek gün zerdali çiçeklerinin döküldüğü gizli bir bahçede, bir sevgiyle yaşamak karşılığında satar mıydınız ruhunuzu?

Parlak beyaz duvarları floresan lambalarının sert ışıklarıyla aydınlanmış bir laboratuvarında bir geceyarısı kan çanağına dönmüş gözlerinizle mikroskobunuza bakarken, kanserin çaresini keşfetmek karşılığında atar mıydınız ruhunuzu ateşlere?

Bir sabaha karşı, askerlerin dipçiklerle kapıları kırıp evlere girerek insanları taradığı bir darbenin liderliğini yapan, insanları darağaçlarına, zindanlara sürükleyip korkutan, herkesin karşısında titreyerek selâm durduğu bir general olma karşılığında vazgeçer miydiniz ruhunuzdan?

Bütün dünyanın soluk soluğa seyrettiği bir film çekebilme yeteneğinin size bağışlanması, ruhunuza biçtiğiniz fiyatı karşılar mıydı?

Yoksa ruhunuzu hiçbir bedel karşılığında satmaz mısınız, sakın bedeninizin içindeki sakın ruhunuzla, hiçbir değiş tokuşa razı gelmeden mi sürdürmek istersiniz ömrünüzü?

Ruhunuzu, hiçbir bedel karşılığında satılmayacak kadar kıymetli mi buluyorsunuz?

Yoksa ruhunuzu satmaya razısınız da, korkularınız mı bunu engelliyor?

Goethe, kimine göre gelmiş geçmiş en zeki insan, *Faust*'u '*ruhunu satmak*' üzerine yazmıştı.

Doktor Faust şeytanla yaptığı pazarlıkta, '*şimdi zaman dursun*' diyecek kadar mutlu olup, '*zaman dursun*' dediğinde ruhunu şeytana satacaktı.

Siz, nasıl bir anda '*zaman dursun*' derdiniz?

Sizi, geriye kalan ömrünüzü aynı ânın içinde geçirmeye razı edecek kadar mutlu edebilecek olay nedir?

Hayatınızın filmini hangi karede dondurmak istersiniz?

Hangi kareyi dondurmak için ruhunuzu satardınız?

Geçmişinizde var mı böyle bir an?

Yoksa böyle bir ânın sizi gelecekte beklediğini mi hayâl ediyorsunuz?

Ruhunuzu satmak için şeytanla pazarlık eder miydiniz?

Ya şeytan, o kötü melek, sizin ruhunuzu satın alacak kadar değerli bulur muydu?

Ülkenizi, darbeci generallerden korkmayacak kadar güçlü bir ülke yapabilmek için satar mısınız ruhunuzu, ya da insanların birbirini öldürmediği bir ülke yapabilmek için?

Bir kadınla seviştiğiniz ânı mı sonsuza kadar uzatmak istersiniz, yoksa sevgilinizin size yaslanıp '*seni seviyorum*' dediği ânı mı?

Doktor Faust, '*şimdi zaman dursun*' diyecek kadar mutlu olmadı hiç, ama şeytan gene de onu oyuna getirip ruhunu aldı.

Zamanın durmasını istememizi sağlayacak kadar mutlu olduğumuz anlar var mı?

En mutlu olduğunuz an bile, '*gelecekte belki daha da mutlu olacağım bir an olur*' ümidiyle zamanın akmasını ister miydiniz?

Ruhunuzu, sonsuza dek sürecek mutlu bir an karşılığında satar mıydınız?

Goethe mi, Faust mu yoksa şeytan mı olmak isterdiniz?

Herkesin ruhunu alabilecek bir şeytan olma karşılığında satar mıydınız ruhunuzu?

Mutluluklar karşılığında ruhumuzu almak için böyle bir kötü melek neden var acaba?

Niye mutlulukla kötülük ya da mutlulukla şeytan arasında hep bir ilişki var gibi?

Neden iyilik melekleri bize huzuru, kötülük melekleri mutluluğu sunuyor?

Neden huzur ve mutluluk, mutluluk ve iyilik bir araya pek gelmiyor?

Neden dalgalı bir okyanustaki yalnız bir deniz feneri gibi, mutluluk, huzursuzluklarla kötülüklerin arasında çakıyor?

Neden mutsuzluğa ulaşmak için muhakkak şeytanın pelerinine sürtünmek gerekiyor? Ve neden şeytan bir mutlu an karşılığında hemen ruhunuzu almak istiyor?

Neden Tanrı, melekleriyle birlikte şeytanı da gönderdi bize?

Şeytanın dokunmadığı bir mutluluk, günahın değmediği bir aşk var mı?

Ne karşılığında satarsınız ruhunuzu?

Kim olmak ve ne olmak için?

Sezar'ın *Kleopatra*'yla yattığı ilk gece karşılığında mı, *Lenin*'in Moskova'ya girdiği an karşılığında mı, *Arşimed*'in "*Evraka!*" diye bağırduğu an karşılığında mı,

Joyce'un '*Ulysses*' romanının son satırını da düzelterip kalemini yanına bıraktığı an karşılığında mı, *Mark Spitz*'in olimpiyatlarda yedinci altınını da boynuna taktığı an karşılığında mı?

Yoksa *Karındaşen Jack* olmak karşılığında mı? Tarihe geçen o ünlü katil gibi hiç yakalanmadan yedi cinayet işleyip yedi insan öldürebilmek karşılığında satar mısınız ruhunuzu?

Peki *Einstein* olmak karşılığında?

Ruhunuza biçtiğiniz bedel ne?

Mutluluk mu, şöhret mi, başarı mı, yaratabilme yeteneği mi, insanlara yardımcı olabilme gücü mü, yakalanmadan cinayet işleme şansı mı?

Yoksa para mı istersiniz?

Ruhunu milyarlar karşılığında satan, geçmiş günahta dolu o büyük zenginlerden biri olmak karşılığında vazgeçer misiniz ruhunuzdan?

Güney Afrika'da Zencileri kırbaçlayarak öldürten bir elmas madeni sahibi, işçilerin üzerine benzin sıktırıp yaktıran bir dolar milyarder olmak fiyatınızı karşılar mı?

Paralarınızla çeşit çeşit hayatlar alırsınız. İnsan hayatları.

Küçük oyuncaklar gibi oynarsınız onlarla, isterse-
niz kırıp atabilirsiniz, isterseniz bir biblo gibi odanızın bir köşesine koyabilirsiniz.

Kadınlar için ayrı bedeller de var tabii.

Bir kraliçe olmak mı ruhunuzu alabilir, yoksa erdemi-
mini hiç kaybetmeyen Roma'nın kutsal orospusu olmak mı?

Her gece bir yaveriyle yatıp ertesi sabah yattığı adamı idam ettiren bir imparatoriçe olmak mı yoksa Nobel'i alan ve hayatı laboratuvarlarda geçen bir *Madam Curie* olmak mı?

Yoksa sadece bir evliliğe mi satarsınız ruhunuzu?

Güvence mi istersiniz, çılgınlık mı?

Kadınlar, ah onlar erkeklerden akıllıdır, güvenceli bir çılgınlık isterler.

Şeytanın bile veremeyeceğinin peşindedir onlar.

Şeytan da, onun için, onların peşinde.

İmkânsızı isteyeniyi kandırmak ister o.

Ve şeytan çok şanssızdır, imkânsızı isteyeniyi kandırmak için elinde erkekler gibi beceriksiz aletler vardır. Zaten o yüzden, parayı, mücevheri, şöhreti pazarlığa ekler.

Kadınlar kim olmak karşılığında satar ruhunu?

Bütün bir ülkeyi ayaklandırıp sonra yağlı kütüklerin üzerinde yakılan *Jeanne d'Arc* mı, yüzünde hep bü-yülü bir ışıkla dolaşan *Greta Garbo* mu, *Evita Peron* mu?

'*Zaman dursun*' diyeceğiniz kadar mutlu bir an için satar mısınız ruhunuzu?

Şeytanla ne karşılığında pazarlığa oturursunuz?

Hiç yalan söylemeden yaşayabilmek mesela.

Yoksa söylediğiniz her yalana insanların inanması mı?

Korkularınızdan kurtulacağınızı söylese şeytan, verir misiniz ruhunuzu? Bir daha hiçbir şeyden, hiçbir şekilde korkmamak. Ailenizden, sevgililerinizden, dostlarınızdan, düşmanlarınızdan, polislerden, askerlerden, katillerden, hırsızlardan, size doğru yolu göstermek isteyenlerden, size yardım edenlerden, size kızanlardan ve sizi sevenlerden korkmadan yaşayabilmek için vazgeçer misiniz ruhunuzdan?

Hiç endişesiz yaşayabilmek, nasıl bir fiyat.

Bir ülkeyi ya da bir insanı kurtarmak için satar mısınız ruhunuzu?

Goethe, Faust'u niye yazdı acaba?

Şeytanla pazarlık fikrini ona kim verdi?

Gördüğü insanlar mı?

Acaba herkes sürekli şeytanla pazarlık mı ediyor, sürekli satılıyor mu ruhlar, satmayanlar fiyatı beğenmeyenler mi yalnızca, yoksa korkaklar mı ya da çok cesur olanlar mı?

Ruhunuzu satar mısınız?

Yoksa daha önceden sattınız mı?

Nedir fiyatınız?

Zerdali ağaçları mı, laboratuvarlar mı, emrinize amade ordular mı, lüks kerhaneler mi, saraylar mı, yazı masaları mı, yaldızlı yataklar mı, yakalanmayan cina-yetler mi?

Zamanın durmasını isteyeceğiniz kadar mutlu bir an oldu mu hayatınızda?

Her mutlu anda şeytanla bir pazarlık mı var acaba?

Tanrı, şeytanı niye yarattı?

Goethe niye yazdı Faust'u?

Siz ruhunuzu satmaktan mı, yoksa ucuza satmak-tan mı pişmansınız?

Yoksa hiç satmamaktan mı?

Zamanı durdurmak ister misiniz?

Yoksa zaman mı sizi durdursun istersiniz?

DAR KAPI

Andre Gide, Dar Kapı isimli kitabında, yaşanılanın değil yaşanılmayanın hikâyesini anlatır; birbirlerini seven iki insanın bir türlü bir araya gelememesinin hikâyesidir bu kitap. Ve birleşememelerinin nedeni, başkalarından ziyade kendileridir, kendi inançları, kendi korkuları önler onların aşklarının ifade edilmesini. Koca bir hayatı, istediklerini yapamayarak geçirir kitabın kahramanları.

Yaşamak istediklerimizle yaşayabildiklerimiz arasında ortaya çıkan büyük uçurumun esas sorumlusunun aslında kendimiz olduğunu anlatır kitap.

Bütün kitap boyunca okuyucu hep aynı isyanı hissederek, söyleyin artık, birleşin artık neden duygularınızı gizliyorsunuz, diye bağırarak ister. Ama, kitabın kahramanları, kendi yarattıkları o '*dar kapıdan*' geçemezler bir türlü, orada sıkışıp kalırlar.

Herkesin hayatı, dar kapılarla çevrilmiştir aslında.

Rahatlıkla geçip feraha ulaşacağımız birçok kapıyı, kendi inançlarımız, korkularımız, endişelerimizle daraltıp kendimizi kendimize tutsak ettiğimizi çok geç fark ederiz.

Yaptıklarımızdan ziyade yapamadıklarımızdan daha çok pişman olmamızın gizli nedeni de budur zaten, yaptıklarımızın sonuçları kötü çıksa da, çıkan sonuçlarda bizimle birlikte başkaları da sorumludur, başka birilerinin iradesi daha işin içine girmiştir, pişmanlığımızı

ve öfkemizi başkalarının üstüne yıkabilir, pişmanlıktan kendi payımıza düşeni azaltabiliriz.

Ama yapmadıklarımızdan duyduğumuz pişmanlıkların bizden başka sorumlusu yoktur, bizden başka bir suçlu bulamayız, o pişmanlığı tek başımıza sahiplenmek zorunda kalırız.

Kendi geçmişimizden geleceğimize uzanan yolda karşımıza çıkan dar kapıları neden aşamayız, neden takılır kalırız oralarda, nedir bizi durduran, nedir bizi gelecek pişmanlıklara hazırlayan.

Neden bir türlü istediğimiz gibi yaşayamayız?

Neden ıslak bir kil parçası gibi elimizde duran hayatımızı şekillendirirken, bir yerinde takılır ve onu istediğimiz bir biçimde şekillendiririz, kendi isteklerimizden daha önemli ne olabilir?

Korkularımız tabii.

Gide'in romanındaki kahramanlar gibi Tanrıdan korkabiliriz.

Çekeceğimiz acıdan korkabiliriz.

Ya da Benjamin Constant'ın '*Adolphe*' romanında anlattığı kahramanı gibi başkalarının acı çekmesinden korkarız.

Constant, kendi hayatından esinlenerek yazdığı romanında, kendinden daha yaşlı bir kadınla birlikte olan genç bir erkeğin o kadını neden bırakamadığını anlatır.

Kadının duyacağı acıyı düşünmek, erkeği hareket-siz kılar, bu çaresizliğine öfkelenip kızsada bunun üstesinden gelemez.

Adolphe, ne zaman yeni bir hayata hazırlansa, yaşlı sevgilisinin gözyaşları engeller onu.

Aynı çaresizliği Daudet'nin '*Sara*' isimli kitabında da görürüz.

Orada da romanın kahramanı bir türlü kendini geçmiş bağlarından kurtarıp yeni bir hayat kuramaz.

Bütün bunlar, insanın kendi hayatını belirlemekte sandığı kadar özgür olmadığını gösterir.

Üstelik özgürlüğü kısıtlayan, kendi dışımızdaki dünya değildir.

Hayatımızı değiştirmemizi engelleyen polisler, hakimler, savcılar, ordular, yasaklar değildir; yasak kendi içimizdedir, kendi korkularımızdadır, kendi geçmişimizdedir.

Yaşadığımız her gün kendimize biraz daha tutsak oluruz, yaşanan her gün hayatımıza bağlanan zincirlere bir halka daha ekler ve biz yaşadığımız her gün o zincirlerden kurtulmakta biraz daha zorlanırız.

Yaşamak istediğimizi yaşamamızın nedeni, yalnızca o isteğin yeterince güçlü olmadığını söyleyerek açıkla-nabilir mi?

İsteğin güçsüzlüğü değildir her zaman asıl neden.

Yeni bir hayata başlarken, dar kapıları kırıp geçerken, arkamızda bırakacağımız acıların, uzun selvileri olan eski bir mezarlık gibi gölgesini geleceğin üzerine sereceğini hissederiz. Gelecek, temiz ve aydınlık bir yaz sabahı gibi aydınlık başlamayacak, aksine geçmişle lekelenmiş bir halde başlayacaktır.

En çok o gölge korkutur bizi.

Yaşamak istediğimizin de gölgelenmesinden endişe ederiz.

Çılgınca yaşamak istediğimiz yeni günlerin, bize geçmişle gölgelenmiş olarak gelmesi düşüncesine tahammül edemeyiz.

Korkaklığımız, biraz da geleceği kurtarmak endişesindendir.

Geçmişten gelen gölgelerle soluklaşan bir gelecek mi yaşamalı, yoksa hiç yaşanmayan, yaşanmadığı için de hiç gölgelenmeyen, yaşanmamış ışıklık bir hayâl olarak mı saklamalı isteklerimizi.

Dar Kapı'da olduğu gibi sevdiğimizle yaşayacaklarımızı bir günahın gölgesinden mi esirgemeli, Adolphe'da olduğu gibi bir başkasının ruhumuza sinen acısından mı sakınmalı, Sara'da olduğu gibi vicdanımızı damla damla lekeleyen gözyaşlarından mı kurtarmalı?

Yaşanan ilk aşkla birlikte, geleceğe düşen gölgeler de uzamaya başlar.

Geçmiş olduğu sürece gelecek gölgeli olacak.

Yaz sabahlarının temiz ve gölgesiz aydınlığı kalmayacak geleceğimizde.

Geçmişin gölgelerini taşıyan bir gelecek mi, gölgesiz, dokunulmamış ve yaşanılmamış bir hayâl mi bizi daha mutlu eder?

Ne Gide, ne Constant, ne Daudet buna bir cevap vermiyorlar.

Anlattıkları, yaşayamamanın acısı yalnızca.

Yaşamamak, kendini kendi geçmişinin gölgesinden kurtaramamak acılı bir tortu gibi birikiyor onların kahramanlarının içinde, isyan krizlerine tutulsalar da kendilerine yeni bir hayat yaratamıyorlar.

Dar kapılardan geçemiyorlar.

Çünkü yaşadıkça kalabalıklaşıyoruz.

Gide'in kahramanlarının hiçbir kapıdan sığmayan günah korkuları var eteklerinde.

Constant'ın kahramanının yaşlı sevgilisinin acıları var kolunda.

Sara'nın kahramanı vicdan azabını taşıyor beraberce.

Günahı, acıyı, vicdan azabını kapılardan sığdırmak kolay değil, bütün kapıları yıkmak gerekiyor, yıkıntılardan bir ışığa çıkılır mı peki?

Yaşamadığımız için pişman olacağımızı bile bile geleceğimizi feda etmeli miyiz?

Yoksa, gölgeli de olsa o benim istediğimdir, yaşmalıyım mı demeliyiz? Geleceği yaşarken geçmişin gölgeleri zamanla solup silinir mi?

Geçmişle gelecek arasındaki o dar kapıdan geçerken, oraya buraya sürünüp örselenen ruhumuz, geleceği istediği gibi kucaklayabilecek mi?

Yaşam dar kapılarla dolu.

Yıkmalı mıyız o kapıları?

Günahı, acıyı, vicdan azabını silip atmalı mıyız?

Duyduğumuz istek, günahı, acıyı, azabı silmeye yeter mi?

Yoksa, günah korkusu, geçmiş acılar, vicdan azapları geleceği mi karartır?

Neyi seçmeli insan?

Kendi geçmişinden, hafızasından, hatıralarından, inançlarından nasıl kurtulmalı?

O dar kapılar bizi yaşamamaya mı mahkûm ediyor?

Kendi geçmişiyle hüküm giymiş birer mahkûm muyuz?

Hayat, kurtulamamanın hikâyesi mi?

Peki, o aşk romanları ne öyleyse, anlatılan aşklar nasıl yaşıyor?

Geçmişin bittiği, bizi sahipsiz olarak, boşlukta terk ettiği zamanlar vardır, Tanrıyı, aşkı, sevgiyi, sevgiliyi kaybettiğimiz, yalnızlıktan, inançsızlıktan kıvrandığımız dönemler vardır, lekesiz bir aşk ancak böyle bir boşluğun, böyle bir yalnızlığın, böyle bir kıvranmanın içinden doğar.

Kaybetmenin acısını yaşamadan, kazanmanın lekesiz sevincini yaşamaya izin vermiyor Tanrı.

Ve böyle bir dönemde yeni bir hayatı, yeni bir aşkı kazandığımız anda da, geleceğimize giden yolda yeni bir dar kapı örmeye başlarız.

Ne yapmalıyız?

Dar kapılardan nasıl geçmeliyiz. Yaşayamamanın acısını mı, gölgeli bir geleceği kucaklamanın hüznünü mü tercih etmeliyiz?

Duyduğumuz istekler, tutkular, aşklar, geleceğin ruhumuza uzanan gölgelerini silmeye, bizi iyileştirmeye yeter mi?

Dar kapılardan geçemediğimiz, yaşayamadığımız için pişman olacağız.

Bizi bekleyenin pişmanlık olduğunu biliyoruz.

Yaşadıklarımızdan olmayacak pişmanlığımız, yaşamadıklarımızdan olacak.

Gide'e, Constant'a, Daudet'ye bir sormalıyız ne yapmamız gerektiğini.

Ama onlar bize yalnızca, yaşayamamanın acısını anlatıyorlar.

Nasıl yaşayacağımızın cevabını gene kendimiz bulacağız.

Bu dar kapılardan nasıl geçeceğimizi kendimiz öğreneceğiz.

Öğrenebilirsek eğer...

CİNAYETLER KENTİNİN KADINI

İncelen sis, denizin üstünden bir sevişmeden kalkar gibi kalkıyor, mahrem bir mahmurluğun buğuları arasından adalar seçiliyor belli belirsiz, erken bir yaz sabahının serinliğinde Fellini'nin çocukluğu gibi beyaz pamukçuklar uçuşuyor, zamansız bir guguk kuşu ötüyor kayıp bahçelerde.

Cinayetler kentinde aşkı hatırlatan bir sabah doğuyor. Bir kadının saçları yüzüne yakışmalı.

İşıldamalı, öyle ışıldamalı ki ışık saçlarını kıskanmalı.

İncelmiş bir sisin ardından görür gibi görüyorum yüzünü, bazan bir rüzgâr esiyor tüller uçuşuyor, berrak, bir sabah gibi temiz bir yüz beliriyor.

Masumiyet yosmalığa ne kadar yakın duruyor.

Sevecenlik ne kadar yakınında cinayetin.

Cinayetler kentinin sabahları gibi kadınlar, güzel, çekici, sisli, tehlikeli ve rüzgârlarla berrak.

O İzmirli zarif hanımefendi diyor ki, aniden kadınların memelerinden söz etmemeliymişim, birden çırlı-çıplak hissediyorlarmış kendilerini.

Yazılarla soyabiliyorsam eğer kadınları, hepsine ayrı bir yazı yazardım.

Yazılarla soyardım kadınları, yazar seyredebilsin diye.

Cinayetler kentinin kadınları, bir cinayet gibi çıplak olsunlar isterdim.

Gözlerini heyecanlı bir davetkârlıkla bir an kocaman açsınlar ve gelip gelmeyeceği belirsiz meçhul bir öpüşmeye, bir katilin inip inmeyeceği belirsiz bıçağına bakar gibi baksınlar isterdim.

Adalar, sislerin arasından, sanki ilk kez o sabah denizden çıkar gibi çıkıyorlar.

Bir kadın sesi duyuluyor kaybolmakta olan sislerin hâlâ sakladığı şulardan, ürkek çınlamalarla pervasız fısıltılar taşıyan kırılğan bir ses.

Cinayetler kentinde bir kadın sesi duyuluyor.

Menevişli tabancalar, ısıtılı bıçaklar, kanlı kaldırımlar, maktüller ve katiller var bu kentte ve bu kente yakışan kadınlar, oynak kalçalı, masum bakışlı, vahşi kadınlar.

Bir kadını önce gerdanından öpmeli.

Memelerinden de, sonra dudaklarından.

Kadınlar bu öpüş güzergâhından şaşırmalı, şaşkınca bakmalı, o yosma ışık alaycı bir oynaklıkla dolaşmalı gözlerinde.

Masumiyet yosmalığa ne kadar yakın duruyor kadınlarda.

Sevecenlik ne kadar yakın vahşete.

Kadınlardan nasıl da korkuyorum, her biri ayrı öldürüyor beni, ben bu cinayetler kenti gibi öldürülmekle bitmiyorum, her bir yaramı öpüp sağaltarak katillerimin peşinde dolaşıyorum.

Fellini'nin çocukluğu gibi beyaz pamukçuklar uçuşuyor.

Her mevsim aşk mevsimidir.

Zamansız bir guguk kuşu ötüyor.

Her aşk zamansızdır ve her aşk kendi zamanını yaratır.

Bir sevişmeden kalkar gibi kalkıyor sis denizin üstünden, bir kadın yüzü uzaklarda, her rüzgârda manası değişiyor, bütün kadınlar kendilerini çırılçıplak hissede-

cekse eğer, o kadının memelerini de görüyorum, gecele-
re dağılmış, sabah sisleriyle örtünen memelerini.

Cinayetler kentinde aşkı hatırlatan bir sabah başlı-
yor.

İnsanları öldürüyorlar bu kentte, katillere inat sa-
bahlar aşkları hatırlatıyor.

Uçuşan beyaz pamukçuklar; adalar denizden her sa-
bah bir daha doğuyor.

Katillere inat ben sislerin arasından bir kadın yüzü
görüyorum, tüllerle sarmalanmış ve rüzgârlarla berrak.

Cinayet kentinin kadınları.

Katillere inat kendimi kadınlara öldürtüyorum.

HAYATA DAİR

Devasa pırlantadan yapılmış büyük bir heykel gibi hayat, çok kıymetli biliyorum, ama taşımak bazan zor geliyor işte. Kederlerim hayatımın manasını oluşturdu hep, neşemi bile kederime borçluyum aslında, o sahipsiz, nedensiz, daha doğarken o esmer tenime bir dövme gibi işlenmiş kederime. Ama kendi tenim de bana ağır geliyor artık. Gözlerimi bana bakanlara ödünç verseydim eğer, kaçtı bana bakmaya devam edebilirdi, kaçtı gördüğünü görmeye tahammül edebilirdi, ben kırk yıldan fazladır taşıyorum gözlerimi, gördüklerim yoruyor beni.

"*Cehennem başkalarıdır,*" diyor Sartre. "*Cehennem başkalarının olmamasıdır,*" diyor Gaudy. "*Cehennem benim,*" diyorum ben. Alev alev yanan da benim, yakan da ben. Bana dokunacaklar diye ödüm patlıyor, yancaklar diye korkuyorum ve "*Bana dokunun,*" diye yalvarıyorum, her dokunuşta aslında belki cehennemi durduracak bir büyü vardır diye umuyorum; dokunuyorlar, ben sönmüyorum, onlar da yanmaya başlıyorlar. Onların yanıkları kendi ateşimden çok yakıyor beni.

Kendi kederlerimi taşımaya alıştım... Ama ya başkalarının kederi. Onu taşımaya alışamıyorum bir türlü. Başkalarına bakan gözlerimin gördüklerine dayanamıyorum.

✓ Kederim, her şeyi komik görmekten kaynaklanıyor belki. Acıları, endişeleri, korkuları, kıskançlıkları,

oyunları komik buluyorum, bunları komik bulmak güldüreceğine kederlendiriyor beni, hayat bu kadar komik gözükmeseydi eğer, onu daha rahat taşıyacaktım, daha mutlu olacaktım belki. Filmin olmadık bir yerinde gülen şaşkın bir seyirci gibiyim, ağlayanlara yabancıyım ve ağlayanlardan daha çok keder var gülüşümde. >

// Cehennemim yoruyor beni.

Bir boşlukta eriyip gitmeyi özlüyorum artık.

O boşluğa hiçbir şey doldurmasın.

Ne aşk istiyorum, ne dostluk, ne para, ne şöhret. Yalnız bile olmak istemiyorum.

Bir boşluğa akmayı özlüyorum yalnızca.

Aklımda hep o tuhaf cümle:

"Siz gidin, ben sonra gelirim."

Herkesten geri kalmak, kervandan kopmak istiyorum.

Kadınlar da bir teselli değil artık.

Kendi cehennemime neden alayım onları? Onlara verecek neyim var, her şeyi komik bulan kederim, kendinden yorulan gözlerim ve hiç dinmeyen yangınımdan başka. Kendi sesim bana yabancı geldiğinde bitmişti aslında bu iş. Kendi söylediklerim komik geldiğinde bitmişti.

Ayrılırken 'Allahısmarladık' demek zorunda kalacağım kimseyi istemiyorum.

Nankörün biriyim işte, kadınlara olan bütün borçlarımı inkâr ediyorum.

Bütün sevişmelerimi, öpüşmelerimi, sokuluşlarımı, ciltmelerimi, sevinçlerimi inkâr ediyorum, silip atıyorum hepsini, inkâr ediyorum onları, onlar da beni inkâr etsin.

Buğday rengi tenlerinde yaldız tozlarını ben görmedim, saçlarını ben okşamadım, kokularını ben özlemedim, seslerini duymak için ben kıvranmadım, onlar için ben ağlamadım.

"Siz gidin," demek istiyorum, "ben sonra gelirim."

Bir yere geleceğim yok aslında.

Bir boşluğa akmayı özlüyorum yalnızca.

Hiçbir şeyin gülünç, hiçbir şeyin kederli, hiçbir şeyin manalı olmadığı bir boşluğa.

Kendi cehennemimle yok olup gitmek istiyorum.

İnsanların bana vereceği hiçbir şeyi istemiyorum.

Hiçbir armağanı taşıyamayacağım.

Aşkınızı istemiyorum, sevginizi, dostluğunuzu, öfkenizi, acınızı, kederinizi istemiyorum.

Hayat, devasa pırlantadan yapılmış bir heykel gibi, biliyorum, çok değerli, ama taşımaktan yoruldum.

Gözlerimi kimseye vermeyeceğim. Onların gözlerini de istemiyorum.

Kendimi ne kendi gözlerimle, ne başkalarının gözleriyle görmeye tahammülüm yok.

Şarkılarla kitaplardan da vazgeçiyorum.

Her şeyden ve herkesten vazgeçiyorum.

Hayatı, daha kolay taşımak için küçük parçalara bölüyorlar. Onlara hak veriyorum. Taşınmayacak kadar büyük ve değerli, ama küçük küçük parçalara bölünmesine de rızam yok. Ne o devasa pırlantadan yapılmış heykeli kucaklayacağım, ne onların küçük küçük parçalara böldükleri pırlanta kırıntılarını cebime dolduracağım.

Ne kendi hayatımı istiyorum ne onlarınkini.

"Cehennem başkalarıdır," diyor Sartre, "Cehennem başkalarının olmamasıdır," diyor Gaudy.

"Cehennem benim," diyorum ben.

Kurtarabilir misiniz beni cehennemimden.

Ah, istersiniz, biliyorum, ben de isterim.

Bunun imkânsızlığı yorar sizi, beni yorduğu gibi. Cehennemimi küçük parçalara ayırmak istersiniz. Hep alıştığınız gibi. Hayatın parçalanmasına rızam olmadığı gibi cehennemimin bölünmesine de rızam yoktur.

Her şeyi bütün taşır, her şeyden yorulurum.

Gözlerimi size ödünç versem, kaçınız bana benim gözlerimle bakmaya tahammül edebilirdiniz?

Kaçınız, kendinize bir başkasının gözleriyle bakabilirdiniz?

Kaçınız kendinize kendi gözlerinizle bakabilirsiniz?

Gördüklerimi size söylemiyorum, asıl ihanet bu.

Siz de kendi gözlerinizden yorulunuz.

Gördükleriniz sizi de yordu.

Ne istiyorsunuz aslında? Parçaladığınız bir heykel-
den küçük parçalar almak. Bu mu bütün istediğiniz?
Parçaladığınız bir heykelin kırıntılarından yeniden hey-
kel yapmak istiyorsunuz, yaşamak dediğiniz bu işte, bi-
liyorum, buna yaşamak diyorsunuz siz. Ben buna, her
şeyi komik bulan bir keder diyorum.

Hayat, taşınamayacak kadar ağır devasa pırlantadan
bir heykel. Yaşamak, bu heykeli parçalayıp kırıntıların-
dan yeni heykel yapmaya uğraşmak.

Hayat taşınamayacak kadar ağır benim için.

Parçalamaya ise gönlüm razı değil.

"Siz gidin," demek istiyorum, "*ben sonra gelirim.*"

Hayatı parçalamanın zevkini bilmiyor değilim.

Bir yanından kopartıp aşk yapmanın, bir yanından
kopartıp şöhret yapmanın, bir yanından kopartıp para
yapmanın, bir yanından kopartıp sevinç, bir yanından
kopartıp keder yapmanın zevkinden habersiz değilim.
Yalnızca canım istemiyor o kadar.

Siz heykelinizi kendiniz parçalayın.

Ben, benimkini bütün taşıyacağım.

Ve artık taşımaya gücüm yetmeyecek, bana da ağır
geliyor işte.

Bir boşluğa karışıp gitmeyi özlüyorum.

Terk edilmiş bir salonda unutulmuş bir idare lam-
basının fitili gibi tüte tüte erimeyi özlüyorum.

Ben kendi kederime alışkınım. Ama sizin kederlerinize alışamıyorum.

Nankörün de biriyim, her şeyi inkâr ediyorum.

Aşkılarınızı, dostluklarınızı, sevgilerinizi, sevinçlerinizi inkâr ediyorum. Bana verdiğiniz bütün o mutlulukları inkâr ediyorum. Beni sevinçlere boğduğunuz bütün anları inkâr ediyorum. Beni okşayışlarınızı, yüzümü boynunuza bastırışınızı, her görmek istediğimde açıp bana gösterdiğiniz siyah uçlu memelerinizi, ellerinizi inkâr ediyorum.

"*Bana dokunun,*" diye yalvardığımı inkâr ediyorum.

Bana dokunuşlarınızı inkâr ediyorum.

❧ Dokunmayın bana, değmeyin, kara katrandan alevlerden başka bir şey yok bu cehennemde, her şeyi komik bulan kederden başka bir şey bulamazsınız, gülüşlerime aldanmayın, o kahkahaların her biri cehennemin sınır taşları, onları geçmeyin.

Hayat bana artık ağır geliyor.

Gözlerim yoruyor beni.

Yaptığım her şeyden pişmanım, ama bir daha yaşasam gene böyle yaşardım, pişman olunacak şeyleri seviyorum, çünkü pişman olmayı ve sonra gene aynı şeyleri yapmayı seviyorum.

Bir boşluğu özlüyorum.

Cehennem benim.

Kederim, her şeyi komik bulmaktan.

Hayat, devasa pırlantadan, çok kıymetli ve çok ağır bir armağan.

Yaşamak, o heykeli küçük parçalara bölüp kırıntılarından yeni heykeller yapmaya uğraşmak.

Bunları bilmiyor değilim.

Ama bir tek şey söylemek istiyorum.

"*Siz gidin, ben sonra gelirim.*"

SARDUNYALAR VE ÇILDIRMAK

Çıldırmanın zamanıdır şimdi, tutkularımızı, duygularımızın en canavarlarını içinde sakladığımız kafeslerin kapılarını birer birer açmanın zamanıdır. Yaprak taneceklerinden oluşmuş ateş küreleri gibi açtı kırmızı sardunyalar, kenar bahçeleri iğde kokusu sardı, deniz her sabah bulutlarla sevişerek sisler içinde uyanıyor.

Paris, Helena'yı böyle bir sabah vakti kaçırdı.

Truva savaşları böyle bir sabah yüzünden yazıldı tarihe.

Otello, kıskançlıklarla kavrularak Desdemona'yı öldürmeye böyle bir vakitte karar vermiş olmalı.

Ölüm, savaş, ayrılık... Bırakın tutkular bize ne getireceklerse getirsinler.

Ruhumuzun canavarları uyansın artık.

Çıksınlar kafeslerinden.

Tutkuların ne kadar yalın, sade ve korkunç olduğunu görelim.

Duygular arasında en az karmaşık olanıdır tutku. Yalnızca ister, isteği ile kendi arasına giren hiçbir engele tahammül edemez: Tutku, tek bir istekten oluşmuş bir hedefe doğru, hiçbir şeye aldırmadan yürüyüp gitmektedir.

Öbür duyguların karmaşası, tereddüdü, değişimi yoktur tutkuda.

Tutku, "*İstiyorum*," der, bildiği ve söylediği tek sözcük budur. Bu kadar yalın, bu kadar net olduğu için de korkunçtur.

Tutkuyla kaçırlır kadınlar, tutkuyla çıkar savaşlar,
cinayetler tutkuyla işlenir.

Çıldırmanın kıyısına insan tutkuyla yürür.

Mecnun, Leyla'nın peşine bu tutkuyla düştü.

İstediginden vazgeçmektense, çöllerde pejmürde bir
çılğın olarak dolaşmayı kabul etti.

Paris, iki kavmi savaşa sokma pahasına kaçırdı gü-
zel Helena'yı.

Tarihi de, sanatı da tutkunun çılğınları yazdı.

Açın kafeslerin kapılarını.

Tutkuların çektiğı kanatlı arabalar sizi çılğınlıklara
uçursun.

Bırakın, sizi ne zaman terk edeceğini bilmediğiniz
endişeli sevgileri, tutkunun tek renkten, tek sestten, tek
kokudan, tek istekten oluşan çılğınlığına salın kendini-
zi.

O'nu isteyin ve ondan başka hiçbir şeyi kabul et-
meyin.

Yalnızca Van Gogh'un deli sarıları dolaşsın içiniz-
de.

Alev rengi sardunyaları, iğde kokularını, bulutlarla
sevişen denizleri, çıldırmış sarılara boyayın.

Çiğneyin üzüntülerinizi, atın gitsin, acılara açın yü-
reğinizi, yanmayı, kahrolmayı, cinayetleri hayâl etmeyi
öğrenin.

O'ndan uzakta geçen her ânınız kıskançlık yangın-
larını büyütsün, onun teni bir başka tene mi değdi kor-
kusuyla bir volkan gibi duman duman dağlansın içiniz.

Bütün korkuları, bütün endişeleri, isteklerinizi za-
yıflatan gelgitleri, sizi saran kalabalıkları, kalabalıkların
ahlâkını, küçük endişeleri savurun gitsin.

Tutkularınızın kafeslerini açın.

Âşık olduğunuz kadın, kulağınızı beğendiyse, Van
Gogh gibi kesip ona armağan edin kulağınızı.

Otello niye öldürdü Desdemona'yı diye düşünün.

Aşkın cinayetle kardeş olduğunu, Siyamlı ikizler gibi sırt sırta yapışık dolaştıklarını hissedin.

"Bir kişinin olmaması bütün dünyayı bomboş yap-sın," Alfred de Musset'nin dediği gibi. Saçlarını yeşile boyayan bu çılgının, George Sand'ı nasıl sevdiğini, nasıl aldatıldığını, sevgilisini öldüremediği için verem olup nasıl öldüğünü düşünün.

Bir kişinin eksikliği yüzünden dünyanın bomboş olmasına tahammül etmeyin, gidin alın o bir kişiyi, tut-kunuz yeniden kalabalıklaştırsın hayatı.

Helena'yı seviyorsanız, gidin kaçırın.

Çıkıp dövüşün sevdiğiniz kadın için.

Kahraman Hektor yerlerde sürünsün, Aşil topu-ğundan oklansın, Homeros destanlar yazsın tutkulu aşklarınız için.

İğde çiçeği koksun savaş meydanları.

Denizler bulutlarla sevişerek uyansın, sardunyalara kızıl sancılar gibi patlasın gözlerinizde.

Her şeyi o deli sarıya boyayın.

Bütün renkleri inkâr edin.

Tek bir rengi isteyin, en delisini, en tutkulusunu, en vâzgeçilmez olanını.

Çıldırmanın vaktidir artık.

Aklı, akıllılara bırakın.

Bırakın onlar cılız duygularının endişeli kıpırtıları içinde ürkek gezintiler yapsınlar, her yağmurdan örsele-nen minik bir kır çiçeği olsunlar.

Siz bütün fırtınalarla, yıldırımlarla, şimşeklerle bo-ğuşan, sarsılan, devrilen, zehirli sarmaşıklarla sarılmış bir çınar gibi kalkın hayatın içinde.

Çıldırın artık.

Her bir duygu tek başına iğde kokan bir yangına dönsün.

İstiyorsanız, gidin alın, hiçbir durakta durmayın, geriye bakmayın, engelleri görmeyin.

Kıskanıyorsanız, kılıcınızı bileyip güneşte ışılatın, çektiğiniz acı çelik pırıltılarıyla yansısın sevdiğinizin gözlerine.

Tutkularınıza salın kendinizi.

Kanatlı arabalarıyla sizi çılgınlıklara uçursunlar.

Akıllı olmayı, akıllılara bırakın.

Orospuluksa istediğiniz, Messelina gibi bütün şe-
hirle yatın.

Bir imparatorluk peşine düştüyseniz, Kleopatra gi-
bi memelerinizle emzirin Sezar'ı.

Yenilirseniz, zehirli bir yılanı alın koynunuza.

Ölmek ve öldürmek hemen yamacınızda beklesin
sadık askerler gibi.

Tutkuyla koşun, koştuğunuz yerde ne bulacağınıza
aldırmayın, bir cennet, belki de bir cehennem büyük
bir ihtimalle; Kevser şarabını da katranlı alevleri de aynı
iştahla içmeye hazır olun.

Sardunyalar açtı, kenar bahçeler iğde kokuyor, de-
niz her sabah bulutlarla sevişerek sisler içinde uyanıyor.

Böyle bir sabahta kaçırdı Helena'yı Paris.

Böyle bir sabahta vuruldu Aşil.

Homeros böyle bir sabahta başladı destanını yaz-
maya.

Denizleri Van Gogh'un çıldırmış sarısına boyayın,
sardunyalar sarı olsun, bulutlar sarı, tek bir renge çevi-
rin dünyayı.

Neyi istiyorsanız sadece onu isteyin.

İsteğinizle aranıza sokmayın engelleri.

Çıldırma vaktidir.

Tutkuların kafeslerini açın birer birer. Canavarlar
zincirlerinden boşanarak çıksın derinliklerinizden.

Endişeleri, 'sonra ne olur'ları, 'ne derler'i, 'ya sonra
istememezsem'leri tutkularınızın önüne yem diye atın, bir
aslanı besler gibi kendi küçük tedirginliklerinizle besle-

yin tutkularınızı, hepsini yiyip bitirsin, başka hiçbir duygu kalmasın içinizde.

Yalnızca, o yalın, o sade ve korkunç tutku kalsın, 'istiyorum' diyen tutku.

İsteyin ve alın.

Sizi bekleyen savaşa savaş, cinayetse cinayet, içinde zehirli yılanların kımıldandığı üzüm sepeti ise üzüm sepeti, çöllerde yapayalnız dolaşmaksa dolaşmak.

Hektor'u yerlerde sürüyeceklerse sürüsünler, Aşil'i topuğundan vuracaklarsa vursunlar, siz Helena'yı kaçırın.

Sevdiğiniz kulağınızı beğendiyse, kesip ona verin kulağınızı, sonra oturup kulaksız halinizin bir resmini yapın.

Sarı ayçiçek tarlalarının resmini yapın, sarı buğday başaklarının resmini, tutkular sizi alıp götürüyorsa ve götürdüğü yerde bir şey bulamıyorsanız, sarıların üzerine siyah kargalardan oluşan son bir resim yapın Van Gogh gibi ve tabancanızı ıssız bir tarlada çıkartıp ateşleyin.

Bir kadını fethedemediği için bütün Avrupa'yı fetheden Napoleon' u düşünün. Josephine'i mi kaybetmek daha acıydı, yoksa Waterloo' yu mu diye sorarlarsa, Josephine'i diye cevap verin.

Orospuluk istiyorsanız bütün şehirle yatın.

İmparatorluk istiyorsanız memelerinizle emzirin Sezar'ı.

Çıldırın artık.

Tutkuların kafeslerini açın.

İğde çiçeği kokuyor her yan, sardunyalar ateş topları gibi, deniz bulutlarla sevişerek uyanıyor.

Paris Helena'yı böyle bir sabah vakti kaçırdı. Otel-lo Desdemona' yı öldürmeye böyle bir sabahta karar verdi.

Çıldırmanın vaktidir, tutkularınızı koştuğunuz kanatlı arabanızla yola çıkın.

İstediğimize doğru gidin.

İstediğinizi alacaksanız çılgınlığınızla alacaksınız, akıl size yalnızca istemediklerinizi verecek. İğde kokularının, sardunyaların, Paris'in, Helena'nın, Otello'nun aşkına çıldırın.

OKYANUSLAR VE ÂLEMLER

Su, bir bardakta da sudur, dağlar arasında kıvrılan bir yataktan akarken de sudur, genişçe bir çukurda biriktiğinde de sudur, kıtalar arasındaki büyük sahaları kapladığında da sudur, ama biri bir bardak su, biri bir dere, biri bir göl, biri bir okyanustur... Aşkı oluşturan duygu dalgalanmaları da temelde birbirinin aynıdır, ama onların bazılarını bir cılız dereye, bazılarını bir okyanusa benzeten, aşkın genişleyip yayılmasını sağlayacak ruh derinlikleridir.

Böyle bir derinlik, insanın kendisini ve başkasını merak etmesiyle, nelerin, nereye kadar yaşanabileceğini öğrenmek istemesiyle, daha önce yaşanmışları anlatan kitaplardan başka hayatları okuyup onları kendi hayatına eklemesiyle, acının yakıcı öpüşlerinden ürkmeyecek bir cesarete sahip olmasıyla, şiirin coşturucu iksirini daha gençliğinden başlayarak içmesiyle genişler.

Çoğu insan bir bardak suyu bir okyanus sanarak geçirir yaşamını.

Onların aşkları acılı olmaktan ziyade acıklıdır, bu kadar sığ bir alanda yaşanan aşk, seyredenlerde bir merhamet ve acıma duygusu uyandırır. Aşkın kutsallığı, yerini sığlığın zavallılığına bırakır.

Ne yazık ki, bu ruhsal derinlik yalnızca bireylerin tek başlarına elde edebileceği bir zenginlik değildir, bireylerin yapısını biraz da toplumlarının birikimi ve derinliği belirler. Belki de bu yüzden büyük edebiyatlar

büyük toplumlardan çıkar. Belki de bu yüzden Rus romanı, Fransız romanı, Amerikan romanı, İngiliz romanı vardır da Afgan romanı, Tacik romanı, Kuveyt romanı pek yoktur.

Bizim toplumun da bu tür bir derinlikten yoksun olduğunu sanıyorum.

Yoksa, neden bir başka konu yazmak isterken hep başka birşeyler yazmak zorunda hissedeyim kendimi? Neden, Malraux'un bir romanındaki aklıma çok takılan bir bölümü anlatmayı düşünürken, son günlerdeki devalüasyondan söz etmem gerektiğine dair bir yürek sıkıntısı çekeyim? Neden, bu toplumun bir dergisinde aşka dair birşeyler yazmaya hazırlanırken, içimden birşeyler '*şimdi bunun sırası olmadığını*' söyleyip dursun, neden aslında incelikli olabilecek bir yazının içine '*devalüasyon*' gibi bütün incelikleri yok edebilecek bir kelime sızsın?

Aşkın sırası olmadığını söyleyebileceğiniz bir zaman parçası olabilir mi, böyle bir zaman parçası varsa kendinizden ve toplumunuzdan kuşkulalmaz mısınız?

Herkesin paradan söz ettiği, herkesin toplumun sorunlarını yazdığı bir ülkede bir adam, "*Onlar onu yazsın, bırakın ben de aşkı yazayım,*" diyemiyorsa, insanların kadınlarla erkeklere dair birşeyler okumayı, borsaya dair birşeyler okumaktan daha ilgi çekici bulacakları konusunda kuşkular yaşıyorsa, o adamdan da, onun yaşadığı toplumdan da kuşku duymak gerekmez mi? Bir ülkenin, moda deyimiyle '*medyasında*', paradan ve iktidardan söz eden her on kişiye hatta her yüz kişiye karşılık bir kişi aşktan söz etmiyorsa, o toplumun duygusal ihtiyaçlarının biraz sığ ve kısır kaldığını düşünmez misiniz?

Aşkı yalnızca ucuz şarkıların tekdüze ritmlerinde, ölümü gazete havadislerinde, paranın macerasını televizyon bültenlerinde arayan bir toplumun ruhsal derin-

liğı elbette duygusal dünyalarımızın ihtirasla dalgalanacağı büyük okyanuslar yaratmaya yetmiyor.

Küçük aşkların, manasız ölümlerin, ufak paraların ülkesiyiz biz.

Büyük okyanuslarda rengârenk balıkların, bin bir türlü bitkilerin, inci doğuran istiridyelerin, kırmızı mercan adalarının, deniz yıldızlarının yanısıra vahşi köpekbalıklarının, zehirli yengeçlerin, canavar ahtapotların da bulunması gibi, büyük aşkların içinde de heyecanın, özlemin, sevginin yanısıra ne vahşetler, ne yalanlar, ne oyunlar vardır. İyilikler kötülüklerle, oyunlar gerçeklerle, dürüstlükler yalanlarla birlikte yüzer böyle aşklarda ve iyiliğin de, kötülüğün de, dürüstlüğün de, yalanın da, gerçeğin de, oyunun da bedeli ayrı ayrı ödenir. Aynı büyük okyanuslar gibi büyük aşkların da güzel renkli balıkların yanısıra zehirli bitkilere ihtiyacı vardır, gerçekler kadar oyunlar da onun sularına rengini verir.

Onun sularında, kadınlarla erkekler kılıktan kılığa girerek çeşitli oyunlar oynarlar, su perileri gibi bazan balık, bazan insan olurlar. Karşısındaki onu balık sandığında *'Ben bir insanım,'* insan sandığında *'ben bir balığım'* derler.

Bazan söylediklerine inanmadığınız, bazan da inandığınız için kızarlar.

Malraux, Çin'de geçen bir romanında, kadın erkek ilişkisinin tuhaf yanlarından birini anlatır.

Çin'in en ünlü tarihçilerinden ve en önemli entelektüellerinden birinin oğlunun Fransız bir karısı vardır, bir hastanede doktorluk yapar kadın.

Bir gün kadın gelip kocasına, *"Ben bugün hastanede bir doktorla yattım,"* der. *"Adam cepheye tayin olmuştu, benimle sevişmek istemesine hayır diyemedim."*

Genç adam, karısının bir başka adamla yattığını duyunca çok üzülür ve öfkeye dönüşen bu üzüntüsünü saklayamaz.

O zaman kadın kendisini savunur.

– Ama sen bana başkalarıyla birlikte olabileceğimi, benim özgür olduğumu söylemiştin.

Genç adam, kolay kolay unutulmayacak o müthiş cevabı verir.

– Neden inandın söylediğime?

Bir aşk macerasında ne kadar çok insan, sevdiğinin inanmamasını istediği ne kadar çok şey söylemiştir.

Sevdiği, söylediğine inandığında nasıl da kırılmıştır.

Böyle karmaşık durumlarda ortaya yeni bir soru çıkar tabii.

– Neden inanmamı istemediğin şeyler söyledip bana?

Bir insan, neden içinden karşısındakinin inanmamasını dilediği halde böyle şeyler söyler? Neden kendisini yaralayacak yalanları, açıkça konuşmaya yeğ tutar?

Neden okyanuslarda zehirli balıklar vardır?

Aşkın içindeki kaçınılmaz iktidar kavgasının parçasıdır bu yalanlar.

Bu yalanlar özünde hep aynı şeyi söyler.

"Senin yaptıkların beni yaralamaz, ben güçlüyüm."

Bu, çeşitli cümlelerle söylenir.

"Bugün buluşmazsak ben üzülmem, beni terk edersen ben üzülmem, başkasıyla olursan ben üzülmem."

Bu sözlerin her biri elini ateşe sokmaktır ve eski Kartaca elçisi gibi elini ateşe sokanın eli yanar.

Binlerce yıl önce, bir gün Kartaca Elçisi, Roma İmparatoruna kendi ülkesinden bir haber getirmiş.

Şöminenin yanında karşılıklı otururlarken Roma İmparatoru, Kartaca Elçisini sorularıyla sıkıştırmaya başlamış. Kartaca Ordusu hakkında bilgi istemiş, ust-

ruplu bir şekilde de bu bilgiyi vermezse işkence yaptırabileceğini ima etmiş.

Kartaca Elçisi bu imayı anlamamazlıktan gelmiş ve elini ateşin içine sokup konuşmanın sonuna kadar alevlerin arasında tutmuş.

Bunu okuduğumda çok etkilenmiştim, ama her zaman olduğu gibi gerçeğin başka bir yanı daha vardı.

Kartaca Elçisi aslında acıyı hissetmeyen bir tür hastalıktan muzdaripti. Bazı insanlar acıyı hissetmiyorlardı. Halbuki acı, doğanın insanlara bağışladığı bir uyarı mekanizmasıydı, acıyı duymayanlar, ellerini kapının arasına sıkıştırıp parmaklarını kırıyorlar, yüzlerinin parçalandığını fark etmeden kırık camların arasından geçiyorlar, yanan bir sobaya yandıklarını fark etmeden yaslanıyorlar ve kendilerini farkına bile varmadan parça parça ediyorlardı, kendilerini koruyabilecekleri bir 'acı' mekanizmaları yoktu. Bir tür sakattılar.

Aşkta da bazan gerçekten 'aldırmayanlar' çıkıyordu. Ama onlar Kartaca Elçisi gibi 'sakat' olanlardı, acıyı fark etmeden kendilerini yakıp parçalıyorlardı.

Ve insanlar, aşkı yaşarken acıyı duymayan bir 'sakat' olmaya özenip sonunda kendi canlarını acıtacak yalanlar söylüyorlardı.

Gerçekten sakat olmadıkları için de canları yanınca hep aynı soruyu soruyorlardı.

– Neden bana inandın?

O zaman bu insanlara sormak gerekiyordu.

– Neden bana inanmamı istemediğin şeyler söyledin, neden bir sakat olmaya özendin?

Sakat olmaya özendiler, çünkü sakatlık aşkta sakat olana üstünlük sağlıyordu.

Aşkta Kartaca Elçisi gibi sakat olanlar neden üstün oluyor?

Neden okyanuslarda zehirli bitkiler var?

Su, bir derede de su, bir gölde de su, bir okyanusta da su... Aşk da su gibi, onu taşıyan insanların ruhsal derinliklerine göre bazan küçük bir dere, bazan büyük bir okyanus olabiliyor.

İnsanların ruhsal derinlikleri ne kadar genişlerse, oralarda tül kanatlı balıklarla kırmızı mercan adalarının yanısıra zehirli bitkilerin çeşidi de artıyor.

Zehirli balıklardan korunmuş küçük göllerde ise tül kanatlı balıklarla mercan adalarına da rastlanmıyor tabii... Oralarda bulabileceğiniz, birkaç sararmış yosunla birkaç alabalık.

Bir de devalüasyon haberlerini aşk maceralarından daha ilginç bulan durgun göl insanları.

Okyanuslarda ise ne vurgunlar yiyor insanlar ve soruyorlar.

– Neden inandın?

Ve onlara soruyorlar.

– Neden inanmamı istedin?

Ve Kartaca Elçisi elini ateşe gözünü kırpmadan sokuyor.

NAR ÇİÇEKLERİNE ÇİĞLİK

Sokaklar bizi teslim alıyor artık, kaçırlıp öldürülen insanlar, amele pazarlarında aç gözleriyle bekleyen elmacık kemikleri fırlamış zavallılar, akşam pazarlarında ucuza ezik meyve arayan yaşlılar, iş ilanlarını okuyarak kapı kapı dolaşan gençler, yarın ne olacak diye merak eden küçük memurlar, gazete bayilerinin önüne asılmış gazetelerden dökülen katliam haberleri adım adım hayatımıza giriyor. Tedirginlikleri, kuşkuları, acıları, öfkeleri ve çaresizlikleriyle yürüyen kalabalıklar bizim hayatımıza doğru bir adım attığında, biz bir adım kendi içimize doğru çekiliyoruz, hayatımızda kendimize ayırdığımız yer gittikçe daha azalıyor, ısıraplarımız, özlemlerimiz, mutluluklarımız kalabalıkların acılı yürüyüşü altında parçalanıp bizden kopuyor, kalabalıkların malı oluyor. Sadece kendimiz için ayırdığımız duygularımız, içimizde kendilerine bir yer bulmakta zorlanıyor.

Bir kadını bile özleyemiyoruz.

Sevgili bir yüzün hayâliyle baş başa kalacak bir zamanımız ve yerimiz olmuyor.

Nar çiçekleri açtı. Kış meyvelerinin çiçekleri yaz başında açıyor her zaman bizi şaşırtarak. O çiçekler birer nar olduğunda, bu acılar daha da büyümüş olacak, çiçekler bize yalnızca geleceğin dertlerini hatırlatıyor.

"Meyveler, çiçeklerin vaat ettiğinin de ötesine geçti," diyen Villon'un şiirini umutla okuduğumuz zamanlar

geride kaldı, çiçekler artık umut vaat etmiyor bize, kış meyvelerinin çiçeklerinin yaz başında açmasına bile şaşmıyoruz.

Cinayetler ne kadar çoğaldı.

Ne kadar çok insan öldürülüyor.

Namluya sürülen merminin ürkütücü şakırtısı her yanda.

Kafasına mermi sıkılmış, kendi kanıyla şişmiş yüzlerin resimleri yayınlanıyor.

Kül rengi bir kalabalık kendi geleceğinden korkarak akıyor hayatımızın içine.

Sevdiklerimizin hayâlini, ruhumuzun derinliklerine doğru yayılan kalabalığın arasından seçip çıkartmaya çalışıyoruz; içimizi yakan özlemi, tanımadıklarımız için duyduğumuz acıların değemeyeceği bir yere saklamaya uğraşıyoruz.

Duyduğumuzda içimizi kamaştıran o özlediğimiz kahkahayı, beynimizi dolduran silâh seslerinin boğuk patlamalarından nasıl sakınacağız?

Kendi derinliklerimize doğru çekiliyoruz, bizim için en kıymetli olan anılarımızı, duygularımızı, sevinçlerimizi, özlemlerimizi, ağır bir savaş yenilgisinden sonra kaçan göçmenler gibi küçük bohçalara sarıp derinliklerimize doğru yaptığımız bu uzun yürüyüşte yanımızda götürmeye çabalıyoruz; cinayetlerden, işsizliklerden, kendilerini satan kadınlardan, korkulardan kendi duygularımızı ayırmak gittikçe daha zorlaşıyor.

Sokaklar bizi esir alıyor.

Evimiz yok artık, sessiz ve huzurlu salonlarımız yok, kendi mahreminde coşkuyla şahlanan yatak odalarımız çoktan sokakların acısına teslim oldu.

Bir ümit damlası, sonsuz hayatın sırrını keşfeden bir simyacının imbiklerden süzdüğü sihirli bir su gibi duygularımızın üstüne damlayıp, eskimiş çiçekler gibi

solan o duyguları yeniden diriltip canlandıracak; o bir damla ümidi arıyoruz.

Kalabalığın sessizliği o bir damla ümidi bile vermiyor bize.

Acının bu sessizce kabulü, acıyı sonsuzlaştırıp büyütüyor.

Bir çığlık bile yok.

Bir tek çığlık bile...

Nar çiçeklerinin önünden sessiz ve boynu bükük geçiyoruz, o çiçekler meyvelere döndüğünde ne olacak?

Artık kimse kendisi değil, herkes ortak bir acının içinde eriyerek kül rengi kalabalığa karışıyor, anılar, aşklar, özlemler kalabalığın ayakları altında parçalanıyor.

Bir bozgunun kalabalığı dolaşüyor sokaklarda, cepheden dönmeyen çocuğunu arayan kör bir anne gibi her rastladığımıza soruyoruz, "*Nerede benim aşklarım, nerede benim sevinçlerim, nerede benim özlemlerim, nerede benim yalnızca bana ait duygularım.*"

Duygularımız artık kalabalığın malı, onların acılarına, onların kederlerine, onların dertlerine ait; içine saklanabileceğimiz o tanıdık bencilliğimiz bile çatırdayıp çökmüş, bizi başkalarının acılarıyla cıvılcıplak yalnız bırakmış, onların acıları tenimizi yakıyor, onların kederleriyle kederleniyoruz.

O özlediğimiz kadın yüzünün hayâlini nereye saklayacağız?

Nerede bizim aşklarımız? 'Ben' demek ne kadar da zor artık.

Her şey, '*biz*' oluyor.

Ama '*biz*' aşkı bilmez, '*biz*' özlemi bilmez, '*biz*' hayâllerimizde saklı o ışıltılı gözleri tanımaz, '*ben*' bilir aşkı, '*ben*' bilir özlemi, '*ben*' hatırlar gözleri; ama '*ben*' kayboldu artık, aşkları, özlemleri, ışıltılı gözleri de yanına alarak yok oldu.

Kendini satan kadınlar var, öldürülen çocuklar, işsiz kalan erkekler, aç yaşlılar var.

Bir çılgılık bile atmıyorlar.

Ümit onların çılgılığında saklı, ama sessiz duruyorlar, korkunç bir gazaba uğrayıp taş kesmişler sanki.

Bir yiğidin güvenli, bir rindin aldırılmaz sessizliği değil bu.

Korkunun sessizliği.

Her şeyden daha tehlikeli bir sessizlik.

Kül rengi, kısıpırtısız bir sessizlik.

Cinayetler bu sessizliğin içinde işleniyor.

Bu sessizliğin içinde kayboluyor insanlar.

Kadınlar kendilerini bu sessizliğin içinde satıyor.

Bu sessizliğin içinde insanlar evlerine işsiz olarak dönüyor.

Aşklarımız bu sessizliğin altında ezilip parçalanıyor.

Sevişmelerimizi darmadağın eden bu sessizlik.

Ümitlerimizi uzaklara sürgün gönderen sessizlik bu.

Nar çiçeklerinin önünden sessiz geçiyoruz, çiçekler meyvelere döndüğünde sessizlik onları da çürütecek.

"Meyveler, çiçeklerin vaatlerinin ötesine de geçti," diyen Villon çoktan bir ölü.

Bir bozgunun sessizliği bu.

Bozgun ruhumuza akıyor kalabalıklar halinde, kendi içimize doğru kaçıyoruz, kendi içimizde kendimize bir yer arıyoruz, kalabalıkların acılarıyla örselenmemiş bir yer.

Gelecek için hayâller kuracağımız, kendimize ait bir yer gerek bize.

Anılarımızı bir daha gözden geçireceğimiz bir yer.

Bu kül rengi sessizlik öldürüyor bizi.

'Ben'i kaybettik.

'Biz' olduk artık. Ve bir taş gibi sessiziz.

Kederli ve korkağız.

Sokaklar bizi teslim aldı.

Duygularımızı yeniden canlandıracak bir damla ümit gerek bize; kalabalıkların kederiyle birlikte gittikçe çoraklaşan yüreğimizi yeniden kıpırdatacak bir damla ümit bulmalıyız, bu sessizliği kırmalıyız, biri bir çığlık, atmalı artık, çığlıklar yankılanıp çoğalmalı, yaşadığımızı, insan olduğumuzu, kendimize ait duygularımız olduğunu hatırlamalıyız, uzun bir uykudan uyanır gibi sevgilimizi özleyerek uyanmalıyız, sessizliği ve acıyı öfkeyle parçalamalıyız.

Çığlık çığlığa bir öfkeyle geleceğimizi yeniden yapmalı, herkese duygularını geri vermeliyiz, işte bu senin aşkın, bu senin özlemin, bu senin hayâllerin, bu senin anıların demeliyiz.

Şairi kaybolmuş orta malı bir ağıt olmaktan kurtulup kendi şarkılarımızın şairi olmalıyız yeniden.

Nar çiçekleri açtı, kış meyvelerinin çiçeklerinin yaz başında açması ne kadar şaşırtıcı, o çiçekler meyveye döndüğünde biz ne olacağız, sevdiklerimiz ne olacak, nerelerde olacağız, savrulup gidecek miyiz bir sessizliğin içinde, kalabalıkların içinde kayıp mı edeceğiz birbirimizi?

Cinayetlerden, açlıktan, işsizlikten, endişeden ve korkudan oluşmuş bir sessizliğin içinde mi ayrılacağız birbirimizden?

Kalabalıklar içimize doğru yürüyor, kül rengi bir sessizlik akıyor ruhumuza, kendi içimizde kendimize bir yer kalmıyor.

Bir çığlık atacak kimse yok mu?

Acıyla bağıracak, öfkeyle haykıracak kimse çıkmayacak mı?

Kafasına kurşun sıkılmış insanların kendi kanıyla şişmiş yüzlerine böyle sessizce mi bakacağız, başları öne eğik, utanç içinde işsiz dolaşanların utancını böyle ses-

sizce mi çekeceğiz, yaşlıların pazar yerlerinde yarı aç dolaşıp ezik meyve aramasına böyle sessizce mi katlanacağız, bir çığlığa yetecek soluk yok mu ciğerlerimizde, kendi sesimiz bizi her şeyden daha mı fazla korkutuyor yoksa, kendi çığlığımızı duymamak için her şeye razı mıyız, hep birlikte bu ortak acılara sessizce teslim olup kendi ruhumuzun yavaş yavaş kalabalıklara karışıp yok olmasını sessizce mi kabul edeceğiz?

Nar çiçekleri açtı.

Meyveleri bu sessizlik içinde mi çürüyecek?

Aşklarımızı, özlemlerimizi, sevgililerimizi istemeyecek miyiz?

Bu kül rengi sessizliğin içinde haykırmayacak mıyız, kendi yok oluşumuzu böyle mi seyredeceğiz?

Hayır, çığlıklarımızı atacağız. Nar çiçekleri birer meyveye dönmeden önce, onları çürümeye bırakmadan haykıracağız... Uzun bir çığlık olacak bu...

SEVMEK TUHAF BİR ŞEY RAUF BEY

Gene geç kaldım işte, çiçekçi öğlen namazına çiçekleri yetiştiremeyeceğini söyledi, bu yazıyı yazabilmek için camiye de gelemiyorum, halbuki hiç olmazsa bir iki adım sizi sırtımda taşımak boynumun borcuydu.

Gelip gelmememe pek aldırmazsınız belki, ama insanın hocasının cenazesine yetişmemesine, geç kalmasına kızarsınız biraz bilirim.

Ölüler kızar mı Rauf Bey?

Birçok şeyi olduğu gibi bunu da siz bizden önce öğreneceksiniz.

Okula geç kaldığımda da kaşlarınızı çatardınız.

Ben o zamanlar sizin öyle ünlü bir edebiyat eleştirmeni olduğunuzun pek farkında değildim. O dağınık saçlı hoppa kıza âşıktım, okula falan aldırımıyordum.

Bağırıp çağırmazdınız, elinizdeki bateri sopasına benzer küçük sopayı merdiven tırabzanlarına 'tık tık' vurarak dolaşırdınız okulun içinde, bir şey söylemenize gerek kalmazdı, tık tık sesini duyanlar çil yavrusu gibi dağılıp en efendi halleriyle sıralarına yerleşirlerdi.

Adınız öğrencilerin arasında 'tık tık Rauf' kalmıştı, herhalde haberiniz vardı, ama bizimle yüz göz olup böyle şeyler konuşmazdınız.

Tepe, ne kadar da size benziyor değil mi, bizim sınıfa geldiğinde 'o yakışıklı oğlanın' Rauf Beyin oğlu olduğunu fısıldamıştı kızlar kıkırdayarak. Tepe, bir derste

Heinrich Böll okumuştı bize, Alman edebiyatını iyi biliyordu, Böll'ü ilk ondan duymuştum.

Yıllar sonra bir ilkbahar öğleninde Boğaz'da bir meyhanede Edip Cansever'le size rastlamıştık, rakı içiyordunuz, yanımda o sıralar âşık olduğum başka bir kız vardı, Cansever, meyhanenin terasının dibinde oynayan ışıklı sulara bakıp bana uzaktan seslenmişti.

– Çetin nasıl?

– Çetin iyi, diye cevap vermiştim ben de.

Kaşlarınız çatılmıştı hemen.

– Sen babana Çetin mi diyorsun?

Büyüklerle saygı beklersiniz, büyüklerle şaka olmazdı.

Cansever yine seslenmişti bana.

– Biz daha ne kadar yaşarız.

– Yüz yaşına kadar yaşarsınız, demiştim.

Yanılmışım Rauf Bey, ikiniz de erken gittiniz.

Derslerim kötüydü, bir ikmal imtihanına girmiştim, o dersten geçerse paçayı kurtaracaktım, çakarsam okuldan atılmak yazılıydı haritada; imtihan sonucunu öğrenmek için okula gelmiştim, dışarısı sıcak, yaz tatiline giden öğrencilerin terk ettiği boş ve gölgeli okul serindi; kâğıtlara bakıp geçtiğimi söylemiştiniz, heyecandan size sarılmıştım, siz de bana sarılmıştınız, ne sizden ne de benden beklenmeyecek bir hareketti bu, ama ben o ânı hiç unutmadım, bana o babaca sarılmanızı, sonra geri çekilip gene öğretmen sesinizle, "Kutlarım," demenizi.

O sıralar, benim bugün olduğumdan çok daha gençtiniz biliyor musunuz, bense sizi çok yaşlı sanıyordum.

Son olarak, iki üç yıl kadar önce Orhan Kemal Roman Ödülünün verilmesinden sonra sizi aramıştım; jüride kavga çıkmıştı, diğer bazı üyelerle birlikte ödülün benim son romanıma verilmesi için uğraştığınızı duy-

muştum. Ben size teşekkür ederken, siz bu tavrınızın tamamen objektif görüşlerden kaynaklandığını ısrarla belirten bir üslup tutturmuştunuz, beni sevdiğiniz için ya da eski öğrencinizi kayırdığınız için ödülü bana vermek istediğinizi düşüneceğimden korkar gibiydiniz. "Bu roman çok iyi olmuş," demiştiniz, bu kısa cümlemin içinde 'öbürlerini' pek sevmediğiniz de anlaşılıyordu.

Bir romancıyla konuşan bir edebiyat eleştirmenin-den ziyade öğrencisinin kompozisyonunu değerlendiren bir öğretmen tonu vardı sesinizde. Hâlâ bir öğretmenim olması hoşuma gitmişti.

Geçen gün o haberi okudum, "Rauf Mutluay öldü," diye yazıyordu.

Sevmek ne tuhaf şey Rauf Bey, kendinize hiç benzemeyen, hayatı kavrayış biçimi, yaşama üslubu, zevkleri, ilişkileri size çok uzak birini, onu ne kadar sevdiğiniz bile tam bilemeden seviyorsunuz, ölüm haberini okuduğunuzda, evde yapayalnız olmanızdan yararlanıp usul usul ağlıyorsunuz.

Ölümler ağlayanları görüyor mu Rauf Bey?

Ziyaretinize gideceğimi söylemiştim.

Artık kaçınılmaz oldu, bu kez mutlaka geleceğim.

Her zaman geç kalırım, ama hayat bu hiç belli olmaz, bakarsınız bu sefer erken gelirim.

Ahmet Altan

GECEYARISI ŞARKILARI

Bireyin iç çatışmalarını, gelişmelerini, zayıflığını ve gücünü, tutkularını, çılgınlıklarını ortaya koyan, insanın ruhunu çırılçıplak soyan, kişiyi kendi kendisiyle yüz yüze bırakan yazılar, *Geceyarısı Şarkıları*. Aşkları, acıları, geçmiş özlemleri anlatırken kadınları anlatıyor yazar, sevdiği, taptığı, ama korktuğu kadınları. Hüzünle anlatıyor, coşkuyla, tutkuyla, sevecenlikle, şehvetle anlatıyor. İnsan ruhunun derinliklerine iniyor, her birimizin duygularını, davranışlarını irdeliyor, kendi kendimizden bile gizlediğimiz pişmanlıkları, özlemleri su yüzüne çıkarıyor, kendi kendimize hesap sorduruyor. *Can Yayınları* okurlarının, romanlarıyla tanıdığı *Ahmet Altan*'ın 'köşe yazısı' tanımını aşan, büyük bir edebiyat tadı veren bu denemelerini okurken insanı ve dolayısıyla kendinizi tanımakta bir adım daha atacağınıza inanıyoruz.

Kapaktaki resim: MAX GINZBURG

ISBN 975-510-662-6

9 789755 106625

KDV İÇİNDEDİR